

LähiTapiola
Keskinäinen
Vakuutusyhtiö

Toimintakertomus ja
tilinpäätös 2018
y-tunnus: 0211034-2

LÄHITAPIOLA

Sisällysluettelo

HALLITUKSEN TOIMINTAKERTOMUS	3
LähiTapiola-ryhmä vuonna 2018.....	3
Vakavaraisuus ja riskienhallinta	8
LähiTapiola-ryhmän rakenne.....	9
Hallinto, henkilöstö, palkitseminen.....	12
Vastuullisuus	16
Luottoluokitus	17
Tilikauden jälkeiset tapahtumat	17
Tulevaisuuden näkymät.....	17
Ehdotus voiton käyttämisestä.....	19
TILINPÄÄTÖS	20
LähiTapiola-ryhmän konsernitilinpäätös	20
Tuloslaskelma, LähiTapiola-ryhmä.....	20
Tase, LähiTapiola-ryhmä.....	22
Epäsuora rahoituslaskelma, LähiTapiola-ryhmä	24
Tunnusluvut, LähiTapiola-ryhmä.....	25
LähiTapiola-ryhmän konsernitilinpäätöksen liitetiedot	26
LähiTapiola Vahinkoyhtiö	60
Tuloslaskelma, Vahinkoyhtiö.....	60
Tase, Vahinkoyhtiö.....	62
Epäsuora rahoituslaskelma, Vahinkoyhtiö.....	64
Tunnusluvut, Vahinkoyhtiö.....	65
LähiTapiola Vahinkoyhtiön liitetiedot	66
Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet	90
Tunnuslukujen laskentakaavat ja laskentaperiaatteet.....	95
Riskienhallinnan liitetiedot	97
Toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen allekirjoitukset	102
Tilinpäätösmerkintä	103
Tilintarkastuskertomus	104

HALLITUKSEN TOIMINTAKERTOMUS

LähiTapiola Keskinäinen Vakuutusyhtiö (LähiTapiola Vahinkoyhtiö) laatii vakuutusyhtiölain tarkoittaman vakuutusyhtyrühmän mukaisessa laajuudessa konsernitilinpäätöksen (LähiTapiola-ryhmä). LähiTapiola-ryhmään kuuluvat ryhmän ylin emoyritys LähiTapiola Vahinkoyhtiö, 20 alueellista vahinkovakuutusyhtiötä ja LähiTapiola Henkiyhtiö sekä näiden omistuksien kautta LähiTapiola-ryhmän konsernitilinpäätökseen yhdisteltävät yhtiöt.

LähiTapiola-ryhmä vuonna 2018

LähiTapiola-ryhmän toiminnan keskiössä on elämänturva, joka merkitsee asiakkaillemme kokonaisvaltaista ja ennakoivaa palvelua turvallisuuden, talouden ja terveyden alueilla. Vuoden 2018 keskeisiin tapahtumiimme kuuluvat:

Turvallisuus - Ennaltaehkäisemme vahinkoja ja turvaamme jatkuvuuden

- Tarjoamme vakuutusasiakkaillemme yhä kokonaisvaltaisempia palveluita autoiluun kuten LähiTapiola Rahoituksen autorahoitusta.
- Liikenneturvallisuutta edistävällä LähiTapiolan #mydrivingmode-haastekampanjalla pyrimme ennaltaehkäisemään erityisesti nuorten liikenneonnettomuuksia.
- Kohdistimme uuden työkykypalvelun myös maatalayrittäjille ja osallistuimme kumppanina heidän henkistä jaksamistaan edistävään Välitä viljelijästä -ohjelmaan.
- Panostamme vahinkoja ennaltaehkäisevään työhön, kuten vesivuotojen havaitsemiseen ja vesivahinkojen ennaltaehkäisyyn. Jatkoimme niin kutsuttua Sankarikoulutus-yhteistyötä koululaisten sekä henkilö- ja yritysassiakkaidemme ensiapu- ja alkusammutustaitojen parantamiseksi.
- Alandia Vakuutuksen kanssa sovimme vapaaehtoisten henkilövakuutusten siirtämisestä LähiTapiola Ete-lärannikolle kannanluovutuskauppana vuoden 2019 alusta.

Talous - Autamme taloudelliseen omavaraisuuteen

- Tarjoamme sijoittamisen palveluita, jotka mahdollistavat suuren vakuutusyhtiösijoittajan edut kaikille asiakkaillemme. Palvelun on ottanut omakseen jo 18 000 asiakasta.
- Riskihenkivakuutuksella asiakkaamme voivat varautua tulevaan myös itsensä vakuuttamalla ja uusi digitaalinen hakemuspalvelu helpottaa asiointia.

Terveys - Lisää terveempiä elinvuosia

- Elämänturvastrategiamme mukaisesti panostamme asiakkaidemme terveyden kokonaisvaltaiseen ylläpitämiseen ja sairauksien ennaltaehkäisyyn.
- Suosittuun TerveysHelppi-palveluun kuuluva virtuaalisairaala on toteutettu yhteistyössä Mehiläisen kanssa.
- LemmikkiHelppi-etäeläinlääkäripalvelu on toteutettu yhteistyökumppanimme Omaeläinlinikan kanssa.

	Ryhmä 2018	Ryhmä 2017	Vahinko- yhtiö 2018
Tulostiivistelmä			
Liiketulos, milj. eur.	259,1	343,0	66,9
Kokonaistulos, milj. eur.	112,0	406,0	76,6
Tilikauden tulos, milj. eur.	189,0	265,0	45,2
Vahinkovakuutustoiminnan kate ennen tasoitusmäärän muutosta, milj. eur.	46,8	101,2	18,1
Kokonaispääoman tuotto ilman sijoitussidonnaista vakuutusta, %	2,2	5,9	3,2

Tunnuslukujen laskentakaavat on kuvattu tilinpäätöksen liitetiedoissa.

	Ryhmä 2018	Ryhmä 2017	Vahinko- yhtiö 2018
Avainluvut			
Riskisuhde ilman perustekorkokulua, %	64,0	57,9	66,5
Riskisuhde, %	66,0	60,0	70,2
Toimintakulusuhde ilman perustekorkokulua, %	29,9	31,1	23,6
Toimintakulusuhde, %	29,9	31,1	23,6
Yhdistetty kulusuhde ilman perustekorkokulua, %	93,9	88,9	90,1
Yhdistetty kulusuhde, %	96,0	91,1	93,8
Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvoin, %			2,1
Vahinkovakuutustoiminnan vak.tekninen vastuuvelka, milj. eur.	3 563,0	3 544,1	1 142,0
Henkivakuutustoiminnan vak.tekninen vastuuvelka, milj. eur.	4 356,0	4 388,7	
josta sijoitussidonnaisten vakuutusten vastuuvelka	2 066,9	2 112,4	
Oma pääoma, milj. eur.	2 285,5	2 098,4	1 416,1
Taseen loppusumma, milj. eur.	10 557,5	10 343,7	2 608,5
Vakavaraisuussuhde, %	187,4	175,2	322,2

Vakavaraisuussuhde = hyväksyttävän oman varallisuuden määrä suhteessa vakavaraisuuspääomavaatimukseen (Solvenssi II).

Liiketoiminta-alueet

Tuloslaskelmaerien ja ajanjaksoon liittyvien tunnuslukujen vertailulukuina on käytetty vuodentakaisia vastaavan ajanjakson lukuja. Tase- ja muiden poikkileikkaustyyppisten tunnuslukujen vertailulukuina on käytetty vuoden 2017 lopun lukuja. Vertailuluvut ovat suluissa.

Vahinkovakuutustoiminta

Vahinkovakuutustoiminta käsittää LähiTapiola Vahinkoyhtiön ja 20 alueellisen vahinkovakuutusyhtiön tuloksen. LähiTapiola Vahinkoyhtiön vertailukauden luvut eivät ole vertailukelpoisia raportointikauden lukuihin johtuen

vuonna 2017 alueellisille vahinkoyhtiöille toteutetusta liiketoimintasiirrosta. LähiTapiola-ryhmän konserniyhdistelyssä liiketoimintasiirron vaikutus eliminoitui.

Vuosi 2018 sujui ympäristöolosuhteet huomioiden hyvin. Asiakkaidemme tyytyväisyys tuotteisiimme ja palveluihimme säilyi hyvällä tasolla. Korvausmenot olivat kasvussa muun muassa suurvahinkojen määrän lisääntymisen ja alkuvuoden haastavien kelien vuoksi.

Vuonna 2018 LähiTapiola-ryhmän vahinkovakuutus-toiminnan ensivakuutuksen maksutulo kasvoi selvästi alaa nopeammin ja onnistuimme kasvattamaan markkinaosuuttamme. **Ensivakuutuksen maksutulo** oli 1 132,3 miljoonaa euroa (1 095,2 milj. €), muutos vertailujaksoon oli 3,4 prosenttia. Osana sijoitustoimintaamme yritysasiakkaillemme suunnattu täydentävän ja pankki-ryhmäneutraalin yritysasiakasrahoituksen määrä nousi taas uudelle ennätystasolle. LähiTapiola-ryhmän suoraa yritysasiakasrahoitusta täydentää tiivis yhteistyö Fundu Platform Oy:n ja Lähirahoitus Oy:n kanssa. Yritysasiakasliiketoiminnan kasvun taustalla ovat muun muassa työtaturma- ja ammattitautivakuutuksen positiivisina jatkuneet siirtoliiketulokset sekä asiakaskappaleilla että maksuilla mitattuina. Suomalaiset autoilijat luottavat vahvasti LähiTapiolaan. Liikennevakuutuskantamme jatkoi kasvuaan, vaikka edellisen vuoden historiallisen suuriin kasvulukuihin ei ylletty. Olemme edelleen autovakuuttamisen selvä markkinajohtaja. Asiakkaidemme liikennevakuutusten vuonna 2017 toteutettu kannansiirto LähiTapiola Vahinkoyhtiöstä alueellisiin vahinkovakuutusyhtiöihin paransi osaltaan asiakaskokemusta ja alueellista kilpailukykyä. Työtaturmavakuuttamisessa LähiTapiola-ryhmä on määrätietoisella asiakastyöllä edennyt kahtena viime vuotena kohti markkinajohtajuutta. LähiTapiolan suurten yritysten korvauspalvelussa jatketaan työtaturmavakuutuksen niin kutsuttua case managementin pilottia. Aktiivisella vahinkotapauksen hoidolla onnistuimme lyhentämään tapaturmista johtuvia työnte-kijöiden poissaoloaikoja.

Teemme tiivistä yhteistyötä Työeläkevakuutusyhtiö Elon kanssa suomalaisten yritysten ja yrittäjien hyvinvoinnin eteen. Yhteistyön tavoitteena on turvata yritysasiakkaidemme liiketoimintaa ja henkilöstön hyvinvointia muun muassa yrityskohtaisesti räätälöidyn työkykypalvelun avulla.

Maatilarittäjien talouden palvelumme laajentuivat vuoden aikana, kun pankkikumppaniemme OMA Säästöpankki ja Säästöpankit tarjoavat maatilarahoitusta paikallisilla palveluillaan. Markkinajohtajuutemme maatilavakuutuksissa vahvistui edelleen.

Vahinkovakuutustoiminnan **yhdistetty kulusuhde** ilman perustekorkokulua oli 93,9 prosenttia (88,9 %). Vakuutusliikkeen kannattavuus heikkeni mm. suurten vahinkojen lukumäärän ja alkuvuoden haastavien keli- ja sääolosuhteiden myötä. LähiTapiola Vahinkoyhtiö ja alueelliset vahinkovakuutusyhtiöt maksoivat asiakkailleen 724,3 miljoonaa euroa (653,0 milj. €) korvauksia. Vuonna 2018 sattui 12 kappaletta (5 kpl) yli miljoonan euron omaisuuden ja toiminnan vahinkoa. Bruttokorvausmeno näistä vahingoista oli 18,8 miljoonaa euroa (14,8 milj. €).

	Vahinkoyhtiö 2018	Vahinkoyhtiö 2017
Sijoitustoiminta		
Sijoitusten nettotuotto käyvin arvoin, %	2,1	4,0
Korkosijoitukset	-1,4	1,9
Osakesijoitukset	3,5	5,7
Kiinteistösijoitukset	7,6	8,5
Muut sijoitukset	-5,4	-5,4
Sijoitusten allokaatio, %		
Korkosijoitukset	33,7	35,0
Osakesijoitukset	50,5	49,1
Kiinteistösijoitukset	14,8	15,0
Muut sijoitukset	0,9	0,9
Sijoitusomaisuus käyvin arvoin, milj. eur.	2 600,7	2 532,7

Sijoitustoiminnan tarkoitus on tuottaa arvoa omista- ja asiakkaillemme. Sijoitustoiminnan tuotoilla mahdollistetaan vakavaraisuuden ylläpitäminen sekä kilpailukyisten palveluiden tuottaminen asiakkaillemme.

Sijoituskanta pidettiin riittävän yksinkertaisena, joka mahdollistaa myös kattavan riskienhallinnan. Sijoitustoimintamme on pitkäjänteistä ja suunnitteleme aina toimintaa vähintään viiden vuoden aikahorisontilla perustuen myös ekonomistiemme näkemyksiin markkina-kehityksestä. Suunnitelmallisen sijoitustoiminnan keskeinen tavoite on mahdollistaa tehokas, tavoitteellinen, prosessimainen ja kurinalainen sekä riskit tiedostava sijoitusvarallisuuden hoito. Vakuutusyhtiöiden ja asiakkaidemme varat sijoitetaan siten tuottavasti ja turvaavasti.

Vahinkovakuutustoiminnan **sijoitustoiminnan nettotuotto** oli olosuhteisiin nähden hyvällä tasolla 147,9 miljoonaa euroa (185,7 milj. €). LähiTapiola Vahinkoyhtiön sijoitustoiminnan viiden vuoden keskimääräinen vuotuinen tuotto oli 3,9 prosenttia (4,1 %) ja kymmenen vuoden tuotto 4,8 prosenttia (4,3 %).

Henkivakuutustoiminta

Riskihenkivakuutuksessa ja ryhmäeläkevakuutuksessa maksutulon kasvu jatkui edelleen. Sijoittamisen palvelui-

den piiriin saatiin uusia asiakkaita. **Kokonaismaksutulo** 449,8 miljoonaa euroa (516,0 milj. €) pieneni Private-asiakkaiden säästömyynnin alentumisen myötä.

LähiTapiola Henkiyhtiö maksoi korvauksia asiakkailleen 353 miljoonaa euroa (323 milj. €). Eläkkeitä maksettiin 117 miljoonaa euroa (117 milj. €), sairauskulu- ja työkyvyttömyyskorvauksia 20 miljoonaa euroa (22 milj. €) ja kuolintapauskorvauksia 26 miljoonaa euroa (30 milj. €).

Henkivakuutustoiminnan **vakuutustekninen tulos** ennen lisäetuja ja tasoitusmäärän muutosta oli 57,5 miljoonaa euroa (47,2 milj. €). Kuormitustulon ja palkkionpaltustusten seitsemän prosentin kasvu oli vahva ja myös riskiliikkeen tulos oli hyvällä tasolla.

Varainhoito- ja muu liiketoiminta

LähiTapiola-ryhmän konsernitilinpäätöksen muuhun liiketoimintaan kuuluu LähiTapiola Varainhoidon ja LähiTapiola Kiinteistövarainhoidon tuottamia palveluita. Lisäksi LähiTapiola Rahoitus tarjoaa uusia rahoituspalveluita autokaupan osamaksu- ja leasingrahoitukseen.

Liiketoiminnan tärkeä painopiste oli myös uusien varainhoitopalvelujen tuottamisessa ja uusissa rahastotuotteissa. Varainhoitoliiketoiminta tarjoaa eri asiakassegmenteille suunnattuja palvelukokonaisuuksia, merkittävimpänä Private Banking –palvelut ja eri tyyppiset rahastot.

Varainhoitopalvelujen asiakasmäärät kehittyivät vuoden 2018 aikana positiivisesti. Alhainen korkotaso ja sijoitusmarkkinoiden heilunta lisäsivät asiakkaiden kiinnostusta sekä sijoitusrahasto- että varainhoitopalveluihin. Kehitimme verkkopalvelujamme edelleen parantaen muun muassa hinnoittelun ja sijoittamisen kulujen läpinäkyvyyttä asiakasraporteilla. Vastuullisessa sijoittamisessa integroimme edellisenä vuonna tekemiämme linjauksia käytäntöön ja jatkoimme työtä vastuullisuusanalyysien syventämisessä.

Sijoittaja-asiakkaillemme palveluntarjoajan menestys on yksi keskeisimmistä valintakriteereistä. LähiTapiola Varainhoito menestyi jälleen hyvin riippumattomissa rahastovertailuissa. Thomson Reuters Lipper valitsi LähiTapiola Varainhoidon Pohjoismaiden parhaaksi varainhoitajaksi luokassaan. Samassa vertailussa useat LähiTapiolan rahastot keräsivät palkintoja. Lisäksi Institutionaalisille sijoittajille suunnattu SFR-kyselytutkimus palkitsi LähiTapiola Varainhoidon parhaana varainhoitaja Platinum Award –palkinnolla Challenger –sarjassa.

LähiTapiola Kiinteistövarainhoidon osalta vastuullisuuspainopisteinä olivat ympäristön ja energian säästämiseen tähtäävät toimenpiteet. Suomen Laatu yhdistys myönsi 30.1.2019 LähiTapiola Kiinteistövarainhoidolle vuoden 2018 Suomen lautupalkinnon.

Onnistuneilla kiinteistöinvestoinneilla ja –myynneillä sekä tehokkaalla vuokraustoiminnalla LähiTapiola Kiinteistövarainhoito saavutti asiakkaillemme erinomaiset kiinteistösijoitusten tuotot. Kiinteistörahastoliiketoiminta

jatko kasvuun ja ryhmän ulkopuolisten asiakkuuksien volyymin kasvoi strategiatavoitteiden mukaisesti.

LähiTapiola Rahoitus tarjoaa autoliikkeiden kautta auton oston yhteydessä rahoituspalveluina osamaksu-, rahoitusleasing- ja kaupintapalveluita. Osamaksun ja leasingin vuoden 2018 myynti oli yhteensä 158 miljoonaa euroa. Uusmyynnin markkinaosuus joulukuussa 2018 oli noin seitsemän prosenttia, jolla LähiTapiola Rahoitus oli neljänneksi suurin rahoittaja. Yhtiön ensimmäisen toimintavuoden tulos, -1,6 miljoonaa euroa (-0,7 milj. €), oli merkittävästi budjetoitua parempi.

Tilikauden merkittävät tapahtumat

Strategiamme mukaisesti olemme edenneet merkittävästi tavoitteessamme elämänturvayhtiöksi. Elämänturvastategia vuosille 2019-2021 on valmistelussa ja olemme sitoutuneet olemaan asiakkaidemme arvostetuin arjen kumppani elämänturvassa. Elämänturvastategiamme mukaisesti tarjoamme yhä enemmän erilaisia ennakointi-, turvallisuus- ja hyvinvointiratkaisuja sekä -palveluita, joiden avulla suomalaisten arjesta tulee entistä turvallisempaa, taloudellisesti menestyksekkäämpää ja terveempää. Palvelemme asiakkaitamme paikallisesti ja digitaalisuutta sekä asiakasymmärrystä hyödyntäen. Osaava henkilöstömme mahdollistaa jatkossakin asiakkaidemme hyvän ja huolehtivan palvelun.

Perustamamme LähiTapiola Rahoitus Oy:n ensimmäiset sopimukset rahoitettiin helmikuussa 2018. Autorahoituksen myynti käynnistyi erittäin hyvin ja kasvu on ollut vahvaa.

Vahvistimme asemiamme Ahvenanmaalla, kun Alandia Vakuutus ja LähiTapiola Etelärannikko (LokalTapiola Sydäkusten) sopivat Alandian vapaaehtoisten henkilövakuutusten siirtämisestä LähiTapiolalle kannanluovutuskauppana vuoden 2019 alusta. Siirtyvä kanta käsittää vajaat 20 000 henkilövakuutusta.

Vuonna 2018 toteutetut vakuutustuotteiden merkittävimmät tuoteuudistukset ovat satovakuutuksen uusi turvataso kantri maatilavakuutuksissa, pysäköintiturvan lisääminen kaskovakuutuksiin, vakuutuksen ja rahoituksen yhdistävä liikennekasko, tietorikosvakuutus sekä uudistettu huoneistoturvakvakuutus. Palveluajkojen laajentaminen ja LähiTapiolan oma mobiiliapplikaatio monipuolistavat vakuutusasioiden hoitoa ja TerveysHelppin käyttöä. Mehiläisen kanssa yhteistyössä toteutetusta TerveysHelppi-palvelusta saatujen hyvien kokemusten ansioista laajensimme etälääkäripalveluita myös lemmikkieläinten etähoitoon. Yhteistyössä Omaeläinklinikan kanssa toteutettu LemmikkiHelppi-palvelu tarjoaa lemmikkieläinvakuutusasiakkaillemme mahdollisuuden asioida eläinlääkärillä mobiilisovelluksella. Tähän mennessä saadut käyttäjäkokemukset ovat olleet erittäin rohkaisevia.

Kasvatimme omistustamme terveyspalveluyhtiö Mehiläisessä. Olemme lähes 20 prosentin omistusosuudella sen merkittävä kotimainen omistaja. Teemme strategista yhteistyötä Mehiläisen kanssa. Yhteistyössä molemmat osapuolet toteuttavat oman ydinliiketoimintansa osamista yhdistäen palvelut asiakkaille mielekkäiksi kokonaisuuksiksi kuten TerveysHelppi-palvelu. Lisäksi teemme terveyspalveluyhteistyötä Pihlajalinnan kanssa, missä kasvatimme omistustamme.

Asiakkaamme haluavat varautua tulevaisuuteen yhä paremmin. Siksi LähiTapiola Henkivakuutusyhtiössä otettiin ensimmäisenä Suomessa käyttöön riskihenkivakuutusten digitaalinen hakemuspalvelu. Asiakaskokemuksen parantamisen lisäksi palvelu tehostaa merkittävästi sekä myyntiprosessia että vastuunvalintatyötä.

LähiTapiola Henkiyhtiö uudisti marraskuussa ryhmäeläkevakuutustaan. Vakuutuksen hinnoittelu uudistettiin ja uuden sijoituskohdevalikoiman myötä myös ryhmäeläkeasiakkaat voivat hyödyntää LähiTapiolan sijoitusosamista ja suuren sijoittajan etuja. Ryhmäeläkevakuutus on tehokas tapa sitouttaa ja palkita henkilöstöä.

Uudistimme Älyhenkivakuutuksen hyvinvointipalvelun vastaamaan asiakkaiden tämän päivän odotuksia. Älyhenkivakuutus on Suomen ensimmäinen hyvinvointipalvelukokonaisuus, joka yhdistää vakuutuksen tuoman taloudellisen turvan ja auttaa asiakkaitamme voimaan paremmin.

LähiTapiola-ryhmän kaikilla vakuutusyhtiöillä on vuodesta 2018 alkaen käytössä käyttörahasto, jonka avulla hallituksilla on mahdollisuus tukea yleishyödyllisin lahjoituksin tiedettä, taidetta, suomalaisen kulttuuriperinteen säilyttämistä. Lisäksi tuemme valtakunnallisesti kestäväan kehitykseen, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämiseen, ympäristön monimuotoisuuteen, kulttuuriin ja lasten ja nuorten liikkumiseen sekä huippu-urheiluun liittyviä hankkeita ja monivuotisia yhteistyökumppaneita. Kohteista ja yhteistyökumppaneista kerrotaan tarkemmin selvityksessä muista kuin taloudellisista tiedoista (NFI-raportti).

Vakuutusten tarjonnan sääntelyn muutokset huomioitiin LähiTapiola-ryhmän tuotehallintapolitiikan tuotehallintajärjestelmissä ja -periaatteissa. Testasimme aktiivisesti yritysturvallisuuden tilaa ja tuimme sitä kehittämistoimenpiteillä. Toukokuussa 2018 voimaan tulleen Euroopan Unionin tietosuoja-asetuksen (GDPR) edellyttämät muutokset toteutettiin yhtiöryhmän asiakastietojen käsittelyyn. Lokakuussa 2018 voimaan tulleen vakuutusten tarjonnasta annetun lain (IDD) mukaiset menettelytavat otettiin käyttöön vakuutusten myyntiin ja tuotehallintaan.

LähiTapiolan vakuutusjärjestelmien kokonaisuudistuksella tähtäämme entistä selkeämpiin ja helppokäyttöisempiin vakuutuskokonaisuuksiin ja -palveluihin. Uudistustyö eteni hyvin ja se näkyy vaiheistetusti asiakkaille tulevien vuosien aikana.

LähiTapiola Henkiyhtiön pääomaa vahvistettiin las-kemalla liikkeelle sadan miljoonan euron private placement -tyyppinen pääomalaina ja lunastamalla takaisin vanhaa pääomalainaa 93 miljoonaa euroa.

Asiakkaat ja asiakasedut

LähiTapiola-ryhmän toiminnan ylijäämä käytetään omis-taja-asiakkaiden hyväksi maksun alennuksina, asiakashy-vityksinä ja palvelujen kehittämisenä. Osa tuloksesta käytetään kartuttamaan yhtiön vakavaraisuutta, jolloin varmistetaan asiakkaiden edut tulevaisuudessakin.

Maksoimme asiakkaille vahinkovakuutuksen korvauk-sia 724 miljoonaa euroa. Lisäksi hyvitimme vakuutus-maksuista keskittämisetuina 69 miljoonaa euroa ja S-ryhmän bonuksena 29 miljoonaa euroa. Henkivakuu-tuksista asiakkaillemme maksettiin korvauksia yhteensä 353 miljoonaa euroa ja lisäksi hyvitetiin 62 miljoonaa euroa tuottoa vakuutussäästöille. Näistä kahdeksan mil-joonaa euroa oli asiakashyvityksiä.

Suosituksessa TerveysHelppi-palvelussa palvelimme 120 000 asiakaskontaktia. Laajensimme pitkäaikaista yhteistyötä Ratsastajainliiton kanssa. Jatkossa liiton jäse-nyyteen kuuluu yhä kattavampi tapaturmavakuutus sisäl-täen myös TerveysHelppi-etälääkäripalvelun.

LähiTapiola on maatilavakuuttamisen markkinajohta-ja 65 prosentin markkinaosuudellaan. Maatilayrittäjien henkisestä ja fyysisestä jaksamisesta keskusteltiin julki-suudessa paljon. Elämänturvayhtiönä haluamme olla tukemassa maatilayrittäjäasiakkaidemme jaksamista ja siksi lanseerasimme maatilayrittäjille suunnatun työky-kypalvelun. Lisäksi osallistuimme kumppanina Maati-layrittäjien eläkelaitoksen Melan maatilayrittäjien henkis-tä jaksamista edistävään Välitä viljelijästä -ohjelmaan.

Panostamme vahinkoja ennaltaehkäisevään työhön, kuten vesivuotojen havaitsemiseen ja vesivahinkojen ennaltaehkäisyyn. Haluamme olla osaltamme lisäämässä liikenneturvallisuutta ja aloitimme muun muassa LähiTa-piolan #mydrivingmode-haastekampanjan, jonka avulla pyritään ennaltaehkäisemään onnettomuuksia kiinnittä-mällä huomiota käsipuhelimen käytön vähentämiseen ajaessa. Kohderyhmänä ovat erityisesti nuoret kuljettajat, joiden puhelimen käytössä korostuu pikaviestisovellus-ten ja sosiaalisen median käyttö.

Vuonna 2018 LähiTapiolan Sankarikoulutuksissa kou-lutettiin ensiaputaitoja 20 000 viidesluokkalaiselle kou-luissa ja 3 000 asiakkaalle. Koulutukset toteutettiin yh-teistyössä Suomen Punainen Risti Ensiapu Oy:n kanssa.

Asiakkaamme ottivat hyvin vastaan edellisenä vuonna toteutetun sijoittamisen palveluiden uudistuksen, jossa suuren vakuutusyhtiösijoittajan edut ovat tarjolla kaikille asiakkaillemme. Uuden vakuutuksellisen varainhoidon piirissä on jo 18 000 asiakasta.

Tilinpäätöksen liitetiedossa on selvitys Henkivakuu-tusyhtiön kohtuusperiaatteen soveltamisesta ja lisäetu-

jen jakamista koskevista tavoitteista sekä kohtuusperiaat-teen toteutumisesta vuosina 2008 – 2018.

Toimintaympäristö

Vahinkovakuutustoiminta

Suomen talous kehittyi vuonna 2018 suotuisasti ja pääsi mukaan kansainvälisen talouden kasvuun. Työllisyy-syys kohentui ripeästi ja talouskasvua ylläpitänyt koti-mainen kysyntä sekä kuluttajien luottamus omaan talou-teen säilyivät vahvoina.

Myönteinen talouskehitys heijastui myös vahinkova-kuutuksen vakuutusmaksutuloon, joka kääntyi nousuun ensi kerran vuoden 2015 jälkeen. Kasvu näkyi erityisesti yritystoiminnan vakuutuksissa, ja myös sairauskuluva-kuutusten lukumäärä oli edelleen nousujohteinen. Ajo-neuvovakuutuksessa hintakilpailu heikensi maksutuloa.

Positiivisesta perusvireestä huolimatta talousnäky-miin liittyy paljon epävarmuustekijöitä sekä Suomen talouden että kansainvälisen toimintaympäristön arvaa-mattomuuden vuoksi.

Kansantaloudessa poikkeuksellisen matalat lainako-rot ylläpitivät kulutusta ja piristivät investointeja. Vakuu-tusalan sijoitustuotot olivat vuonna 2018 edeltäviä vuosia matalammat.

Vahinkovakuutusyhtiöiden tulokset olivat edelleen hyvällä tasolla, mutta samalla yhtiöiden yhdistetty kulu-suhde on ollut heikkenemässä. Lisääntynyt taloudellinen toimeliaisuus lisäsi vahinkoja ja alan korvauskulut nousi-vat muun muassa suurvahinkojen kasvun myötä. Vahin-kovakuutusasiakkaille lanseerattiin uusia lisäarvopalvelu-ja kuten yritysasiakkaiden terveyspalveluja.

Yrityслиiketoiminnassa kilpailua käytiin etenkin lakisää-teisessä tapaturmavakuutuksessa, jonka maksutulo kas-voi vuoden 2018 yritysten palkkasumman suotuisan kehityksen ansiosta.

Henkivakuutustoiminta

Henkivakuutusyhtiöiden maksutulo alentui hieman edel-lisestä vuodesta sijoitussidonnaisen säästämisen maksu-tulon alentumisen myötä.

Nykyinen matala korkoympäristö yhdessä Solvenssi II:n vakavaraisuusvaatimusten kanssa merkitsi muun muassa säästöhenkivakuutusten tuottosidonnaisuuden muutospaineita perustekorkoisista vakuutuksista sijoitussidonnaisiin vakuutuksiin, joissa vakuutuksenottajat, vakuutetut ja edunsaajat kantavat itse sijoitusriskin.

Hallituksen esitykset eduskunnalle osakesäästötilistä sekä osakesäästötilin tuloverotusta ja eräiden vakuutus-tuotteiden tuloverotuksen uudistamista koskevaksi lain-säädännöksi annettiin 5.12.2018. Esitysten mukaisesti lakimuutokset ovat tulossa voimaan 1.1.2020 alkaen. Kokonaisuutena sijoittamisen verokohteluun liittyvät hallituksen linjaukset ovat positiivisia. Uusi osakesäästöti-

li tuo uuden välillisen sijoittamisen muodon piensijoittajille.

Ei-verovähennyskelpoisen eläkevakuuttamisen veromuutokset tuskin elvyttävät yksilöllisen eläkesäästämisen markkinaa. Yksityinen varautuminen luo kuitenkin henkivakuutusyhtiöille uusia liiketoimintamahdollisuuksia. Kansainvälisessä vertailussa henkivakuutusten määrä on Suomessa alhainen. Finanssialan mukaan vain reilu kolmannes on ottanut vakuutuksen kuoleman varalta. Henkivakuuttamisen tarve on Suomessa suuri, mutta riskihenkivakuutusten maksutulo ei ole viime vuosina oleellisesti kasvanut.

Sijoitustoiminta

Maailmantalouden korkeasuhdanteen suhdannehuippu ajoittui alkuvuoteen 2018, jolloin osakemarkkinoilla koettiin hetkellisesti voimakasta heiluntaa, mutta varsinainen kurssilasku alkoi vasta vuoden viimeisellä neljänneksellä. Kurssilasku oli voimakasta ja laaja-alaista, jonka vuoksi perinteiset omaisuusluokat eivät juuri tarjonneet hajautushyötyjä. Pääomaisuusluokista ainoastaan eurooppalaiset valtionlainat tarjosivat positiivisia tuottoja korkojen laskun myötä. Kokonaisuutena vuosi jäi heikoimmaksi sitten vuosien 2007 - 2009 suuren globaalin finanssikriisin.

Suurista keskuspankeista Yhdysvaltojen keskuspankki FED jatkoi koronnostoja, kun taas Euroopan keskuspankki EKP ja Japanin keskuspankki BoJ jatkoivat kevyttä rahapolitiikkaa. Yhdysvalloissa ohjauuskorko on jo noussut lähelle talouden pidemmän aikavälin tasapainokorkoa.

Maailman osakemarkkinoiden vuosituotto paikallisissa valuutoissa mitattuna painui miinukselle. Dollarin ja jenin vahvistumiset paransivat tuottoa eurosijoittajan näkökulmasta, mutta eivät muuttaneet etumerkkiä. Voimakkainta kurssilaskua nähtiin kehittyvillä markkinoilla.

Euroopan kiinteistösijoitusmarkkinat jatkuivat vuonna 2018 vilkkaina ja volyyymi noussee lähelle vuoden 2017 ennätystasoa. Vuonna 2018 Suomen transaktiovolyymi nousee arviolta yli yhdeksään miljardiin euroon, joka on kaikkien aikojen toiseksi korkein taso. Kiinteistöjen arvot nousivat ennätystasolle sekä Euroopassa että Suomessa. Parantunut talouskasvu nosti prime toimitilavuokria erityisesti Helsingin keskustassa. Vuokrien nousu ei kuitenkaan tarttunut kiinteistöihin, joiden laatu tai sijainti ei vastaa nykypäivän kysyntää. Vuokra-asuntojen kysyntä jatkui hyvänä kasvukeskuksissa, joissa asuntovuokrat jatkoivat maltillista kasvua.

Vakavaraisuus ja riskienhallinta

Vakavaraisuuden hallinta

LähiTapiola-ryhmän ja sen vakuutusyhtiöiden vakavaraisuuden valvonta perustuu EU-tason Solvenssi II -säännöstöön. LähiTapiola-ryhmä ja sen vakuutusyhtiöt laskevat vakavaraisuuden käyttämällä standardikaavaa. LähiTapiola-ryhmä muodostaa myös rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta annetun lain mukaisen vakuutus- ja rahoitusryhmän. LähiTapiola Vahinkoyhtiö toimii ryhmän ylimpänä emoyrityksenä, jonka tehtävänä on varmistaa, että ryhmä ja sen yhtiöt täyttävät lakisääteiset vakavaraisuuteen liittyvät vaatimukset.

LähiTapiolan vahinkovakuutusyhtiöt ovat vakavaraisimpia vahinkovakuutusalan toimijoita Suomessa. Täten ryhmän vakavaraisuus on lujalla pohjalla toimintaympäristön taloudellisesta epävarmuudesta huolimatta.

Vakavaraisuuden hallinta on osa ryhmän ja sen yhtiöiden riskienhallintaa. Vakavaraisuuden hallinnan lähtökohtana on, että ryhmällä ja yhtiöillä on riittävästi vakavaraisuuspääomaa veloitteidensa täyttämiseksi ottaen huomioon odotetut ja odottamattomat tappiot. Keskinäisen yhtiömuodon vuoksi vakavaraisuuden hallinnassa korostetaan asiakkaiden taloudellisen turvan jatkuvaa varmistamista koko ryhmän ja sen yhtiöiden hyvällä vakavaraisuudella.

LähiTapiola Vahinkoyhtiön ja alueyhtiöiden välillä on solmittu yhteisvastuusopimus, jonka tarkoituksena on turvata LähiTapiola-ryhmän yhtiöiden vakavaraisuus. Sopimus määrittelee toimintaperiaatteet päätöksentekomenettelyineen sellaista poikkeuksellista tilannetta varten, jossa jonkin ryhmään kuuluvan yhtiön vakavaraisuus on vaarantunut tai vaarantumassa. Sopimuksen mukaan LähiTapiola Vahinkoyhtiö ja alueyhtiö ovat velvollisia pääomittamaan ryhmän toista yhtiötä edellyttäen, että yhtiön oma vakavaraisuus on riittävällä tasolla sekä pääomitusta tehtäessä, että sen jälkeen. Yhteisvastuusopimuksen velvoittaman pääomituksen määrä on rajoitettu suhteessa pääomittavan yhtiön omaan varallisuuteen.

Yhteisvastuusopimuksessa on sovittu myös siitä, että LähiTapiola Keskinäisen Henkivakuutusyhtiön ja ryhmän varainhoitoyhtiöiden (LähiTapiola Varainhoito Oy, LähiTapiola Kiinteistövarainhoito Oy, LähiTapiola Kiinteistö-pääomarahastot Oy) vakavaraisuutta tuetaan tarvittaessa vastaavin periaattein takuu- ja osakepääomaosuuksien mukaisissa suhteissa. Nämä yhtiöt eivät kuitenkaan ole yhteisvastuusopimuksen osapuolia, eivätkä ne näin ollen

voi sopimukseen vedoten vaatia lisäpääomitusta. S-Pankki Oy ei kuulu yhteisvastuusopimuksen piiriin.

Ryhmän kaikkien yhtiöiden vakavaraisuus on tällä hetkellä hyvällä tasolla, jolloin todennäköisyys sille, että joudutaan turvautumaan yhteisvastuusopimuksen mukaisiin pääomituksiin, on hyvin pieni. LähiTapiola-ryhmän vakavaraisuuslaskennassa otetaan huomioon yhteisvastuusopimuksen vaikutus.

Ryhmän vakavaraisuuden hallinnasta kerrotaan tarkemmin vakavaraisuutta ja taloudellista tilaa koskevissa kertomuksissa osoitteessa www.lahitapiola.fi. Vuotta 2018 koskeva kertomus julkaistaan 3.6.2019 mennessä.

Vakavaraisuusasema

LähiTapiola Vahinkoyhtiön vakavaraisuussuhde (yhtiön hyväksyttävän oman varallisuuden määrä suhteessa vakavaraisuuspääomavaatimukseen) oli 322,2 prosenttia (302,3 %) ja LähiTapiola-ryhmän vakavaraisuussuhde oli 187,4 prosenttia (175,2 %). Siten yhtiön ja ryhmän vakavaraisuutta voidaan pitää vahvana. Alla olevassa taulukossa on LähiTapiola Vahinkoyhtiön, alueyhtiöiden (keskimäärin), LähiTapiola Henkivakuutuksen ja LähiTapiola-ryhmän vakavaraisuussuhteet:

	Vaka- varaisuus- suhde	Oma varallisuus	Vaka- varaisuus- pääoma- vaatimus
Vahinkoyhtiö	322 %	1 641	509
Alueyhtiöt	259 %	1 552	599
Henkiyhtiö	215 %	1 096	510
LähiTapiola- ryhmä	187 %	2 951	1 575

Riskiasema

Toiminnan merkittävimmät riskit ovat vahinkovakuutus-toiminnan vakuutusriskit, henkivakuutustoiminnan vakuutusriskit, sijoitustoimintaan liittyvät markkinariskit, operatiiviset riskit sekä toimintaympäristön ja strategian riskit. Vahinkovakuutustoiminnan merkittävimmät vakuutusriskit liittyvät vakuutustuotteiden hinnoitteluun, inflaatioon, kuolleisuudessa tapahtuviin muutoksiin, ammattitauteihin ja jälleenvakuutussuojiiin. Henkivakuutustoiminnan merkittävimmät vakuutusriskit ovat vastuuvälkan liittyvät riskit ja asiakaskäyttäytymiseen liittyvät sopimusten ja vakuutusmaksujen maksamisen keskeytymisen riskit. Markkinariski aiheutuu varojen markkina-arvojen vaihtelusta, sisältäen muun muassa korkojen, osakekurssien tai valuuttakurssien muutoksen aiheuttaman vaihtelun. Operatiivisilla riskeillä tarkoitetaan tappionvaaraa, joka aiheutuu riittämättömistä tai epäonnistu-

neista sisäisistä prosesseista, henkilöstöstä, järjestelmistä ja ulkoisista tekijöistä. Oikeudelliset riskit sisältyvät operatiivisiin riskeihin.

Toimintaympäristön ja strategian riskit sisältävät muun muassa yleiseen toimintaympäristöön, markkinoiden ja asiakaskäyttäytymisen muutoksiin, kilpailuun ja kilpailijoihin sekä strategian sisältöön ja toteuttamiseen liittyvät riskit. Toimintaympäristön riskejä ja strategisia riskejä korostavat vakuutusosalalla samanaikainen talouskehityksen epävarmuus ja toimintaympäristön yhä nopeutuva muutosvauhti: muun muassa digitalisaation tuoma murros, toimialaliikumukset, uudenlaiset toimijat ja yhteenliittymät, muuttoliike, väestörakenteen muutos, kansainvälistyminen sekä ilmastonmuutos.

Ryhmän riskienhallinnasta ja merkittävimmistä riskeistä kerrotaan tarkemmin tilinpäätöksen riskienhallinnan liitetiedoissa ja vakavaraisuutta ja taloudellista tilaa koskevassa kertomuksessa osoitteessa www.lahitapiola.fi.

LähiTapiola-ryhmän rakenne

LähiTapiola Keskinäisen Vakuutusyhtiön (LähiTapiola Vahinkoyhtiö) kotipaikka on Espoo ja y-tunnus 0211034-2. Yhtiön tilinpäätös vuodelta 2018 on nähtävillä osoitteessa www.lahitapiola.fi / Tietoa LähiTapiolasta / Talous. LähiTapiola Vahinkoyhtiön toimialaan kuuluvat kaikki vapaaehtoiset ja lakisääteiset vahinkovakuutukset.

LähiTapiola Vahinkoyhtiö laatii LähiTapiola-ryhmän ylimpänä emoyrityksenä konsernitilinpäätöksen vakuutusyhtiölain tarkoittaman vakuutusyrittäjäryhmän mukaisessa laajuudessa. LähiTapiola-ryhmään kuuluvat LähiTapiola Vahinkoyhtiö, 20 alueellista vahinkovakuutusyhtiötä ja LähiTapiola Henkiyhtiö sekä näiden omistuksien kautta LähiTapiola-ryhmään yhdisteltävät yhtiöt. LähiTapiola-ryhmän konsernitilinpäätökseen yhdistellään LähiTapiola Vahinkoyhtiön kirjanpitolain mukainen konserni sekä muut yhtiöt, jotka yhdessä LähiTapiola Vahinkoyhtiön konsernin kanssa muodostavat LähiTapiolan vakuutusyhtiölain 26 luvun 2 §:ssä tarkoitetun vakuutusyrittäjäryhmän.

Merkittävimmät konsernitilinpäätökseen yhdisteltävät yhtiöt ovat LähiTapiola Vahinkoyhtiön lisäksi:

- LähiTapiola Lännen Keskinäinen Vakuutusyhtiö
- LähiTapiola Satakunta Keskinäinen Vakuutusyhtiö
- LähiTapiola Pohjoinen Keskinäinen Vakuutusyhtiö
- LähiTapiola Etelä Keskinäinen Vakuutusyhtiö
- LähiTapiola Vellamo Keskinäinen Vakuutusyhtiö
- LähiTapiola Keski-Suomi Keskinäinen Vakuutusyhtiö
- LähiTapiola Savo Keskinäinen Vakuutusyhtiö
- LähiTapiola Kaakkois-Suomi Keskinäinen Vakuutusyhtiö
- LähiTapiola Itä Keskinäinen Vakuutusyhtiö
- LähiTapiola Uusimaa Keskinäinen Vakuutusyhtiö
- LähiTapiola Pääkaupunkiseutu Keskinäinen Vakuutusyhtiö
- LähiTapiola Loimi-Häme Keskinäinen Vakuutusyhtiö
- LähiTapiola Etelärannikko Keskinäinen Vakuutusyhtiö
- LähiTapiola Pirkanmaa Keskinäinen Vakuutusyhtiö
- LähiTapiola Lappi Keskinäinen Vakuutusyhtiö
- LähiTapiola Pohjanmaa Keskinäinen Vakuutusyhtiö
- LähiTapiola Etelä-Pohjanmaa Keskinäinen Vakuutusyhtiö
- LähiTapiola Kainuu-Koillismaa Keskinäinen Vakuutusyhtiö
- LähiTapiola Varsinais-Suomi Keskinäinen Vakuutusyhtiö
- LähiTapiola Savo-Karjala Keskinäinen Vakuutusyhtiö
- LähiTapiola Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö – konserni
- LähiTapiola Kiinteistövarainhoito Oy –konserni
- LähiTapiola Varainhoito Oy
- LähiTapiola Palvelut Oy
- LähiTapiola Rahoitus Oy
- Tieto-Tapiola Oy –konserni

LähiTapiola-ryhmään yhdistellään lisäksi 72 (vuonna 2017 66) asunto- ja kiinteistöyhtiötä ja 27 (25) muuta yhtiötä. Osakkuusyhtiöinä käsitellään S-Pankki Oy –konserni, Pihlajalinna Oyj –konserni, Seligson Oyj, kaksi (2) asunto- ja kiinteistöyhtiötä sekä kaksi (2) muuta yhtiötä. Keskinäinen Vakuutusyhtiö Turva on tytäryhtiö, koska LähiTapiola-ryhmän yhtiöt omistavat sen takuupääomasta 76 prosenttia, mutta Finanssivalvonnan kannonoton mukaisesti sitä ei yhdistellä LähiTapiola-ryhmän konsernitilinpäätökseen.

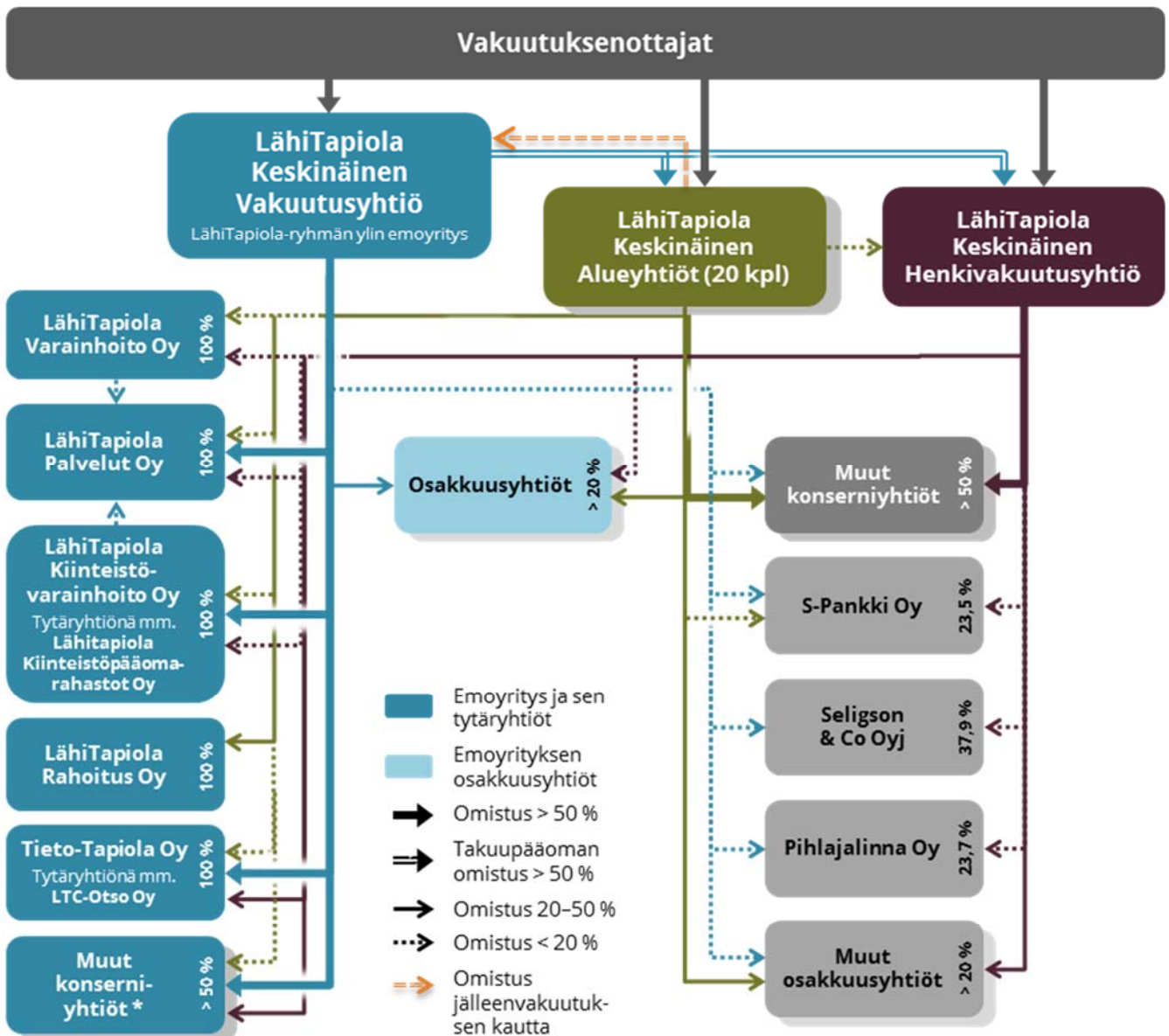
LähiTapiola-ryhmän riskienhallinta- ja vakavaraisuusraportointi pohjautuu LähiTapiola-ryhmän konsernitilinpäätökseen. Tilinpäätöksen laatiminen käsittäen koko Solvenssi II -direktiivissä määritellyn vakuutusyrittäjäryhmän ei kuitenkaan laajenna LähiTapiola Vahinkoyhtiön hallituksen yhtiöoikeudellista vastuuta kirjanpitolain määrittelemän konsernirakenteen ulkopuolelle.

LähiTapiola-ryhmä muodostaa myös rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta annetun lain tarkoittaman ryhmän. Vakuutus- ja rahoitusryhmään kuuluvat

LähiTapiolan vakuutusyrittäjäryhmän yhtiöt. Ryhmän koordinoivana valvontaviranomaisena toimii Finanssivalvonta.

LähiTapiola-ryhmän vakuutusyhtiöt ovat keskinäisiä yhtiöitä, jolloin niiden omistajia ovat vakuutuksenottajat ja takuupääoman omistajat.

LähiTapiola-ryhmän rakenne 31.12.2018

Esitetyt prosenttiluvut tarkoittavat koko LähiTapiola-ryhmän omistusosuutta. Kuvassa on eritelty vain merkittävimmät LähiTapiola-ryhmään kuuluvat yhtiöt.

* Turva on LähiTapiola Keskinäisen Vakuutusyhtiön tytäryhtiö, jota ei yhdistellä LähiTapiola-ryhmään.

Hallinto, henkilöstö, palkitseminen

LähiTapiola-ryhmän hallinto ja johtamisjärjestelmä

LähiTapiola-ryhmän ja sen yhtiöiden hallinnossa noudetaan hyvää hallinnointitapaa, joka perustuu vakuutus- ja rahoitusalaan koskevaan lainsäädäntöön, Finanssivalvonnan antamiin määräyksiin ja ohjeisiin sekä keskinäisiin vakuutusyhtiöihin soveltuvin osin listayhtiöiden hallinnointikoodiin.

LähiTapiola-ryhmän hallintomalliin vaikuttaa keskeisesti sen vakuutusyhtiöiden keskinäinen yhtiömuoto, jossa vakuutuksenottajat ovat vakuutusyhtiöiden osakkaita. Koska osakkaiden määrä on näin ollen hyvin laaja, on yhtiöiden hallintoneuvostoilla ja hallituksilla juridisten tehtäviensä ohella merkittävä rooli vakuutusyhtiöiden omistajaohjauksessa sekä yhtiöiden ja niiden osakkaiden välisenä vuorovaikutuskanavana.

LähiTapiola-ryhmä muodostaa vakuutusyhtiölain tarkoittaman vakuutusyhtyröyhmän, jonka lain tarkoittama ylin emoyritys on LähiTapiola Vahinkoyhtiö. Sillä on tässä roolissaan koko LähiTapiola-ryhmään ulottuva vastuu ryhmän ja sen yhtiöiden luotettavasta hallinnosta, vakavaraisuudesta, riskienhallinnan järjestämisestä, sisäisestä valvonnasta sekä näihin liittyvän viranomaisraportoinnin järjestämisestä.

LähiTapiola-ryhmän yhtiöt ovat järjestäneet keskinäiset vastuunsa ja työnjakonsa ryhmän sisäisin sopimuksin. LähiTapiola-ryhmässä toimii LähiTapiola Vahinkoyhtiön hallituksen nimittämä yhtiöryhmän johtoryhmä, jossa ovat laajasti edustettuina LähiTapiola-ryhmän eri yhtiöt ja keskeisten yhteisten toimintojen vastuulliset johtajat. Yhtiöryhmän johtoryhmä vastaa hallituksen sille antamien sekä LähiTapiola-ryhmän yhtiöiden välillä solmitun ryhmäsopimuksen mukaisten valtuuksien puitteissa LähiTapiola-ryhmän strategisten ja muiden ryhmätason yhteisten asioiden valmistelusta, päätöksenteosta ja täytäntöönpanosta sekä yhtiöryhmän ohjaamisen ja kehittämisen kokonaisuudesta.

Yhtiökokous

LähiTapiola Vahinkoyhtiön yhtiökokous pidettiin 15.5.2018. Kokouksessa vahvistettiin tilinpäätös vuodelta 2017, päätettiin yhtiön tuloksen käyttämisestä, myönnettiin vastuuvapaus hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenille sekä toimitusjohtajalle ja valittiin yhtiön tilintarkastaja. Kokouksessa vahvistettiin lisäksi hallintoneuvoston jäsenten lukumäärä ja palkkiot sekä valittiin uudet hallintoneuvoston jäsenet.

Kokouksessa hyväksyttiin myös esitys yhtiön yhtiöjärjestyksen 3 §:n ja 14 §:n muuttamisesta.

Alueyhtiöt valitsivat erovuorossa olevista edustajistaan Kjell Adolfssonin (toimitusjohtaja, Porvoo, Oy Medi+KEM Ab, LähiTapiola Uusimaan edustaja), Jaakko Hallilahden (maatilayrittäjä, Salo, LähiTapiola Etelän edustaja), Jouko Huumarkankaan (maatalousyrittäjä, Kyyjärvi, LähiTapiola Keski-Suomen edustaja), Anssi Keinäsen (professori, Liperi, Itä-Suomen Yliopisto, LähiTapiola Idän edustaja), Marjukka Mannisen (kunnanjohtaja, Oulu, Tyrnävän kunta, LähiTapiola Pohjoisen edustaja), Tero Mölsän (kunnallisneuvos, agrologi, Heinola, LähiTapiola Vellamon edustaja) ja Erkki Pärssisen (toimitusjohtaja, Espoo, Espoon ja Pääkaupunkiseudun Yrittäjät, LähiTapiola Pääkaupunkiseudun edustaja) jatkamaan yhtiön hallintoneuvostossa.

Muista LähiTapiola Vahinkoyhtiön hallintoneuvoston erovuorossa olleista jäsenistä valittiin uudelleen Seppo Haapalainen (talousjohtaja, Espoo, ISS-Palvelut), Anneli Karhula (henkilöstöjohtaja, Helsinki, Metsä Group), Mika Kovero (Group Controller, Helsinki, SVP Group Controlling), Vesa Lauronen (toimitusjohtaja, Helsinki, Reaktor Innovations Oy), Juha Marttila (MMT, puheenjohtaja, Simo, Maa- ja Metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry) ja Jussi Miilukangas (johtaja, Raahe, Miilukangas Oy).

Uusiksi jäseniksi hallintoneuvostoon valittiin Sari Helder (talous- ja rahoitusjohtaja, Helsinki, Posti Group Oyj), Heikki Häggkvist (hallituksen puheenjohtaja, Helsinki, Wetteri-yhtiöt Oy) sekä Anu Ojala (talousjohtaja, Espoo, Lujatalo Oy).

Tilintarkastajaksi valittiin KPMG Oy Ab, jonka nimeämänä yhtiön päävastuullisena tilintarkastajana toimii Mikko Haavisto, KHT.

Hallintoneuvosto

LähiTapiola Vahinkoyhtiön hallintoneuvosto piti järjestäytymiskokouksensa 31.5.2018. Kokouksessa valittiin hallintoneuvoston puheenjohtaja ja varapuheenjohtajat. Hallintoneuvoston puheenjohtajaksi valittiin vuorineuvos Timo U. Korhonen. Hallintoneuvoston 1. varapuheenjohtajaksi valittiin MTK:n puheenjohtaja Juha Marttila ja 2. varapuheenjohtajaksi lakiasianjohtaja Ulla-Maija Moisio Teollisuuden Voima Oy:stä.

Hallintoneuvosto kokoontui kolme kertaa. Kokouksiin osallistui keskimäärin 79,8 prosenttia jäsenistä. Hallintoneuvoston jäsenille maksetut palkat ja palkkiot, eläkesitoumukset, rahalainat ja niiden ehdot sekä vakuudet ja vastuusitoumukset esitetään tuloslaskelman liitteessä 3.3.2.

Hallintoneuvoston valiokunnat

Hallintoneuvoston nimitystoimikunta

Hallintoneuvoston nimitystoimikunnan tarkoituksena on varmistaa valintaesitysten valmistelun monipuolisuus ja läpinäkyvyys valittaessa jäseniä yhtiön hallintoneuvostoon ja hallitukseen.

Nimitystoimikunnan muodostavat hallintoneuvoston puheenjohtaja ja hallintoneuvoston keskuudestaan valitsemat kolme puheenjohtajiston ulkopuolista jäsentä. Toimikunnan puheenjohtajana toimii hallintoneuvoston puheenjohtaja. Jäsenten toimikausi on vuoden mittainen ja kestää kunkin vuoden yhtiökokouksen jälkeisestä hallintoneuvoston järjestäytymiskokouksesta seuraavan vuoden järjestäytymiskokoukseen saakka edellyttäen, että jäsen on edelleen myös hallintoneuvoston jäsen.

Nimitystoimikunnan puheenjohtajana on vuonna 2018 toiminut hallintoneuvoston puheenjohtaja Timo U. Korhonen sekä jäseninä hallintoneuvoston jäsenet Heikki J. Perälä, Anneli Karhula (13.11.2018 saakka), Sami Kulla (13.11.2018 saakka), Anssi Keinänen (13.11.2018 alkaen) ja Sanna Leivo (13.11.2018 alkaen).

Nimitystoimikunta kokoontui vuonna 2018 viisi kertaa ja kokouksiin osallistui 90 prosenttia jäsenistä.

Yhteistyövaliokunta

LähiTapiola Vahinkoyhtiön ja LähiTapiola Henkiyhtiön hallintoneuvostojen puheenjohtajista ja varapuheenjohtajista muodostuvan yhteistyövaliokunnan järjestäytymiskokous pidettiin 31.5.2018.

Yhteistyövaliokunta valmistelee päätösesitykset hallintoneuvostolle ja muut hallintoneuvoston kokouksessa käsiteltävät asiat. Yhteistyövaliokunta valvoo hallituksen, pääjohtajan ja toimitusjohtajien sekä koko yhtiöryhmän toimintaa ja raportoi siitä hallintoneuvostolle.

Yhteistyövaliokunnan puheenjohtajana on vuonna 2018 toiminut Timo U. Korhonen ja varapuheenjohtajana Totti Salko.

Yhteistyövaliokunnan muina jäseninä ovat vuonna 2018 toimineet Juha Marttila, Ulla-Maija Moisio ja Päivi Uusitalo sekä 31.5.2018 saakka Ralf Wickström ja 31.5.2018 alkaen Jukka Hertti.

Yhteistyövaliokunta kokoontui 6 kertaa. Kokouksiin osallistui keskimäärin 97 prosenttia jäsenistä.

Yhteistyövaliokunnan palkitsemisvaliokunta

Palkitsemisvaliokunnan tehtävänä on ollut avustaa hallintoneuvostojen yhteistyövaliokuntaa sen työjärjestyksen mukaisissa ryhmän ylimmän johdon palkitsemisasiossa.

Palkitsemisvaliokunnan tehtäviin on kuulunut valmistella hallintoneuvostojen puheenjohtajien ja varapuheenjohtajien päätettäväksi ehdotukset LähiTapiola Vahinkoyhtiön ja LähiTapiola Henkiyhtiön päätoimisten hallitusten jäsenten palkka- ja palkitsemisasiossa sekä toimi- ja työsuhteasioissa sekä kehittää hallitusten jäsenten palkitsemista sekä seurata LähiTapiola-ryhmän johdon ja henkilöstön palkitsemisjärjestelmän kehittämistä.

Yhteistyövaliokunnan palkitsemisvaliokunnan jäseninä ovat toimineet Timo U. Korhonen (puheenjohtaja 31.5.2018 saakka) ja Ulla-Maija Moisio sekä Ralf Wickström 31.5.2018 saakka ja 31.5.2018 lähtien Totti Salko (puheenjohtaja 31.5.2018 alkaen).

Palkitsemisvaliokunta kokoontui kolme kertaa. Kokouksiin osallistui sata prosenttia jäsenistä.

Yhteistyövaliokunta päätti kokouksessaan 24.10.2018 lakkauttaa valiokunnan toiminnan ja käsitellä sille kuuluneet asiat suoraan yhteistyövaliokunnan kokouksissa. Yhtiöryhmätason palkitsemisen seuranta ja kehittäminen on siirtynyt pääosin vuoden 2018 alussa toimintansa aloittaneen LähiTapiola Vahinkoyhtiön ja LähiTapiola Henkiyhtiön hallitusten yhteisen henkilöstö- ja palkitsemisvaliokunnan tehtäviin.

Hallitus

Hallituksen tehtävänä on huolehtia yhtiön hallinnosta ja toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä. Sen tulee myös huolehtia kirjanpidon ja varainhoidon valvonnan asianmukaisesta järjestämisestä.

Hallituksen jäsenet toimikaudella 1.1.2016 - 31.12.2018:

- pääjohtaja Erkki Moisander, puheenjohtaja
- yhtiöryhmän johtaja Jari Eklund, varapuheenjohtaja
- hallituksen puheenjohtaja Philip Aminoff (Electrosonic Group Oy Ab)
- toimitusjohtaja Matti Bergendahl (Realia Group Oy)
- hallituksen puheenjohtaja Timo Hiltunen (Tietokeskus)
- kauppatieteiden maisteri, KHT Hannu Niilekselä
- maatilayrittäjä, maatilatalouden lehtori Kati Partanen
- ekonomi Pirkko Rantanen-Kervinen

Hallitus kokoontui 12 kertaa, minkä lisäksi kolme kokousta pidettiin sähköpostitse. Varsinaisiin kokouksiin osallistui keskimäärin 92 prosenttia jäsenistä. Hallitukselle maksetut palkat ja palkkiot, eläkesitoumukset, rahalainat ja niiden ehdot sekä vakuudet ja vastuusitoumukset ovat tuloslaskelman liitteessä 3.3.2.

Hallintoneuvosto valitsi kokouksessaan 13.11.2018 hallituksen 1.1.2019 alkavalle toimikaudelle. Hallituksessa

jatkavat puheenjohtajana Erkki Moisander, varapuheenjohtajana Jari Eklund ja jäsenenä Matti Bergendahl, Timo Hiltunen ja Hannu Niilekselä. Uusina jäseninä hallitukseen valittiin johtamistieteiden tohtori Merja Fischer, toimitusjohtaja Sami Kulla (Buorre Oy) ja lakiasiaintohtaja Ulla-Maija Moisio (Teollisuuden Voima Oyj).

Yhtiöryhmän johtoryhmä

Yhtiöryhmän johtoryhmän tehtävänä on LähiTapiola-ryhmään kuuluvien yhtiöiden yhteisten ja ryhmätason asioiden valmistelu ja päätöksenteko sekä täytäntöönpanosta huolehtiminen.

Johtoryhmän puheenjohtajana on toiminut pääjohtaja Erkki Moisander ja jäsenenä LähiTapiola Vahinkoyhtiön toimitusjohtaja Jari Sundström, LähiTapiola Keskinäinen Henkivakuutusyhtiön toimitusjohtaja Minna Kohmo, LähiTapiola Palvelut Oy:n toimitusjohtaja Pekka Antikainen, LähiTapiola Varainhoidon toimitusjohtaja Tom Liljeström (12.2.2018 alkaen), LähiTapiola Pohjanmaan toimitusjohtaja Pasi Haarala, LähiTapiola Vellamon toimitusjohtaja Ahti Haataja (30.10.2018 asti), LähiTapiola Etelän toimitusjohtaja Ari Lagerström (1.11.2018 alkaen), LähiTapiola Pääkaupunkiseudun toimitusjohtaja Jukka Kinnunen, LähiTapiola Pirkanmaan toimitusjohtaja Pentti Kuusela (31.5.2018 asti), LähiTapiola Lännen toimitusjohtaja Jussi Seppälä (1.6.2018 alkaen), LähiTapiola Pohjoisen toimitusjohtaja Veli Rajakangas, ryhmän hallinnon ohjauksesta vastaava johtaja Jari Eklund, talousjohtaja Timo Laakso, tietohallintojohtaja Mikko Vastela, markkinointijohtaja Olli-Pekka Pohjanmäki, kehitysjohtaja Harri Aho, innovaatiojohtaja Harri Lauslahti (11.2.2018 asti) ja henkilöstöjohtaja Nina Gros.

Yhtiöryhmä kokoontuu pääsääntöisesti joka toinen viikko.

LähiTapiola Vahinkoyhtiön ja LähiTapiola Henkiyhtiön hallitusten tarkastus- ja riskienhallintavaliokunta

LähiTapiola Vahinkoyhtiön ja LähiTapiola Henkiyhtiön hallitusten apuna toimii tarkastus- ja riskienhallintavaliokunta. Yhtiöiden hallitukset päättivät kokouksissaan joulukuussa 2017, että aiemmin vain LähiTapiola Vahinkoyhtiön hallituksen valiokuntana toiminut tarkastus- ja riskienhallintavaliokunta toimii vuoden 2018 alusta lukien myös LähiTapiola Henkiyhtiön hallituksen valiokuntana.

Valiokunnan tarkoituksena on avustaa hallituksia niiden lakisäätöissä ja työjärjestyksen mukaisissa asioissa liittyen yhtiöiden ja LähiTapiola-ryhmän talouteen, kirjanpitoon, vakavaraisuuteen, riskienhallintaan, tilintarkastukseen, sisäiseen valvontaan ja sisäiseen tarkastukseen.

Ottaen huomioon yhtiön rooli LähiTapiola-ryhmän ylimpänä emoyrityksenä (VYL 26 luvun 3 § mukaisesti) valiokunnan toiminta käsittää myös LähiTapiolan alueyhtiöiden asioita siltä osin kuin ne ryhmätason asioina kuuluvat yhtiön vastuulle.

Valiokunnan muodostavat sen työjärjestyksen mukaan LähiTapiola Vahinkoyhtiön hallituksen keskuudesta valitsevat valiokunnan puheenjohtaja ja yksi valiokunnan jäsen sekä yksi LähiTapiola Henkiyhtiön hallituksen keskuudesta valitsema jäsen. Puheenjohtajan ja jäsenten on oltava LähiTapiola-ryhmästä riippumattomia hallituksen jäseniä.

Valiokunnan puheenjohtajana toimi vuonna 2018 Hannu Niilekselä sekä jäsenenä Pirkko Rantanen-Kervinen ja Olli Latola.

Valiokunta kokoontui vuonna 2018 viisi kertaa. Kokouksiin osallistui sata prosenttia valiokunnan jäsenistä.

LähiTapiola Vahinkoyhtiön ja LähiTapiola Henkiyhtiön hallitusten henkilöstö- ja palkitsemisvaliokunta

LähiTapiola Vahinkoyhtiön ja LähiTapiola Henkiyhtiön hallitusten apuna toimii henkilöstö- ja palkitsemisvaliokunta, jonka perustamisesta päätettiin hallituksissa helmikuussa 2018.

Valiokunnan tarkoituksena on avustaa LähiTapiola Vahinkoyhtiön ja LähiTapiola Henkiyhtiön hallituksia henkilöstöön ja palkitsemiseen liittyvien asioiden käsitellessä sekä linjata LähiTapiola-ryhmän johdon ja henkilöstön kehittämiseen liittyviä asioita. Valiokunta käsittelee ja valmistelee hallitusten päätettäväksi ja/tai LähiTapiola-ryhmän yhteisiä linjauksia ja suosituksia varten johdon ja henkilöstön palkitsemiseen ja kehittämiseen liittyviä asioita.

Valiokunnan muodostavat valiokunnan puheenjohtajana toimiva LähiTapiola Keskinäinen Vakuutusyhtiön hallituksen puheenjohtaja sekä kahdesta neljään muuta LähiTapiola-ryhmästä riippumatonta hallituksen jäsentä, joista osa valitaan LähiTapiola Vahinkoyhtiön ja osa LähiTapiola Henkiyhtiön hallitusten jäsenten keskuudesta.

Valiokunnan puheenjohtajana on vuonna 2018 toiminut Erkki Moisander ja jäsenenä Philip Aminoff, Olli Latola, Kati Partanen ja Kati Sulin.

Valiokunta kokoontui vuonna 2018 kolme kertaa. Kokouksiin osallistui sata prosenttia valiokunnan jäsenistä.

Toimitusjohtaja

LähiTapiola Vahinkoyhtiön toimitusjohtajana toimii varatuomari OTM Jari Sundström ja varatoimitusjohtajana OTK, MBA Mika Makkonen.

Toimitusjohtajalle maksetut palkat ja luontoisedut olivat yhteensä 501 564 euroa, johon sisältyy tulospalkkio 142 008 euroa. Tulospalkkiosta 27 896 euroa on ansaittu vuonna 2014, 13 699 euroa vuonna 2015, 32 095 euroa vuonna 2016 ja 68 318 euroa vuonna 2017.

Tulospalkkiosta on viivästetty myöhemmin maksettavaksi 176 194 euroa, josta 12 409 euroa on ansaittu vuonna 2015, 61 308 euroa on ansaittu vuonna 2016 ja 102 477 euroa on ansaittu vuonna 2017. Johdon tulospalkkio perustuu vuositavoitteiden toteutumiseen.

Toimitusjohtajan eläkeikä on 63 vuotta. Toimisuhteen ennenaikaisesta päättymisestä on sovittu maksettavaksi erokorvaus, joka vastaa 12 kuukauden kokonaispalkkaa korotettuna puolella, sillä hetkellä voimassa olevan tulospalkkiosäännön maksimipalkkiotasosta.

Lähipiiri

LähiTapiola Vahinkoyhtiön lähipiiristä kerrotaan tilinpäätöksen liitetiedoissa.

Tilintarkastaja

LähiTapiola Vahinkoyhtiön tilintarkastaja on KPMG Oy Ab, jonka nimeämänä yhtiön päävastuullisena tilintarkastajana toimii Mikko Haavisto, KHT.

Valvova viranomainen

LähiTapiola Vahinkoyhtiö on julkisen valvonnan alainen vahinkovakuutusyhtiö, jota valvoo Finanssivalvonta. Finanssivalvonta valvoo ja tarkastaa, että vakuutuslaitokset noudattavat lakia ja hyvää vakuutustapaa ja käyttävät toiminnassaan asianmukaisia menettelytapoja. Se seuraa ja arvioi valvottaviensa taloudellista asemaa, johtamis-, valvonta- ja riskienhallintajärjestelmiä, toimintaedellytyksiä sekä toimintaympäristön muutoksia.

Henkilöstö

Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä tilikaudella:

- LähiTapiola Vahinkoyhtiö 355 (372)
- LähiTapiola-ryhmä yhteensä 3 475 (3 404)

Palkitseminen

Palkitsemisjärjestelmän tavoitteena on kannustaa hyvään suoritukseen sekä motivoida ja sitouttaa henkilöitä. LähiTapiola Vahinkoyhtiön palkitseminen perustuu yhtiöryhmän ja sen yhtiöiden strategiaan ja sen pohjalta asetet-

tuihin tavoitteisiin. Palkitsemisen perusteena on henkilön hyvä työsuoritus suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Palkkiojärjestelmä on osa kokonaispalkkausta ja se perustuu vuosipalkkioihin, vaikka jotkin palkkiotavoitteista voivat olla vuotta pidempää aikajaksoa mittaavia. Palkitsemisjärjestelmä koskee johtoa ja koko henkilöstöä.

Palkitsemisjärjestelmää vahvistettaessa pyritään varmistumaan siitä, että se on yhtiön ja LähiTapiola-ryhmän liiketoimintastrategian sekä tavoitteiden ja arvojen mukainen ja että se vastaa yhtiöryhmän pitkän aikaväli etua, ja on sopusoinnussa yhtiöryhmän hyvän ja tehokkaan riskienhallinnan kanssa eikä kannusta liialliseen riskintoon.

LähiTapiola Vahinkoyhtiön palkka- ja palkitsemisjärjestelmät suunnitellaan ja valmistellaan henkilöstö-, talous-, compliance- ja riskienhallintapalveluiden sekä yhtiöiden hallinnon ja johdon yhteistyönä. Vahinko- ja Henkiyhtiön hallintoneuvostojen yhteistyövaliokunta tekee päätökset pääjohtajan sekä hallituksen päätoimisten jäsenten palkitsemisen osalta. Muiden kuin päätoimisten hallitusten jäsenten palkkioista päättää yhtiön hallintoneuvosto. Muun johdon osalta päätökset tehdään yhtiöiden hallituksissa.

Yhteistyövaliokunta kehittää palkitsemisjärjestelmää hallituksen jäsenten osalta. Vahinko- ja Henkiyhtiön hallitusten perustama henkilöstö- ja palkitsemisvaliokunta seuraa koko LähiTapiola-ryhmän johdon ja henkilöstön palkitsemisjärjestelmän kehittämistä.

Yhtiökokous päättää hallintoneuvoston jäsenten palkkioista.

LähiTapiola Vahinkoyhtiön johdon palkitseminen muodostuu seuraavasti:

- palkka
- luontoisedut (auto, lounas ja puhelin)
- vuositulospalkkiot
- lisäeläkejärjestely (ennen 1.1.2013 alkaneet työ- ja toimisuhteet)

Johdon palkat perustuvat finanssitoimialan vertailutietoa hyödyntäen tehtyyn Hay-vaativuusluokitukseen ja pisteytykseen.

Johdon vuosipalkkiointi perustuu yhtiöryhmän ja yhtiöiden tuloksiin vaikuttaviin elementteihin, henkilöstö- ja asiakaskokemukseen sekä kunkin palkkionsaajan oman liiketoimintayksikön ja tehtävän mukaisiin tavoitteisiin. Mittarit ovat pääosin virallisiin tunnuslukuihin perustuvia. Palkkio määräytyy edellä mainittujen elementtien toteuma-asteen, asematasoon perustuvan maksimipalkkioprosentin ja vuosipalkan tulona. Yhtiöryhmän johdon tulospalkkioiden maksimitasot vaihtelevat 30 – 100 prosentin välillä vuosipalkasta. Alueyhtiöissä voi olla eri maksimitasoja.

Konttoritoimihenkilöiden tulospalkkion määrä on enintään seitsemän prosenttia vuosipalkasta lukuun ottamatta joitakin asiantuntijoita, joiden maksimipalkkio voi olla enintään 30 prosenttia vuosipalkasta. Tavoitteet johdetaan yhtiöryhmän strategiasta, ja ne voivat olla joko

tiimi- tai yksilökohtaisia. Tavoitteiden saavuttaminen arvioidaan tuloskeskustelussa. Alueyhtiöissä työskentelevillä henkilöillä voi olla erilaisia maksimipalkkiotasoja.

Sijoitusorganisaatioihin kuuluvilla henkilöillä on oma tulospalkkiomalli, jossa palkkio määräytyy asemata-sosta riippuen eri tasoilta laskettavien sijoitustuottojen perusteella. Palkkiotasojen vaihteluväli on vuositasolla 10 - 83 prosenttia vuosipalkasta.

Tulospalkkioiden toteutumista seurataan säännöllisesti ja niiden maksamisesta päättävät yhteistyövaliokunta ja hallitus vuosittain tulospalkkiokausien päätyttyä. Hallitus voi yhtiön merkittävästi heikentyneen taloudellisen tilanteen johdosta päättää tulospalkkion maksamatta jättämisestä. Vastaavasti tulospalkkioperusteiden mu-kaisten tulospalkkioiden maksamisesta voidaan pidättäytyä, jos osoittautuu, että tavoitteet on saavutettu otta-malla sellaista riskiä, joka realisoituu ennen palkkion maksamista. Tulospalkkio voidaan periä takaisin, jos palkkion maksamisen jälkeen selviää, että palkkionsaaja on menetellyt yhtiötä velvoittavien säännösten, viran-omaismääräysten tai ohjeiden tai yhtiön toimintaperiaateiden vastaisesti tai palkkio on maksettu aiheettomasti.

Niillä LähiTapiola Vahinkoyhtiön johtoon ja sijoitusor-ganisaatioon kuuluvilla henkilöillä, joiden ammatillisella toiminnalla on olennainen vaikutus yrityksen riskiprofiiliin ja joiden tulospalkkio ansaintavuodelta ylittää 50 000 euron rajan, tulospalkkioiden maksua viivästetään siten, että palkkioista ensimmäinen erä eli 40 prosenttia mak-setaan henkilöille viimeistään ansaintajakson päättymistä seuraavan kesäkuun palkanmaksupäivänä. Loput 60 prosenttia maksetaan tästä ajankohdasta yhtä, kahta ja kolmea vuotta myöhemmin kolmessa yhtä suuressa erässä. Lykätyn palkkion arvo muuttuu palkitsemista koskevista säännöksissä tarkoitettuna rahoitusinstru-menttina käytetyn LähiTapiola Keskinäisen Vakuutusyhti-ön ja LähiTapiola Keskinäisen Henkivakuutusyhtiön tasei-siin suhteutetun kokonaistuloksen (Kokonaistulos / Tase käyvin arvoin (pl. sijoitussidonnaiset henkivakuutukset), painotettuna edellä mainittujen yhtiöiden taseiden suh-teessa) mukaan ansaintajakson lopusta palkkion mak-suhetkeä edeltävän vuoden loppuun.

Lisäksi LähiTapiola-ryhmän **henkilöstörahastoihin** siirretään vuosittain toteutuneiden tavoitteiden mukai-nen voittopalkkioerä, joka määräytyy henkilöstörahasto-lain mukaisesti pääosin yhtiöiden tulosten ja tehokkuu-den perusteella. Kaikkien yhtiöiden henkilöstöt eivät kuulu henkilöstörahastojen piiriin. Voittopalkkion mää-räytymiskriteerit vahvistetaan vuosittain. Voittopalk-kiosiirot on vähennetty ennakoarvioiden mukaisina tilikausien tuloksista.

LähiTapiola Vahinkoyhtiön ylimmän johdon **eläkeikä** on 63 vuotta. LähiTapiola Vahinkoyhtiö on ottanut henki-löstölleen lisäeläkevakuutuksen, jolla parannetaan eläke-turvaa siten, että lisäeläke kartuttaa työeläkettä tietyin edellytyksin vähintään 0,2 prosenttia vuosittain. Etuuden piiriin kuuluvat kaikki ne, joiden työsuhte yhtiöryhmässä

on alkanut ennen 1.1.2013. Tämän jälkeen alkaneissa työsuhteissa lisäeläke-etuutta ei ole.

Hallintokoodin mukainen raportointi

LähiTapiola Vahinkoyhtiö on antanut toimintakertomuk-sesta erillisenä dokumenttina selvityksen hallinto- ja ohjausjärjestelmästä Suomen listayhtiöiden hallinnointi-koodin suosituksen mukaisella tavalla (10/2015). LähiTa-piolan hallintojärjestelmää koskevia tietoja on laajemmin saatavilla osoitteessa www.lahitapiola.fi.

Vastuullisuus

LähiTapiola-ryhmän tavoitteena on tarjota asiakkailleen turvallisempaa ja terveempää elämää. Elämänturvastra-tegiamme mukaisesti myös vastuullisuustyössä on kes-keistä asiakkaidemme turvallisuuden, talouden ja tervey-den edistäminen. Käytännössä vastuullisuus konkretisoi-tuu paikallisina ja valtakunnallisina tekoina kestävän kehityksen edistämiseksi ja kumppaniemme kanssa teh-dyssä yhteistyössä.

LähiTapiolan sijoitustoiminnassa noudatetaan vas-tuullisen sijoittamisen periaatteita. Taloudellisen vastuun perusta on yhtiön vakavaraisuus. Vahinkojen ennaltaeh-käiseminen ja taloudellinen varautuminen korostuvat kokonaisvaltaisen elämänturvan tarjoamisessa asiakkaal-le. Asiakastyytyväisyyttä ja asiakaskokemusta mitataan ja seurataan jatkuvasti. Tuotteita ja palveluita kehitetään yhdessä omistaja-asiakkaiden kanssa ja he ovat mukana toiminnan kehittämisessä muun muassa tutkimusten, tuotekehitysprosessin, testauksen sekä hallinnon kautta.

Vuoden 2018 kuluessa uudistettiin LähiTapiola-ryhmän arvot ja edettiin yhtiöryhmän strategiatyössä. Henkilöstö oli laajasti mukana sekä arvojen määrittelyssä että strategiaprosessissa. Näiden ohella aloitettiin myös LähiTapiolan henkilöstöstrategian uudistaminen. Strate-giseksi teemoiksi nousivat työssä onnistuminen ja paino-pisteiksi osaamisen vahvistaminen ja johtaminen sekä monimuotoisuus. LähiTapiolalle myönnettiin jälleen hy-vän työpaikan tunnustuksena Great Place to Work -sertifikaatti. Vuoden aikana panostettiin erityisesti henkilöstön osaamiseen ja esimiesten valmennuksiin. Työterveyshuollon palvelut siirtyivät kumppanuuden myötä vuoden 2018 alusta alkaen Mehiläiselle.

Yritysvastuun kumppaneiden kanssa tehdään laajasti yhteistyötä turvallisuuden sekä hyvinvoinnin edistä-miseksi asiakkaidemme lähielinpiirissä ja yhteiskunnassa. Merkittäviä yhteistyökumppaneitamme ovat muun mu-assa Suomen Punainen Risti, Suomen Pelastusalan Kes-

kusjärjestö, Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliitto, Syöpäsäätiö sekä valtakunnalliset urheilun lajiliitot.

LähiTapiola pyrkii tavoitteellisesti vähentämään ympäristö- ja ilmastovaikutuksiaan. Sijoitustoiminnassa otetaan huomioon ympäristönäkökulmat vastuullisen sijoittamisen periaatteiden mukaisesti. Kiinteistötoiminnassa LähiTapiola on sitoutunut käyttämään vastuullisia ja ympäristöystävällisiä toimintamalleja hallinnoitavien kiinteistöjen koko elinkaaren ajan. LähiTapiola tekee yhteistyötä Suomen luonnonsuojeluliiton ja Pidä Saaristo Siistinä ry:n kanssa lähiympäristön tilan parantamiseksi sekä suomalaisen luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi.

LähiTapiola osallistui vuonna 2018 suomalaisen yhteiskunnan kehittämiseen ja koulutuksen tukemiseen muun muassa ammattikorkeakoulujen vastinrahaohjelman puitteissa. Yhteensä 1,4 miljoonaa euroa ohjattiin 19 ammattikorkeakoululle eri puolilla Suomea. Lisäksi vuoden aikana tehtiin muita yleishyödyllisiä lahjoituksia suomalaisten hyvinvoinnin ja kulttuurin sekä kestävän kehityksen edistämiseksi.

LähiTapiola-ryhmän yhteiskuntavastuusta ja vastuullisuustyöstä kerrotaan tarkemmin erillisessä raportissa "Selvitys muista kuin taloudellisista tiedoista". Se on nähtävillä osoitteessa www.lahitapiola.fi/ Tietoa LähiTapiolasta / Talous.

Luottoluokitus

Amerikkalainen A.M. Best Co, joka on vanhin ja arvostetuin vakuutusyhtiöiden arviointiin erikoistunut luokituslaitos on antanut LähiTapiola Vahinkoyhtiölle luokitusarvosanan A (Excellent).

A. M. Bestin 1.3.2018 antaman lehdistötiedotteen mukaan LähiTapiola Vahinkoyhtiön saamaan erinomaiseen luokitukseen vaikuttivat hyvä tuloskehitys sekä vahva vakavaraisuus. Riskinvalintaan panostamisen uskotaan vaikuttavan hyvään tuloskehitykseen myös jatkossa. Luottoluokittaja A. M. Best nosti LähiTapiolan pitkän aikavälin ICR-luokituksen näkymiä vakaasta positiiviseksi.

Luokitusarvosanaa tarvitaan liiketoiminnassa asiakkaan tai yhteistyökumppanin sellaista edellyttäessä. Yrityskuvan ja maineen kannalta hyvä luokitusarvosana lisää luotettavuutta ja arvostusta.

Tilikauden jälkeiset tapahtumat

Liiketoiminta on jatkunut tilikauden päättymisen jälkeen olennaisilta osin odotusten mukaisena eikä merkittäviä erityisiä tapahtumia tai poikkeamia ole tilikauden jälkeen tapahtunut.

Tulevaisuuden näkymät

Vahinkovakuutustoiminta

Maailmantalouden vanavedessä Suomen talouden suhdannehuippu on saavutettu ja näkymät ovat heikkenevässä. Lähivuosina vahinkovakuutuksen kasvunäkymiä leimaa epävarmuus. Suomen markkinoille on tyypillistä lakisäätöisen vakuutuksen suhteellisen suuri osuus ja markkinoiden keskittyneisyys. Vahinkovakuutuksessa alan neljän suurimman toimijan markkinaosuus on lähes 95 prosenttia ja tähän ei ole odotettavissa suuria muutoksia.

Vahinkovakuutuksessa alan maksutulo kääntyi nousuun vuonna 2018, mutta Suomen talousnäkemien hiipuminen ja maailmanpoliittisten riskien toteutuminen voivat kääntää maksutulon jälleen lasku-uralle. Vahinkovakuutuksessa maksutulon pienenemistä yritetään paikata tarjoamalla vakuutuksia uusiin riskeihin, kuten tietoturvariskeihin. Vahinkovakuutuksessa hintakilpailu jatkuu erityisesti ajoneuvopuolella. Työpaturmakvakuutuksessa yhtiöt pyrkivät pitämään kiinni omista kannattavista asiakkaistaan. Ennaltaehkäisevien työkykypalvelujen kehittyminen voi osaltaan vähentää vahinkojen määrää ja kääntää maksutuloa laskusuuntaan yritysvaluutuksessa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon rakenteen ja palvelujen (sote) uudistus sekä maakuntauudistus etenevät vuonna 2019, mutta niiden lopullinen toteutuminen on epävarmaa. Vaikkei sote-uudistus toteutuisikaan, jatkuvat ter-

veydenhoidon järjestämistä ja tuottamista koskevat rakenteelliset uudistukset.

Pitkällä aikavälillä vahinkovakuutus varautuu toimintaympäristön suuriin muutosvoimiin. Väestön ikääntyminen ja muuttoliike, toimialarajojen murtuminen, asiakaskäyttötymisen muutos sekä teknologinen murros asettavat lisävaatimuksia asiakaspalvelulle ja henkilöstön ammattitaidolle. Lisääntyvä sääntely tuo lisäkustannuksia finanssialan toimijoille.

Pitkällä aikavälillä kestävän kehityksen vaatimukset muokkaavat asiakkaiden ja muiden sidosryhmien odotuksia vahinkovakuutusyhtiöiden toimintaa kohtaan. Ilmastonmuutoksen vaikutukset ovat laaja-alaisia ja riskit usein ennalta-arvaamattomia, mikä lisää ennakoivan riskienhallinnan merkitystä.

Toimialan murroksessa LähiTapiolan tavoitteena on palvelujohtajuus. Strategiamme keskiössä on paras elämänturvapalvelu, jonka keskiössä ovat yksilölliset vakuutus- ja finanssiratkaisut, kuten ennaltaehkäisevät riskienhallintapalvelut sekä terveys- ja hyvinvointiratkaisut. Siinä missä aiemmin perinteisenä vakuutusyhtiönä tulimme mukaan asiakkaidemme elämään vahinkojen satuttua, autamme nyt vahinkojen ennaltaehkäisyssä ja varautumisessa.

Henkivakuutustoiminta

LähiTapiola Henkivakuutusyhtiö tarjoaa henkivakuuttamisen, säästämisen ja sijoittamisen sekä eläkevakuuttamisen palveluita yhdistettynä asiakaskokemusta parantaviin, ennakoiviin palveluihin kaikille asiakasryhmille henkilöasiakkaista suuryrityksiin. Tavoitteenamme on panostaa asiakkaidemme hyvinvointiin auttamalla heitä voimaan paremmin ja varautumaan taloudellisesti tuleviin tarpeisiin. Tämä tarkoittaa palveluidemme jatkuvaa kehittämistä, jolla varmistetaan niiden merkityksellisyys asiakkaillemme.

Yksityinen varautuminen on entistä tärkeämmässä roolissa pitkäikäisyyden, sosiaaliturvan paineiden ja yhteiskuntamurroksen takia. Odotamme ihmisten tarpeen varautua itse säästämällä ja vakuuttamalla kasvavan Suomessa entisestään. Pitkällä aikavälillä myös ennakointien, toimeentuloa ja hyvinvointia parantavien palveluiden kysynnän odotetaan kasvavan.

Vakavien henkilöriskien vakuuttamisen yhteiskunnallinen merkitys on kasvussa. Haluamme tarjota asiakkaillemme jatkossakin alan parhaat riskihenkivakuuttamisen palvelut yhdistäen niitä asiakaskokemusta parantaviin hyvinvointipalveluihin. Kasvavaan säästämisen tarpeeseen kehitämme edelleen sijoittamisen ja eläkevakuuttamisen palveluita, jossa suuren vakuutusyhtiösijoittajan edut ovat tarjolla kaikille asiakkaillemme.

Vuoden 2019 aikana saatetaan voimaan henkiyhtiön tuotteisiin liittyviä veromuutoksia. Seuraamme aktiivisesti

asiakkaiden tarpeita ja olemme valmiit tuomaan tarvittaessa uusia tuotteita ja palveluita asiakkaiden saataville.

Tulemme vuonna 2019 jatkamaan digitaalisten palveluidemme kehittämistä asiakaskokemuksen parantamiseksi. Tavoitteenamme on olla henkivakuuttamisen asiakaskokemuksen edelläkävijä.

LähiTapiola Henkivakuutusyhtiö odottaa myynnin ja asiakasmäärien positiivista kehittymistä vuonna 2019 kaikilla liiketoiminta-alueilla.

Sijoitustoiminta

Maailmantalouden suhdannenäkymä on heikkenemässä ja kasvun odotetaan hidastuvan vuonna 2019 edellisvuodesta ja painuvan alle potentiaalisen kasvu-uransa.

Suhdannenäkymään liittyy tällä hetkellä useita poliittikaan liittyviä riskejä. Iso-Britannian päätökset Euroopan unionista eroamiseen aiheuttavat epävarmuutta, Yhdysvaltojen protektionistinen kauppapolitiikka luo jännitteitä ja Italian uusi populistihallitus on törmäyskurssilla Euroopan Komission kanssa.

Poliittisten riskien lisäksi myös varallisuusarvojen lasku, korkojen nousu ja kehittyvien markkinoiden valuuttamyrskyn eskaloituminen voivat hidastaa maailmantalouden kasvua odotettua enemmän.

Sijoitusmarkkinoilla vuoden 2019 näkymään liittyvät tunnistetut riskit ovat pitkälti edellisvuoden kaltaisia. Talouden äkkijarrutus voisi johtaa pörssikurssien ja muiden riskillisten omaisuuserien laskuun. Historiallisen kokemuksen perusteella heikkenevä reaalityö ja kiristyvä rahatalous ovat yleensä olleet haastava sijoitusympäristö riskillisille omaisuusluokille.

Euroopassa kiinteistökauppa käy edelleen vilkkaana. Kiinteistömarkkinoille kohdentuu merkittäviä määriä pääomaa usealta eri mantereelta ja rahoitusolosuhteet tukevat kaupankäyntiä. Myös vuokramarkkinoilla on monin paikoin positiivinen vire ja vuokrien ennustetaan hieman nousevan Euroopassa. Kiinteistömarkkinoiden ennustetaan hieman rauhoittuvan vuoden 2019 aikana, mutta merkittäviä muutoksia parhaimpien kohteiden arvoihin ei ennusteta. Maailmantalouden suhdanteiden ennustettua voimakkaampi heikkeneminen tai korkotason nousu kääntäisi Euroopan ja Suomen kiinteistömarkkinat laskuun.

Ehdotus voiton käyttämisestä

Hallituksen esitys

Hallitus ehdottaa, että vuoden 2018 tilikauden 45 194 562,57 euron voitosta siirretään varmuusrahastoon 44 694 562,57 euroa ja käyttörahastoon 500 000,00 euroa.

Mikäli hallituksen ehdotus voiton käyttämisestä hyväksytään, jakautuu yhtiön oma pääoma oheisen taulukon mukaisesti.

Oma pääoma

Oma pääoma, eur.	1 416 148 513,38
Pohjarahasto	8 641 380,35
Arvonkorotusrahasto	85 090,31
Varmuusrahasto	1 404 331 353,01
Käyttörahasto	3 090 689,71

TILINPÄÄTÖS

LähiTapiola-ryhmän konsernitilinpäätös

Tuloslaskelma, LähiTapiola-ryhmä

VAKUUTUSTEKNINEN LASKELMA - VAHINKOVAKUUTUS	1.1.2018	-	31.12.2018	1.1.2017	-	31.12.2017
Vakuutusmaksutuotot						
Vakuutusmaksutulo	K1	1 196 042 406,73		1 154 146 183,54		
Jälleenvakuuttajien osuus		<u>-35 262 410,59</u>	1 160 779 996,14	<u>-34 064 462,22</u>	1 120 081 721,32	
Vakuutusmaksuvastuun muutos						
Kokonaismuutos		-6 113 483,00		12 447 686,94		
Jälleenvakuuttajien osuus						
Kokonaismuutos		<u>2 354 330,87</u>	-3 759 152,13	<u>2 217 824,85</u>	14 665 511,79	
Vakuutusmaksutuotot yhteensä			<u>1 157 020 844,01</u>		<u>1 134 747 233,11</u>	
Korvauskulut						
Maksetut korvaukset		-850 438 126,41		-773 761 501,12		
Jälleenvakuuttajien osuus		<u>15 932 172,83</u>	-834 505 953,58	<u>13 542 486,10</u>	-760 219 015,02	
Korvausvastuun muutos						
Kokonaismuutos		-17 261 619,33		-7 170 697,33		
Jälleenvakuuttajien osuus						
Kokonaismuutos		<u>315 481,65</u>	-16 946 137,68	<u>125 210,32</u>	-7 045 487,01	
Korvauskulut yhteensä			<u>-851 452 091,26</u>		<u>-767 264 502,03</u>	
Liikekulut	K3		-258 802 396,29			-266 257 604,25
Vakuustekninen kate ennen tasoitusmäärän muutosta			<u>46 766 356,46</u>			<u>101 225 126,83</u>
Tasoitusmäärän muutos			1 812 891,00			-17 640 769,96
Vakuustekninen kate	K2		<u>48 579 247,46</u>			<u>83 584 356,87</u>

VAKUUTUSTEKNINEN LASKELMA - HENKIVAKUUTUS	1.1.2018	-	31.12.2018	1.1.2017	-	31.12.2017
Vakuutusmaksutulo						
Vakuutusmaksutulo	K1		449 839 234,89			516 017 481,77
Jälleenvakuuttajien osuus			<u>-3 819 536,59</u>			<u>-2 837 556,37</u>
			446 019 698,30			513 179 925,40
Sijoitustoiminnan tuotot	K4					230 990 272,18
Sijoitusten arvonkorotus	K4					109 299 080,65
Korvauskulut						
Maksetut korvaukset	K2		-357 695 722,35			-327 832 710,42
Jälleenvakuuttajien osuus			<u>1 267 301,68</u>			<u>1 473 851,83</u>
Korvausvastuun muutos						
Kokonaismuutos			<u>4 955 054,00</u>			<u>-24 143 537,00</u>
Jälleenvakuuttajien osuus						
Korvauskulut yhteensä			<u>-351 473 366,67</u>			<u>-350 502 395,59</u>
Vakuutusmaksuvastuun muutos						
Kokonaismuutos			<u>27 798 886,95</u>			<u>-303 383 721,53</u>
Liikekulut	K3					-58 096 264,24
Sijoitustoiminnan kulut	K4					-59 781 444,97
Sijotusten arvonkorotuksen oikaisu	K4					-21 988 675,30
Vakuutustekninen tulos			64 649 080,53			59 716 776,60
MUU KUIN VAKUUTUSTEKNINEN LASKELMA						
Vahinkovakuutuksen vakuutustekninen kate			48 579 247,46			83 584 356,87
Henkivakuutuksen vakuutustekninen tulos			64 649 080,53			59 716 776,60
Sijoitustoiminnan tuotot vahinkovakuutuksessa	K4		307 234 841,84			305 314 845,28
Sijoitustoiminnan kulut vahinkovakuutuksessa	K4		-159 205 717,62			-116 040 790,30
Sijoitusten arvonkorotuksen oikaisu	K4		<u>-156 036,60</u>			<u>-3 571 107,40</u>
			147 873 087,62			185 702 947,58
Muut tuotot	K4					
Muut			<u>72 141 660,16</u>			<u>64 636 763,05</u>
Muut kulut	K4					
Konserniliikearvon poisto			-173 052,56			-317 779,29
Muut			<u>-49 191 871,90</u>			<u>-48 841 120,43</u>
			-49 364 924,46			-49 158 899,72
Voitto (tappio) varsinaisesta toiminnasta			283 878 151,31			344 481 944,38
Osuus osakkuusyritysten voitoista (tappioista)						-6 602 014,35
Voitto (tappio) ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja			268 065 624,25			337 879 930,03
Tuloverot						
Tilikauden ja aikaisempien tilikausien verot			-66 641 396,62			-68 871 145,76
Laskennalliset verot			<u>96 743,44</u>			<u>-56 190,52</u>
			-66 544 653,18			-68 927 336,28
Muut välittömät verot						0,00
						-3,71
Vähemmistöosuudet						-12 569 652,06
						-4 001 588,46
Tilikauden voitto (tappio)			188 951 319,01			264 951 001,58

Tase, LähiTapiola-ryhmä

VASTAAVAA		31.12.2018	31.12.2017
Aineettomat hyödykkeet	K9		
Aineettomat oikeudet		3 483 270,80	4 501 574,82
Konserniliiketarvo		41 500,42	81 309,31
Muut pitkävaikutteiset menot		50 036 164,34	38 381 243,10
Ennakkomaksut		<u>28 670 323,07</u>	<u>21 589 412,36</u>
		82 231 258,63	64 553 539,59
Sijoitukset	K5		
Kiinteistösijoitukset	K6		
Kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet		<u>1 053 819 853,17</u>	<u>1 010 675 975,15</u>
Sijoitukset saman konsernin yrityksissä ja omistusyhteisyrityksissä		1 053 819 853,17	1 010 675 975,15
Osakkeet ja osuudet saman konsernin yrityksissä	K7	7 097 056,07	7 097 056,07
Osakkeet ja osuudet omistusyhteisyrityksissä		157 833 294,92	159 629 262,86
Rahoitusmarkkinavälineet ja lainasaamiset omistusyhteisyrityksiltä		<u>13 500 000,00</u>	<u>12 750 000,00</u>
Muut sijoitukset		178 430 350,99	179 476 318,93
Osakkeet ja osuudet	K7	3 795 224 592,36	3 915 389 364,31
Rahoitusmarkkinavälineet	K7	1 580 275 771,66	1 428 747 577,68
Kiinnelainasaamiset		510 630 197,50	533 250 354,87
Muut lainasaamiset	K8	313 934 149,70	293 603 807,24
Talletukset		10 713 422,50	17 725 124,07
Muut sijoitukset		<u>424 090,21</u>	<u>14 467 685,21</u>
Jälleenvakuutustalletesaamiset		6 211 202 223,93	6 203 183 913,38
		<u>661 413,85</u>	<u>709 256,78</u>
		7 444 113 841,94	7 394 045 464,24
Sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevat sijoitukset	K7		
	K10	2 107 976 333,40	2 135 773 963,88
Saamiset	K15		
Ensilvakuutustoiminnasta			
Vakuutuksenottajilta		<u>210 456 296,04</u>	<u>201 355 431,99</u>
Jälleenvakuutustoiminnasta		18 500 148,57	12 839 432,70
Osamaksusaamiset		127 194 181,37	0,00
Muut saamiset		106 031 806,74	119 350 983,81
Laskennallinen verosaaminen	K14	<u>2 113 017,84</u>	<u>2 113 017,84</u>
		464 295 450,56	335 658 866,34
Muu omaisuus			
Aineelliset hyödykkeet			
Koneet ja kalusto	K9	9 582 406,49	9 295 594,83
Muut aineelliset hyödykkeet		12 298 099,00	2 541 756,05
Ennakkomaksut		<u>56 795,00</u>	<u>0,00</u>
Rahat ja pankkisaamiset		359 749 321,70	333 162 710,33
Muu omaisuus		<u>12 864 670,96</u>	<u>4 268 957,36</u>
		394 551 293,15	349 269 018,57
Siirtosaamiset			
Korot ja vuokrat		20 895 156,93	20 285 442,06
Muut siirtosaamiset		<u>43 449 758,73</u>	<u>44 090 288,52</u>
		64 344 915,66	64 375 730,58
Vastaavaa yhteensä		<u>10 557 513 093,34</u>	<u>10 343 676 583,20</u>

VASTATTAVAA		31.12.2018	31.12.2017
Oma pääoma	K11		
Pohjarahasto		8 641 380,35	8 641 380,35
Arvonkorotusrahasto		8 710 584,50	8 918 502,41
Muut rahastot			
Muut rahastot	1 362 227 480,17		1 205 288 610,48
Verotusperusteisista varauksista ja poistoerosta omaan pääomaan siirretty osuus	2 756 201,38	1 364 983 681,55	3 143 175,23
Konsernin edellisten tilikausien voitto/tappio		-44 924 570,38	-11 425 452,67
Konsernin tilikauden voitto/tappio	188 951 319,01		264 951 001,58
Tilikauden voittoon sisältyvä osuus poistoeron ja verotusperusteisten varausten muutoksesta	386 973,79		-127 577,31
Tilikauden voittoon sisältyvä osuus keskinäisten vakuutusyhtiöiden tilikauden tuloksesta	-121 885 681,40	67 452 611,40	-140 377 039,34
Keskinäisten vakuutusyhtiöiden oma pääoma		880 619 149,44	759 381 555,44
		2 285 482 836,86	2 098 394 156,17
Pääomalainat		106 657 933,33	99 946 016,67
Vähemmistöosuudet		40 094 003,41	15 304 854,27
Tilinpäätössiirtojen kertymä	K11		
Konsernireservi		4 600,00	4 600,00
Vakuutustekninen vastuovelka			
Vahinkovakuutuksen vakuutusmaksuvastuu		417 095 890,01	410 982 407,01
Jälleenvakuuttajien osuus		-7 739 118,08	-5 384 787,21
Henkivakuutuksen vakuutusmaksuvastuu		1 593 928 064,19	1 573 620 327,14
Jälleenvakuuttajien osuus		0,00	0,00
Vahinkovakuutuksen korvausvastuu	K13	2 209 012 552,55	2 191 750 933,21
Jälleenvakuuttajien osuus		-24 140 568,31	-23 825 086,66
Henkivakuutuksen korvausvastuu		695 170 646,00	702 742 289,00
Jälleenvakuuttajien osuus		0,00	0,00
Vahinkovakuutuksen tasoitusmäärä		968 763 440,00	970 576 331,00
		5 852 090 906,36	5 820 462 413,49
Sijoitussidonnaisten vakuutusten vastuovelka			
Vakuutustekninen vastuovelka		2 066 887 151,00	2 112 377 186,00
Pakolliset varaukset			
Muut pakolliset varaukset	K14	4 010 812,53	4 002 408,52
Jälleenvakuutustallettevelat		1 053 072,34	523 961,97
Velat	K16		
Ensivakuutustoiminnasta		31 038 744,23	25 033 387,80
Jälleenvakuutustoiminnasta		5 295 038,62	4 402 323,24
Lainat rahoituslaitoksilta		438 556,00	8 967 985,02
Eläkelainat		0,00	7 972,00
Muut velat		95 917 609,86	74 827 709,86
Laskennalliset verovelat	K15	871 170,90	967 914,38
		133 561 119,61	114 207 292,30
Siirtovelat		67 670 657,90	78 453 693,81
Vastattavaa yhteensä		10 557 513 093,34	10 343 676 583,20

Epäsuora rahoituslaskelma, LähiTapiola-ryhmä

	2018	2017
Liiketoiminnan rahavirta		
Voitto varsinaisesta toiminnasta	201 818 122,11	268 952 590,04
Oikaisut		
Vakuutusteknisen vastuuvelan muutos	-13 861 542,13	337 548 003,71
Sijoitusten arvonalentumiset ja arvonnkorotukset	227 017 420,11	-128 805 089,20
Pakollisten varausten muutos	8 404,01	-314 487,52
Suunnitelman mukaiset poistot	53 967 117,27	38 672 457,12
Muut tuotot ja kulut, joihin ei liity maksua	-207 917,91	0,00
Muut oikaisut	-125 145 299,46	-25 520 491,93
<i>Rahavirta ennen käyttöpääoman muutosta</i>	343 596 304,00	490 532 982,22
Käyttöpääoman muutos:		
Lyhytaikaisten korottomien liikesaamisten lisäys (-)/vähennys (+)	-128 605 769,28	4 263 335,88
Lyhytaikaisten korottomien velkojen lisäys (+)/vähennys (-)	9 099 901,67	-14 490 809,50
<i>Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä ja veroja</i>	224 090 436,39	480 305 508,60
Maksetut korot ja maksut muista liiketoiminnan rahoituskuluista	-6 891 896,85	-3 625 000,00
Maksetut välittömät verot	-74 041 435,28	-88 973 493,14
Liiketoiminnan rahavirta	143 157 104,26	387 707 015,46
Investointien rahavirta		
Investoinnit sijoituksiin (pl. rahavarat)	-278 539 305,20	-414 139 845,77
Luovutustulot sijoituksista (pl. rahavarat)	205 537 322,09	118 726 549,97
Vähemmistöosuuden lisäys/vähennys	12 569 652,09	4 001 588,46
Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden sekä muun omaisuuden investoinnit ja luovutustulot (netto)	-61 224 979,53	-35 272 758,74
Investointien rahavirta	-121 657 310,55	-326 684 466,08
Rahoituksen rahavirta		
Lainojen nostot	6 711 916,66	74 600,00
Maksetut osingot/takuupääoman korot ja muu voitonjako	-1 625 099,00	-940 466,94
Rahoituksen rahavirta	5 086 817,66	-865 866,94
Rahavarojen muutos	26 586 611,37	60 156 682,44
Rahavarat tilikauden alussa	333 162 710,33	273 006 027,89
Rahavarat tilikauden lopussa	359 749 321,70	333 162 710,33

Tunnusluvut, LähiTapiola-ryhmä

			M€
Yleiset taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut	2018	2017	2016
Liikevoitto	259,1	343,0	327,4
Kokonaistulos	112,0	406,0	363,8
Kokonaispääoman tuotto ilman sijoitus- sidonnaista vakuutusta prosentteina (käyvin arvoin)	2,2	5,9	5,8
Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä tilikauden aikana	3 428	3 404	3 370
Vahinkovakuutustoiminnan taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut			
Vakuutusmaksutulo	1 196,0	1 154,1	1 176,7
Vahinkosuhte ilman perustekorkokulua prosentteina	71,5	65,5	68,5
Vahinkosuhte prosentteina	73,6	67,6	70,9
Liikekulusuhte prosentteina	22,4	23,5	23,2
Yhdistetty kulusuhte ilman perustekorkokulua prosentteina	93,9	88,9	91,8
Yhdistetty kulusuhte prosentteina	96,0	91,1	94,1
Tasoituspäätytösten mukaisessa valuutassa	968,8	970,6	952,9
Henkivakuutustoiminnan taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut			
Vakuutusmaksutulo	449,8	516,0	421,7
Liikekustannussuhte prosentteina kuormitustulosta	129,5	134,3	120,5

LähiTapiola-ryhmän konsernitilinpäätöksen liitetiedot

Tuloslaskelman liitteet, LähiTapiola-ryhmä

K1. Vahinko- ja henkivakuutuksen vakuutusmaksutulo

	2018	2017
Vahinkovakuutus		
Ensivakuutus		
Kotimaasta	1 132 301 572,39	1 095 183 370,61
Ensivakuutus yhteensä	1 132 301 572,39	1 095 183 370,61
Jälleenvakuutus	63 740 834,34	58 962 812,93
<i>Yhteensä</i>	<u>1 196 042 406,73</u>	<u>1 154 146 183,54</u>
Henkivakuutus		
Ensivakuutus		
Kotimaasta	449 839 234,89	516 017 481,77
Ensivakuutus yhteensä	449 839 234,89	516 017 481,77
<i>Yhteensä</i>	<u>449 839 234,89</u>	<u>516 017 481,77</u>
Vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta	<u><u>1 645 881 641,62</u></u>	<u><u>1 670 163 665,31</u></u>

K1.1 Vakuutusmaksutulosta vähennetyt erät

	2018	2017
Luottotappiot vakuutusmaksusaamisista	3 898 189,48	6 382 607,32
Jakojärjestelmämaksut	62 117 910,99	54 930 911,88
Vakuutusmaksuvero	200 456 029,46	199 168 130,83
Palosuojelumaksu	3 250 286,98	3 188 317,16
Liikenneturvallisuusmaksu	1 944 982,06	1 981 070,87
Työsuojelumaksu	2 597 976,23	2 382 671,16
<i>Yhteensä</i>	<u><u>274 265 375,20</u></u>	<u><u>268 033 709,22</u></u>

K1.2 Henkivakuutuksen vakuutusmaksutulo

	2018	2017
Ensivakuutus		
Henkivakuutus		
Sijoitussidonnainen yksilöllinen henkivakuutus	172 821 908,86	248 834 647,72
Muu yksilöllinen henkivakuutus	65 284 384,69	52 876 421,80
Sijoitussidonnainen kapitalisaatiosopimus	35 042 200,14	51 413 665,22
Muu kapitalisaatiosopimus	4 034 208,29	1 394 622,12
Työntekijäin ryhmähenkivakuutus	11 594 872,02	11 596 818,95
Muu ryhmähenkivakuutus	69 078 207,22	65 304 723,19
<i>Yhteensä</i>	<u>357 855 781,22</u>	<u>431 420 899,00</u>
Eläkevakuutus		
Sijoitussidonnainen yksilöllinen eläkevakuutus	28 084 857,34	29 303 657,45
Muu yksilöllinen eläkevakuutus	13 718 994,36	15 339 656,81
Sijoitussidonnainen ryhmäeläkevakuutus	15 562 683,90	11 025 947,97
Muu ryhmäeläkevakuutus	34 616 918,07	28 927 320,54
<i>Yhteensä</i>	<u>91 983 453,67</u>	<u>84 596 582,77</u>
Ensivakuutuksen maksutulo yhteensä	449 839 234,89	516 017 481,77
Vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta	<u>449 839 234,89</u>	<u>516 017 481,77</u>
<i>Vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta</i>		
Jatkuvat vakuutusmaksut	486 613 960,06	396 749 060,15
Kertamaksut	-36 774 725,17	119 268 421,62
<i>Yhteensä</i>	<u>449 839 234,89</u>	<u>516 017 481,77</u>
Vakuutusmaksut sopimuksista, jotka oikeuttavat hyvitykseen	198 327 584,65	175 439 563,41
Vakuutusmaksut sijoitussidonnaisesta vakuutuksesta	251 511 650,24	340 577 918,36
	<u>449 839 234,89</u>	<u>516 017 481,77</u>

K1.3 Henkivakuutuksen hyvitysten ja alennusten vaikutus tulokseen

	2018	2017
Hyvitykset		
Henkivakuutus		
Sijoitussidonnainen yksilöllinen henkivakuutus		
Muu yksilöllinen henkivakuutus	4 182 343,37	2 210 904,75
Muu kapitalisaatiosopimus	212 708,77	46 001,79
Muu ryhmähenkivakuutus	131 767,00	229 204,00
<i>Yhteensä</i>	<u>4 526 819,14</u>	<u>2 486 110,54</u>
Eläkevakuutus		
Sijoitussidonnainen yksilöllinen eläkevakuutus		
Muu yksilöllinen eläkevakuutus	2 228 399,66	2 065 098,81
Muu ryhmäeläkevakuutus	2 220 818,09	1 796 275,07
<i>Yhteensä</i>	<u>4 449 217,75</u>	<u>3 861 373,88</u>
Hyvitykset yhteensä	<u>8 976 036,89</u>	<u>6 347 484,42</u>
Alennukset		
Henkivakuutus		
Sijoitussidonnainen yksilöllinen henkivakuutus	145 671,00	292 186,00
Muu yksilöllinen henkivakuutus	146 439,32	176 124,54
Muu ryhmähenkivakuutus	1 367 694,46	1 490 810,42
	<u>1 659 804,78</u>	<u>1 959 120,96</u>
Hyvitykset ja alennukset yhteensä	<u>10 635 841,67</u>	<u>8 306 605,38</u>

K2. Henkivakuutuksen maksetut korvaukset ja vahinkovakuutuksen vakuutusluokkaryhmittäinen tulos

K2.1 Henkivakuutuksen maksetut korvaukset ennen jälleenvakuuttajien osuutta

	2018	2017
Ensivakuutus		
Henkivakuutus	232 066 203,78	202 532 611,72
Eläkevakuutus	125 629 518,57	125 300 098,70
<i>Yhteensä</i>	<u>357 695 722,35</u>	<u>327 832 710,42</u>
Jälleenvakuuttajien osuus	-1 267 301,68	-1 473 851,83
Maksetut korvaukset yhteensä	<u>356 428 420,67</u>	<u>326 358 858,59</u>
Josta:		
Takaisinostot	149 135 961,31	109 634 242,95
Säästösummien takaisinmaksut	40 147 463,49	43 633 853,58
Muut	168 412 297,55	174 564 613,89
	<u>357 695 722,35</u>	<u>327 832 710,42</u>
Sijoitussidonnaisten vakuutusten osuus maksetuista korvauksista	148 801 209,88	117 007 189,69

K2.2 Vakuutusluokkaryhmittäinen tulos

		Vakuutus- maksutulo ennen jälleen- vakuuttajien osuutta	Vakuutus- maksutuotot ennen jälleen- vakuuttajien osuutta	Korvauskulut ennen jälleen- vakuuttajien osuutta	Liikekulut ennen jälleen- vakuuttajien palkkioita ja voitto-osuuksia	Jälleen- vakuuttajien osuus	Vakuutus- tekninen kate ennen sijoitus- toiminnan nettotuottoa
Työtapaturma- ja ammattitautivakuutus	2018	152 143 538,59	152 872 772,59	-105 088 787,58	-24 623 355,34	-292 518,95	22 868 110,72
	2017	143 578 674,85	143 945 836,24	-110 302 680,11	-28 773 996,12	-301 857,50	4 567 302,51
	2016	145 928 904,96	145 463 974,57	-114 570 650,17	-28 357 448,45	-319 652,13	2 216 223,81
Muu tapaturma ja sairaus	2018	158 769 242,49	155 439 351,49	-122 114 840,71	-31 251 324,03	-163 475,12	1 909 711,63
	2017	145 521 361,31	142 864 365,73	-101 810 237,44	-30 444 147,99	-292 142,20	10 317 838,10
	2016	134 859 310,87	130 824 380,35	-97 762 456,77	-29 917 428,42	-286 214,52	2 858 280,65
Moottoriajoneuvon vastuu	2018	194 050 431,99	197 182 495,99	-149 521 588,92	-49 702 991,42	1 415 385,16	-626 699,19
	2017	196 126 065,39	210 844 353,74	-129 198 282,91	-49 187 007,55	1 085 820,07	33 544 883,35
	2016	225 090 542,75	228 270 313,35	-156 039 422,10	-47 273 420,31	-1 641 209,93	23 316 261,01
Maa-ajoneuvot	2018	219 464 069,74	216 386 596,74	-176 781 243,36	-50 084 359,52	-364 494,24	-10 843 500,38
	2017	212 927 802,79	210 134 533,90	-148 453 195,58	-50 018 277,29	-90 660,43	11 572 400,60
	2016	206 024 710,32	205 654 451,54	-141 948 407,46	-51 250 131,51	132 044,53	12 587 957,10
Alukset, ilma-alukset, raiteilla liikk. kalusto ja kuljetus	2018	12 975 526,92	13 120 905,92	-6 567 858,94	-3 644 678,10	-312 698,14	2 595 670,74
	2017	13 781 629,56	13 818 334,65	-7 040 293,23	-3 791 486,34	-193 871,72	2 792 683,36
	2016	13 375 934,00	13 285 404,04	-5 318 983,23	-3 836 430,96	176 860,45	4 306 850,30
Palo- ja muu omaisuusvahinko	2018	306 524 480,30	305 456 402,30	-206 427 711,48	-72 437 489,36	-10 116 733,00	16 474 468,46
	2017	301 787 215,00	305 449 406,22	-184 946 598,57	-74 519 828,43	-4 770 394,89	41 212 584,33
	2016	311 161 101,23	311 830 528,52	-208 340 091,68	-76 206 546,82	-3 941 282,61	23 342 607,40
Vastuu	2018	48 944 041,79	49 009 138,79	-35 607 756,18	-9 540 342,76	-1 052 564,60	2 808 475,25
	2017	42 027 211,64	42 132 866,62	-28 967 006,20	-10 296 408,49	-3 803 438,93	-933 987,00
	2016	44 237 257,34	43 605 999,66	-33 287 994,54	-9 700 002,91	-2 987 168,50	-2 369 166,29
Luotto ja takaus	2018	3 747 735,26	2 888 948,26	-428 228,68	-344 345,11	202 538,14	2 318 912,61
	2017	4 130 103,85	2 107 151,51	-641 520,47	-417 875,49	605 216,01	1 652 971,56
	2016	2 742 288,78	2 014 579,12	-214 038,74	-400 994,89	-427 756,80	971 788,69
Oikeusturva	2018	23 327 370,95	23 111 168,95	-14 959 611,60	-5 372 982,92	0,00	2 778 574,43
	2017	22 996 820,69	22 941 794,21	-14 336 140,44	-5 483 464,88	0,00	3 122 188,89
	2016	22 313 520,27	22 258 919,52	-14 640 230,75	-5 457 098,89	0,00	2 161 589,89
Muut	2018	12 355 134,36	12 535 962,36	-8 172 370,70	-3 067 316,00	3 901 694,95	5 197 970,61
	2017	12 306 485,53	12 474 080,73	-14 965 651,47	-3 245 738,96	-908 273,75	-6 645 583,45
	2016	13 042 426,02	12 874 270,68	-8 471 528,05	-3 274 008,33	-484 896,21	643 838,10
Ensivakuutus yhteensä	2018	1 132 301 572,39	1 128 003 743,39	-825 669 998,15	-250 069 184,56	-6 782 865,80	45 481 694,88
	2017	1 095 183 370,61	1 106 712 723,55	-740 661 606,42	-256 178 231,54	-8 669 603,34	101 203 282,25
	2016	1 118 775 996,54	1 116 082 821,35	-780 593 803,48	-255 673 511,49	-9 779 275,72	70 036 230,66
Jälleenvakuutus	2018	63 740 834,34	61 925 180,34	-42 029 747,59	-17 695 261,70	-915 509,47	1 284 661,58
	2017	58 962 812,93	59 881 146,93	-40 270 592,03	-16 634 279,72	-2 954 430,60	21 844,58
	2016	57 932 995,81	56 249 165,81	-41 991 996,04	-16 820 634,01	-665 881,67	-3 229 345,91
Yhteensä	2018	1 196 042 406,73	1 189 928 923,73	-867 699 745,74	-267 764 446,26	-7 698 375,27	46 766 356,46
	2017	1 154 146 183,54	1 166 593 870,48	-780 932 198,45	-272 812 511,26	-11 624 033,94	101 225 126,83
	2016	1 176 708 992,35	1 172 331 987,16	-822 585 799,53	-272 494 145,50	-10 445 157,39	66 806 884,74
Tasoitumäärän muutos	2018						1 812 891,00
	2017						-17 640 769,96
	2016						28 792 320,40
Vakuutustekninen kate	2018						48 579 247,46
	2017						83 584 356,87
	2016						95 599 205,14

K3. Liikekuluja sekä henkilöstöä ja toimielinten jäseniä koskevat liitetiedot

K3.1 Kokonaisliikekulut toiminnoittain

	2018	2017
Maksetut korvaukset	91 478 181,86	90 740 887,50
Liikekulut	316 370 755,15	324 353 868,49
Sijoitustoiminnan hoitokulut	22 535 080,06	17 315 894,57
Muut kulut	46 174 188,09	43 963 985,18
<i>Yhteensä</i>	<u>476 558 205,16</u>	<u>476 374 635,74</u>

K3.2 Tuloslaskelman erä liikekulut

	2018	2017
Vakuutusten hankintamenot		
Ensivakuutuksen palkkiot	31 427 930,19	33 406 075,43
Tulevan jälleenvakuutuksen palkkiot ja voitto-osuudet	14 339 280,80	13 758 755,39
Muut vakuutusten hankintamenot	125 705 006,51	114 133 167,07
	<u>171 472 217,50</u>	<u>161 297 997,89</u>
Vakuutusten hoitokulut	86 865 762,27	97 562 657,64
Hallintokulut	67 596 793,32	72 298 049,11
Menevän jälleenvakuutuksen palkkiot ja voitto-osuudet	-9 564 017,90	-6 804 836,15
<i>Yhteensä</i>	<u>316 370 755,19</u>	<u>324 353 868,49</u>

K3.3 Henkilöstöä ja toimielinten jäseniä koskevat liitetiedot

K3.3.1 Henkilöstökulut

	2018	2017
Palkat ja palkkiot	202 368 004,68	195 985 617,15
Eläkekulut	38 048 695,49	38 642 183,21
Muut henkilösivukulut	6 849 874,97	7 765 184,26
<i>Yhteensä</i>	<u>247 266 575,14</u>	<u>242 392 984,62</u>

K3.3.2 Johdon palkat ja palkkiot, eläkesitoumukset, rahalainat ja niiden ehdot sekä vakuudet ja vastuusitoumukset

Toimitusjohtaja ja varatoimitusjohtaja		
Palkat ja palkkiot	8 103 615,59	8 219 679,74
Eläkesitoumukset	Toimitusjohtajan ja varatoimitusjohtajan eläkeikä/eroamisikä on kulloinkin voimassaolevan työeläkelainsäädännön mukainen tai sitä alempi, mikäli toimisuhte on sovittu päättyväksi ennen lain mukaista eläkeikää.	
Annetut rahalainat ja niiden ehdot	Ei annettu rahalainoja	
Annetut vakuudet ja vastuusitoumukset	Ei annettu vakuuksia ja vastuusitoumuksia	
Hallitus ja hallituksen varajäsenet		
Palkat ja palkkiot	3 771 715,40	3 677 069,29
Eläkesitoumukset	Yhtiöön toimitushteessa olevien hallituksen jäsenten ja varajäsenten eläkeikä/eroamisikä on kulloinkin voimassa olevan työeläkelainsäädännön mukainen tai sitä alempi, mikäli toimisuhte on sovittu päättyväksi ennen lain mukaista eläkeikää.	
Annetut rahalainat ja niiden ehdot	Ei annettu rahalainoja	
Annetut vakuudet ja vastuusitoumukset	Ei annettu vakuuksia ja vastuusitoumuksia	
Hallintoneuvosto		
Palkat ja palkkiot	986 177,31	933 071,66
Eläkesitoumukset	Ei eläkesitoumuksia	
Annetut rahalainat ja niiden ehdot	Ei annettu rahalainoja	
Annetut vakuudet ja vastuusitoumukset	Ei annettu vakuuksia ja vastuusitoumuksia	

K3.3.3 Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä tilikauden aikana

Konttorihenkilöstö	3 428	3 404
--------------------	-------	-------

K3.4 Tilintarkastajan palkkiot eriteltyinä toimeksiantoryhmittäin

	2018	2017
Tilintarkastus	373 350,19	397 157,95
Tilintarkastuslain 1§:n 1:n momentin 2 kohdassa tarkoitetut toimeksiannot	1 317,50	8 218,10
Veroneuvonta	19 263,57	15 872,19
Muut palvelut	377 776,17	289 560,31
<i>Yhteensä</i>	<u>771 707,43</u>	<u>710 808,55</u>

K4. Sijoitustoiminnan nettotuotot sekä muut tuotot ja kulut

K4.1 Sijoitustoiminnan nettotuoton erittely

Sijoitustoiminnan tuotot	2018	2017
Tuotot sijoituksista saman konsernin yrityksiin		
Osinkotuotot	271 616,79	347 065,89
<i>Yhteensä</i>	<u>271 616,79</u>	<u>347 065,89</u>
Tuotot sijoituksista omistusyhteisyrityksiin		
Korkotuotot	-70 383,26	58 017,13
Muut tuotot	43,58	0,00
<i>Yhteensä</i>	<u>-70 339,68</u>	<u>58 017,13</u>
Tuotot kiinteistösijoituksista muihin yrityksiin		
Osinkotuotot	858,21	858,21
Korkotuotot	86 276,15	95 144,16
Muut tuotot	70 281 027,86	65 562 287,93
<i>Yhteensä</i>	<u>70 368 162,22</u>	<u>65 658 290,30</u>
Tuotot muista sijoituksista		
Osinkotuotot	140 477 709,03	121 246 054,38
Korkotuotot	50 257 152,61	67 894 483,70
Muut tuotot	18 880 973,18	22 111 905,88
<i>Yhteensä</i>	<u>209 615 834,82</u>	<u>211 252 443,96</u>
Yhteensä	280 185 274,15	277 315 817,28
Arvon alentumisten palautukset	37 504 145,13	104 383 231,40
Myyntivoitot	233 607 043,38	154 606 068,78
Sijoitustoiminnan tuotot yhteensä	551 296 462,66	536 305 117,46

Sijoitustoiminnan kulut	2018	2017
Kulut kiinteistösijoituksista	-34 769 238,43	-31 221 539,54
Kulut muista sijoituksista	-43 911 132,82	-24 326 190,46
Korkokulut ja muut vieraan pääoman kulut		
Muut yritykset	-7 363 426,04	-4 435 517,47
<i>Yhteensä</i>	<u>-7 363 426,04</u>	<u>-4 435 517,47</u>
<i>Yhteensä</i>	-86 043 797,29	-59 983 247,47
Arvonalentumiset ja poistot		
Arvonalentumiset	-127 065 944,00	-59 317 440,15
Rakennusten suunnitelmapoistot	-24 544 631,57	-20 642 028,84
<i>Yhteensä</i>	<u>-151 610 575,57</u>	<u>-79 959 468,99</u>
Myyntitappiot	-28 441 160,10	-35 879 518,81
<i>Sijoitustoiminnan kulut yhteensä</i>	-266 095 532,96	-175 822 235,27
<i>Sijoitustoiminnan nettotuotto ennen arvonkorotuksia ja niiden oikaisua</i>	285 200 929,70	360 482 882,19
Sijoitusten arvonkorotus	11 242 640,16	109 299 080,65
Sijoitusten arvonkorotuksen oikaisu	-148 698 261,40	-25 559 782,70
	<u>-137 455 621,24</u>	<u>83 739 297,95</u>
<i>Sijoitustoiminnan nettotuotto tuloslaskelmassa</i>	<u>147 745 308,46</u>	<u>444 222 180,14</u>

K4.2 Sijoitussidonnaisten vakuutusten osuus sijoitustoiminnan nettotuotoista

	2018	2017
Sijoitustoiminnan tuotot	59 897 452,15	38 625 964,58
Sijoitustoiminnan kulut	-5 080 313,02	-4 134 551,98
Sijoitustoiminnan nettotuotto ennen arvonkorotuksia ja niiden oikaisua sekä arvonalennuksia ja niiden palautuksia	54 817 139,13	34 491 412,60
Sijoitusten arvonkorotus	11 242 640,16	109 299 080,65
Sijoitusten arvonkorotuksen oikaisu	-151 547 332,17	-19 605 190,30
Arvonalentumiset	-15 185 087,26	-1 158 651,74
Arvonalentumisten palautukset	1 918 745,94	242 587,92
	<u>-153 571 033,33</u>	<u>88 777 826,53</u>
<i>Sijoitussidonnaisten osuus sijoitustoiminnan nettotuotoista</i>	<u>-98 753 894,20</u>	<u>123 269 239,13</u>

K4.3 Muiden tuottojen ja kulujen erittely

Muut tuotot	2018	2017
Palvelumyynnin ja liitännäistoiminnan tuotot	56 534 467,92	51 334 504,66
Muut tuotot, muut	15 607 192,24	13 302 258,39
<i>Yhteensä</i>	72 141 660,16	64 636 763,05
Muut kulut		
Konserniliikearvon poisto	-173 052,56	-317 779,29
Palvelumyynnin ja liitännäistoiminnan kulut	-46 428 861,74	-43 963 985,18
Henkilöstörahastosiirto	-9 447,19	-522 445,78
Muut kulut	-2 753 562,97	-4 354 689,47
<i>Yhteensä</i>	-49 364 924,46	-49 158 899,72

Taseen liitteet, LähiTapiola-ryhmä

K5. Sijoitusten käypä arvo ja arvostusero sekä ei-suojaavien johdannaisten arvostusero

K5.1 Sijoitusten käypä arvo ja arvostusero

Sijoitukset	Jäljellä oleva hankintameno	2018 Kirjanpitoarvo	Käypä arvo
Kiinteistösijoitukset			
Kiinteistöt	893 240 052,91	917 812 352,24	1 157 205 557,80
Kiinteistöosakkeet omistusyhteisyrityksissä	38 560,86	38 560,86	71 984,43
Muut kiinteistöosakkeet	135 812 903,45	135 968 940,08	170 112 404,97
	1 029 091 517,21	1 053 819 853,17	1 327 389 947,20
Sijoitukset saman konsernin yrityksissä			
Osakkeet ja osuudet	7 097 056,07	7 097 056,07	7 132 176,15
	7 097 056,07	7 097 056,07	7 132 176,15
Sijoitukset omistusyhteisyrityksissä			
Osakkeet ja osuudet	157 833 294,92	157 833 294,92	160 830 366,74
Rahoitusmarkkinavälineet	12 000 000,00	12 000 000,00	12 000 000,00
Lainasaamiset	1 500 000,00	1 500 000,00	1 500 000,00
	171 333 294,92	171 333 294,92	174 330 366,74
Muut sijoitukset			
Osakkeet ja osuudet	3 795 224 592,36	3 795 224 592,36	4 151 340 941,96
Rahoitusmarkkinavälineet	1 580 275 771,66	1 580 275 771,66	1 579 676 704,63
Kiinnelainasaamiset	510 630 197,50	510 630 197,50	510 630 197,36
Muut lainasaamiset	313 934 149,70	313 934 149,70	313 934 149,72
Talletukset	10 713 422,50	10 713 422,50	10 713 422,50
Muut sijoitukset	424 090,21	424 090,21	507 778,01
	6 211 202 223,93	6 211 202 223,93	6 566 803 194,18
Jälleenvakuutustalletesaamiset			
	661 413,85	661 413,85	661 413,85
	7 419 385 505,98	7 444 113 841,94	8 076 317 098,12

2018

Rahoitusmarkkinavälineiden jäljellä oleva hankintameno sisältää:
Korkotuotoiksi (+) tai niiden vähennykseksi (-)
jaksotettua nimellisarvon ja hankintamenon erotusta

-7 087 487,59

Kirjanpitoarvo sisältää

Tuloutettuja arvonorotuksia
Muita arvonorotuksia

24 728 335,96

0,00

24 728 335,96

Arvostusero (käyvän arvon ja kirjanpitoarvon erotus)

632 203 256,18

Sijoitukset	2017		
	Jäljellä oleva hankintameno	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo
Kiinteistösijoitukset			
Kiinteistöt	855 612 205,13	872 336 327,35	1 078 882 608,39
Kiinteistöosakkeet saman konsernin yrityksissä	0,00	0,00	0,00
Kiinteistöosakkeet omistusyhteisyriyksissä	40 196,97	40 196,97	71 984,43
Muut kiinteistöosakkeet	137 914 194,87	138 299 450,84	170 741 846,47
	<u>993 566 596,97</u>	<u>1 010 675 975,15</u>	<u>1 249 696 439,29</u>
Sijoitukset saman konsernin yrityksissä			
Osakkeet ja osuudet	7 097 056,07	7 097 056,07	7 097 056,07
	<u>7 097 056,07</u>	<u>7 097 056,07</u>	<u>7 097 056,07</u>
Sijoitukset omistusyhteisyriyksissä			
Osakkeet ja osuudet	159 629 262,86	159 629 262,86	173 448 508,95
Rahoitusmarkkinavälineet	12 000 000,00	12 000 000,00	12 000 000,00
	<u>172 379 262,86</u>	<u>172 379 262,86</u>	<u>186 198 508,95</u>
Muut sijoitukset			
Osakkeet ja osuudet	3 915 389 364,31	3 915 389 364,31	4 407 423 324,82
Rahoitusmarkkinavälineet	1 428 747 577,68	1 428 747 577,68	1 464 644 796,53
Kiinnelainasaamiset	533 250 354,87	533 250 354,87	533 250 354,80
Muut lainasaamiset	293 603 807,24	293 603 807,24	293 603 324,39
Talletukset	17 725 124,07	17 725 124,07	17 725 124,07
Muut sijoitukset	14 467 685,21	14 467 685,21	13 942 276,10
	<u>6 203 183 913,38</u>	<u>6 203 183 913,38</u>	<u>6 730 589 200,71</u>
Jälleenvakuutustalletesaamiset	709 256,78	709 256,78	709 256,78
	<u>7 376 936 086,06</u>	<u>7 394 045 464,24</u>	<u>8 174 290 461,80</u>
Rahoitusmarkkinavälineiden jäljellä oleva hankintameno sisältää:			
Korkotuotoiksi (+) tai niiden vähennykseksi (-) jaksotettua nimellisarvon ja hankintamenon erotusta			-4 309 489,13
Kirjanpitoarvo sisältää			
Tuloutettuja arvonorotuksia		17 109 378,19	
Muita arvonorotuksia		0,00	17 109 378,19
		<u>17 109 378,19</u>	<u>17 109 378,19</u>
Arvostusero (käyvän arvon ja kirjanpitoarvon erotus)			780 244 997,56

K5.2 Ei-suojaavien johdannaisten arvostusero

	2018		
Johdannaissopimukset	Jäljellä oleva hankintameno	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo
Muut saamiset			
Johdannaiskaupan annetut vakuudet	1 730 000,00	1 730 000,00	1 730 000,00
Muut siirtosaamiset ja -velat			
Futuuri- ja termiinisopimukset	0,00	0,00	967 645,02
	<u>1 730 000,00</u>	<u>1 730 000,00</u>	<u>2 697 645,02</u>
Arvostusero (käyvän arvon ja kirjanpitoarvon erotus)			<u>967 645,02</u>
	2017		
Johdannaissopimukset	Jäljellä oleva hankintameno	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo
Muut saamiset			
Johdannaiskaupan annetut vakuudet	810 000,00	810 000,00	810 000,00
Muut siirtosaamiset ja -velat			
Futuuri- ja termiinisopimukset	-725 727,13	-725 727,13	-667 804,35
	<u>84 272,87</u>	<u>84 272,87</u>	<u>142 195,65</u>
Arvostusero (käyvän arvon ja kirjanpitoarvon erotus)			<u>57 922,78</u>

K6. Kiinteistösijoitukset

Kiinteistösijoitusten muutokset:

	2018
	Kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet
Hankintameno 1.1.	1 100 932 206,28
Lisäykset	119 326 872,46
Vähennykset	-150 926 583,65
Siirrot erien välillä	146 679 919,21
Hankintameno 31.12.	<u>1 216 012 414,30</u>
Kertyneet poistot 1.1.	-88 637 172,82
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	-54 870 923,93
Tilikauden poistot	-24 544 631,57
Kertyneet poistot 31.12.	<u>-168 052 728,32</u>
Arvonalentumiset 1.1.	-18 728 436,50
Vähennysten ja siirtojen arvonalentumiset	1 193 049,99
Tilikauden arvonalentumiset	-4 390 129,03
Arvonalentumisten palautukset	3 057 346,77
Arvonalentumiset 31.12.	<u>-18 868 168,77</u>
Arvonkorotukset 1.1.	17 109 378,19
Vähennykset	-3 079 219,34
Siirrot erien välillä	10 698 177,11
Arvonkorotukset 31.12.	<u>24 728 335,96</u>
Kirjanpitoarvo 31.12.	<u>1 053 819 853,17</u>
Omassa käytössä olevat kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet:	
Jäljellä oleva hankintameno	42 898 675,09
Kirjanpitoarvo	43 153 343,61
Käypä arvo	43 153 343,61

K7. Sijoitukset saman konsernin yrityksissä ja omistusyhteisyhteisöissä

Osakkeet ja osuudet saman konsernin yrityksissä	2018	2017
Hankintameno 1.1.	7 097 056,07	7 097 056,07
Kirjanpitoarvo 31.12.	<u>7 097 056,07</u>	<u>7 097 056,07</u>
Osakkeet ja osuudet omistusyhteisyhteisöissä		
Hankintameno 1.1.	234 582 688,27	235 742 295,76
Lisäykset	14 471 922,81	4 128 040,95
Vähennykset	-14 710 113,28	-5 287 648,44
Hankintameno 31.12.	<u>234 344 497,80</u>	<u>234 582 688,27</u>
Arvon alentumiset 1.1.	-74 953 425,41	-77 457 353,02
Tilikauden arvonalentumiset	-1 557 777,47	0,00
Arvon alentumisten palautukset	0,00	2 503 927,61
Arvon alentumiset 31.12.	<u>-76 511 202,88</u>	<u>-74 953 425,41</u>
Kirjanpitoarvo 31.12.	<u>157 833 294,92</u>	<u>159 629 262,86</u>
Rahoitusmarkkinavälineet ja lainasaamiset omistusyhteisyhteisöiltä		
Hankintameno 1.1.	12 750 000,00	12 000 000,00
Lisäykset	750 000,00	750 000,00
Hankintameno 31.12.	<u>13 500 000,00</u>	<u>12 750 000,00</u>
Kirjanpitoarvo 31.12.	<u>13 500 000,00</u>	<u>12 750 000,00</u>
Yhteensä	<u>178 430 350,99</u>	<u>179 476 318,93</u>

K7.1 Sijoitukset LähiTapiola-ryhmän konsernitalinpäätökseen kuuluvissa yrityksissä

Osakkeet ja osuudet	Kotipaikka	Osuus osakkeista %	Oma pääoma	Tilikauden voitto/tappio
Akapo-Leasing Oy	1) Espoo	100,0 %	11 862,49	0,00
Aura-Karelia Oy	1) Espoo	100,0 %	147 934,04	0,00
Keskinäinen Vakuutusyhtiö Turva	4) Tampere	76,0 %	43 593 201,98	6 470 362,29
LTC-Otso Oy	2) Helsinki	54,0 %	8 369 736,57	4 806 958,31
LähiTapiola Core Kiinteistöt Ky -konserni	3) Espoo	100,0 %	30 265 466,45	-642 627,36
LähiTapiola Etelä Keskinäinen Vakuutusyhtiö	3) Salo	100,0 %	43 174 360,89	4 014 411,69
LähiTapiola Etelä-Pohjanmaa Keskinäinen Vakuutusyhtiö	3) Seinäjoki	100,0 %	43 276 196,46	7 013 296,88
LähiTapiola Etelärannikko Keskinäinen Vakuutusyhtiö	3) Parainen	100,0 %	12 243 134,36	1 126 465,56
LähiTapiola Itä Keskinäinen Vakuutusyhtiö	3) Iisalmi	100,0 %	55 001 555,53	6 046 650,42
LähiTapiola Kaakkois-Suomi Keskinäinen Vakuutusyhtiö	3) Lappeenranta	100,0 %	42 867 489,51	8 886 252,62
LähiTapiola Kainuu-Koillismaa Keskinäinen Vakuutusyhtiö	3) Kajaani	100,0 %	21 299 270,26	2 096 591,31
LähiTapiola Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö	3) Espoo	100,0 %	457 018 982,91	46 738 033,77
LähiTapiola Keski-Suomi Keskinäinen Vakuutusyhtiö	3) Jyväskylä	100,0 %	36 857 282,59	4 405 226,04
LähiTapiola Kiinteistösi joitus I GP Oy	1) Espoo	100,0 %	2 328,00	-127,80
LähiTapiola Kiinteistösi joitus I Ky	3) Espoo	100,0 %	45 380 835,41	644 469,85
LähiTapiola Kiinteistövarainhoito Oy -konserni	1) Espoo	100,0 %	10 147 566,49	2 321 941,75
LähiTapiola KR PK2 Ky -konserni	3) Espoo	100,0 %	16 101 505,92	-177 949,75
LähiTapiola Lappi Keskinäinen Vakuutusyhtiö	3) Rovaniemi	100,0 %	20 918 567,77	1 497 841,72
LähiTapiola Loimi-Häme Keskinäinen Vakuutusyhtiö	3) Loimaa	100,0 %	22 430 887,35	1 469 039,72
LähiTapiola Lännen Keskinäinen Vakuutusyhtiö	3) Rauma	100,0 %	42 203 552,74	3 402 056,69
LähiTapiola Palvelut Oy	1) Espoo	100,0 %	10 455 714,95	-1 385 152,13
LähiTapiola Pirkanmaa Keskinäinen Vakuutusyhtiö	3) Tampere	100,0 %	39 254 459,14	5 375 777,97
LähiTapiola Pohjanmaa Keskinäinen Vakuutusyhtiö	3) Vaasa	100,0 %	44 141 813,72	6 396 305,55
LähiTapiola Pohjoinen Keskinäinen Vakuutusyhtiö	3) Oulu	100,0 %	73 679 905,24	9 970 133,11
LähiTapiola Pääkaupunkiseutu Keskinäinen Vakuutusyhtiö	3) Helsinki	100,0 %	58 250 628,34	-5 483 861,73
LähiTapiola Pääomasijoitus GP Oy	3) Espoo	100,0 %	671,94	447,90
LähiTapiola Pääomasijoitus I Ky	3) Espoo	100,0 %	103 307 021,99	12 171 833,66
LähiTapiola Pääomasijoitus II GP Oy	1) Espoo	100,0 %	2 157,18	-132,55
LähiTapiola Pääomasijoitus II Ky	3) Espoo	100,0 %	32 796 047,39	-1 117 343,25
LähiTapiola Pääomasijoitus III GP Oy	1) Espoo	100,0 %	2 328,00	-127,80
LähiTapiola Pääomasijoitus III Ky	3) Espoo	100,0 %	137 281 391,14	20 122 104,17
LähiTapiola Pääomasijoitus IV GP Oy	1) Espoo	100,0 %	-86,65	-86,65
LähiTapiola Rahoitus Oy	1) Espoo	100,0 %	17 736 510,68	-1 638 823,49
LähiTapiola Rahoitusyhtiö I Ky	3) Espoo	99,0 %	165 062 933,85	62 933,85
LähiTapiola Satakunta Keskinäinen Vakuutusyhtiö	3) Rauma	100,0 %	22 523 942,73	2 824 567,53
LähiTapiola Savo Keskinäinen Vakuutusyhtiö	3) Kuopio	100,0 %	38 979 888,76	3 139 254,75
LähiTapiola Savo-Karjala Keskinäinen Vakuutusyhtiö	3) Mikkeli	100,0 %	28 016 034,71	3 007 663,59
LähiTapiola Tampereen Tornit Ky	2) Espoo	95,6 %	13 929 166,67	0,00
LähiTapiola Tontit GP I Oy	3) Espoo	97,6 %	109 386,91	4 125,35
LähiTapiola Tontit GP II Oy	1) Espoo	100,0 %	96 281,04	-1 246,94
LähiTapiola Tontit I Ky	3) Espoo	97,6 %	43 851 718,70	2 751 718,62
LähiTapiola Tontit II Ky	3) Espoo	95,1 %	5 443 562,44	305 400,90
LähiTapiola Uusimaa Keskinäinen Vakuutusyhtiö	3) Porvoo	100,0 %	42 627 462,49	5 323 917,84
LähiTapiola Varainhoito Oy	1) Espoo	100,0 %	22 269 954,42	1 607 664,86
LähiTapiola Varsinais-Suomi Keskinäinen Vakuutusyhtiö	3) Turku	100,0 %	38 053 149,85	2 420 302,21
LähiTapiola Velkasijoitus I GP Oy	1) Espoo	100,0 %	2 220,75	-130,40
LähiTapiola Velkasijoitus I Ky	3) Espoo	99,3 %	65 966 648,01	1 570 923,48
LähiTapiola Vellamo Keskinäinen Vakuutusyhtiö	3) Lahti	100,0 %	42 505 540,90	4 464 286,09
LähiTapiola Yhteiset Kiinteistöt Ky	3) Espoo	100,0 %	183 151 217,48	3 873 924,83
LähiTapiola Yritysrahoitus I GP Oy	1) Espoo	100,0 %	7 574,98	-197,99
LähiTapiola Yritysrahoitus I Ky	3) Espoo	100,0 %	653 820 348,11	16 127 295,52

Osakkeet ja osuudet	Kotipaikka	Osuus osakkeista %	Oma pääoma	Tilikauden voitto/tappio
Tapiolan Revontuli Oy	1) Espoo	100,0 %	52 751,70	1 409,77
Tieto-Tapiola Oy	1) Espoo	100,0 %	4 117 752,98	267 866,19
Tietotyö Oy	1) Espoo	100,0 %	849 032,30	1 210,95
Vakuutusneuvonta Aura Oy	2) Espoo	66,7 %	10 729,40	0,00
Vakuutusneuvonta Pohja Oy	2) Espoo	66,7 %	10 672,17	0,00
Yhteensä			2 839 678 252,13	192 282 859,47

LähiTapiola-ryhmän konsernitilinpäätökseen kuuluu lisäksi 62 (62) asunto- tai kiinteistöyhtiötä.

- 1) LähiTapiola-ryhmän konsernitilinpäätökseen kuuluva tytäryhtiö
- 2) LähiTapiola-ryhmän konsernitilinpäätökseen kuuluva tytäryhtiö, joka on kirjanpitolain mukaiselle konsernille omistusyhteisyrittä.
- 3) LähiTapiola-ryhmän konsernitilinpäätökseen kuuluva tytäryhtiö, joka on kirjanpitolain mukaiselle konsernille muu sijoitus.
- 4) Kirjanpitolain mukainen tytäryhtiö, jota ei yhdistellä.

K7.2 Sijoitukset omistusyhteisyrittäissä

Osakkeet ja osuudet	Kotipaikka	Osuus osakkeista %	Oma pääoma	Tilikauden voitto/tappio
Fundu Platform Oy	2) Kurikka	20,9 %	390 241,51	-2 115 092,47
Pihlajalinna Oyj -konserni	3) Tampere	23,8 %	121 900 000,00	3 800 000,00
Project-IT Oy	2) Lohja	25,0 %	2 105 278,58	1 011 488,79
Seligson & Co Oyj -konserni	3) Helsinki	38,9 %	11 999 000,00	2 127 000,00
S-Pankki Oy -konserni	3) Helsinki	23,5 %	441 841 909,26	6 681 948,16
Yhteensä			578 236 429,35	11 505 344,48

LähiTapiola-ryhmän konsernitilinpäätökseen kuuluu lisäksi 2 (2) asunto- tai kiinteistöyhtiötä.

- 2) Omistusyhteisyrittä
- 3) LähiTapiola-ryhmän konsernitilinpäätökseen kuuluva omistusyhteisyrittä, joka on kirjanpitolain mukaiselle konsernille muu sijoitus.

K7.3 Muut sijoitukset

Arvopaperi	Osuus osakkeista %	Määrä	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Kotivaltio
Kotimaiset yhtiöt, noteeratut					
Amer- Sports Oyj	0,22	254 050,00	2 950 542,86	9 747 898,50	Suomi
Fortum Oyj	0,00	42 680,00	735 586,03	815 188,00	Suomi
Huhtamäki Oyj	0,23	246 300,00	6 610 111,23	6 667 341,00	Suomi
Kone Oyj B	0,04	186 000,00	4 813 196,69	7 745 040,00	Suomi
Nokia Oyj	0,03	1 612 700,00	8 111 881,00	8 111 881,00	Suomi
Stora Enso R	0,08	481 600,00	4 017 407,39	4 856 936,00	Suomi
Suomen Hoivatilat Oyj	0,78	199 116,00	563 060,97	1 573 016,40	Suomi
UPM-Kymmene Oyj	0,01	53 272,00	617 692,05	1 179 974,80	Suomi
Vaisala Oyj A	1,43	422 798,00	4 946 104,98	6 976 167,00	Suomi
Wulff-Yhtiöt Oyj	5,95	411 100,00	694 759,00	694 759,00	Suomi
Muut		2 043 570,00	3 817 462,14	5 462 730,55	
Yhteensä		5 953 186,00	37 877 804,34	53 830 932,25	

Arvopaperi	%	Määrä	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Kotivaltio
Kotimaiset yhtiöt, noteeraamattomat					
A-osake - LeaseGreen Group Oy	1,53	69 546,00	616 850,76	1 083 526,00	Suomi
CAP-Group Oy	13,34	1 586,00	2 540 753,22	3 076 840,00	Suomi
Keski-Pohjanmaan Kirjapaino Oyj A	15,52	32 000,00	699 661,77	825 600,00	Suomi
Oy Wedeco Ab	10,90	126,00	1 351 664,62	1 351 664,62	Suomi
Plugit Finland Oy	5,88	62 500,00	500 000,00	500 000,00	Suomi
Sofigate Group Oy	5,95	1 209 400,00	4 058 785,26	4 244 993,48	Suomi
Verso Food Oy	16,15	480 884,00	3 360 990,05	3 360 990,05	Suomi
Viria Oyj	5,69	306 300,00	6 168 172,76	6 222 000,00	Suomi
Muut		211 182 221,38	132 425 966,04	202 299 978,42	
Yhteensä		213 344 563,38	151 722 844,48	222 965 592,57	
Ulkomaiset yhtiöt, noteeratut					
AbbVie Inc	0,01	98 000,00	5 242 948,34	7 890 497,82	Yhdysvallat (USA)
Alphabet Inc Class C	0,00	6 400,00	5 788 562,45	5 788 562,45	Yhdysvallat (USA)
Amazoncom Inc	0,00	4 900,00	3 593 539,18	6 427 644,54	Yhdysvallat (USA)
Anheuser-Busch InBev NV	0,01	103 000,00	5 943 100,00	5 943 100,00	Belgia
Assa Abloy Ab B	0,04	438 000,00	6 754 856,26	6 754 856,26	Ruotsi
AstraZeneca PLC	0,01	145 000,00	8 928 875,73	9 519 915,49	Iso-Britannia
Automatic Data Processing Inc	0,01	55 000,00	4 512 925,87	6 298 340,62	Yhdysvallat (USA)
Axa Sa	0,02	579 000,00	10 918 782,00	10 918 782,00	Ranska
Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA	0,02	1 340 000,00	6 211 570,00	6 211 570,00	Espanja
BASF SE	0,01	93 000,00	5 617 200,00	5 617 200,00	Saksa
Brenntag AG	0,07	110 000,00	4 147 000,00	4 147 000,00	Saksa
Carl Zeiss Meditec AG	0,11	97 885,00	1 884 673,89	6 685 545,50	Saksa
Danaher Corp	0,01	50 000,00	4 218 757,90	4 503 056,76	Yhdysvallat (USA)
Deutsche Telekom AG	0,01	628 000,00	9 306 960,00	9 306 960,00	Saksa
Henkel KgaA -Vorzug	0,06	113 000,00	10 780 200,00	10 780 200,00	Saksa
Illinois Tool Works Inc	0,02	54 000,00	5 974 899,57	5 974 899,57	Yhdysvallat (USA)
ING Groep NV	0,02	797 000,00	7 499 770,00	7 499 770,00	Alankomaat
Ingersoll-Rand PLC	0,03	81 000,00	5 930 145,03	6 453 825,33	Yhdysvallat (USA)
Lowe's Cos Inc	0,01	63 000,00	4 909 106,82	5 081 816,59	Yhdysvallat (USA)
Medtronic Inc	0,01	81 700,00	4 360 537,29	6 490 333,62	Irlanti
Merck & Co Inc	0,00	102 000,00	4 573 926,14	6 806 829,69	Yhdysvallat (USA)
Merck KGAA	0,10	124 000,00	10 288 869,82	11 157 520,00	Saksa
Mondelez International Inc	0,01	110 000,00	3 845 676,85	3 845 676,85	Yhdysvallat (USA)
National Grid PLC	0,03	875 832,00	7 482 262,35	7 482 262,35	Iso-Britannia
Nestle Sa	0,00	105 000,00	7 435 442,36	7 435 442,36	Sveitsi
NIKE Inc	0,01	67 000,00	4 338 323,14	4 338 323,14	Yhdysvallat (USA)
PepsiCo Inc	0,00	67 000,00	4 204 887,92	6 464 768,56	Yhdysvallat (USA)
Procter & Gamble Co	0,00	90 000,00	5 949 395,75	7 225 152,84	Yhdysvallat (USA)
RELX PLC	0,01	290 000,00	5 236 882,59	5 240 573,27	Iso-Britannia
Roche Holding Ag	0,00	32 000,00	6 805 646,24	6 911 704,68	Sveitsi
Rockwell Automation Inc/DE	0,04	47 000,00	6 176 908,30	6 176 908,30	Yhdysvallat (USA)
salesforcecom Inc	0,01	57 000,00	6 638 593,96	6 818 593,88	Yhdysvallat (USA)
SAP Ag	0,01	108 000,00	9 388 440,00	9 388 440,00	Saksa
Schlumberger Ltd	0,01	96 000,00	3 025 048,03	3 025 048,03	Curaçao
Schneider Electric Sa	0,02	90 000,00	5 374 800,00	5 374 800,00	Ranska
Siemens Healthineers AG	0,02	237 062,00	6 983 451,86	8 663 430,80	Saksa
Swiss Re Ltd	0,04	144 000,00	11 515 910,91	11 515 910,91	Sveitsi
Total Sa	0,01	233 000,00	10 538 533,82	10 759 940,00	Ranska
UniCredit SpA	0,02	500 000,00	4 947 000,00	4 947 000,00	Italia
Unilever Nv -CVA	0,02	262 000,00	9 675 889,35	12 424 040,00	Alankomaat
US Bancorp	0,01	127 000,00	5 068 908,30	5 068 908,30	Yhdysvallat (USA)
Verizon Communications Inc	0,00	106 000,00	5 118 684,92	5 204 646,28	Yhdysvallat (USA)
Visa Inc	0,00	69 000,00	5 176 958,27	7 950 969,43	Yhdysvallat (USA)
Vodafone Group Plc	0,01	2 990 000,00	5 110 739,71	5 110 739,71	Iso-Britannia
Muut		23 286,00	113 311,56	113 704,52	
Yhteensä		11 890 065,00	277 538 902,48	307 745 210,45	

Arvopaperi	%	Määrä	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Kotivaltio
Ulkomaiset yhtiöt, noteeraamattomat					
European Alliance Partners Company AG	12,73	9 248,00	768 146,84	1 034 811,85	Sveitsi
Muut		98 251,00	168 904,65	168 904,65	
Yhteensä		107 499,00	937 051,49	1 203 716,50	
Sijoitusrahastot					
Aktia Trade Finance Erikoissijoitusrahasto			11 987 552,40	12 007 971,08	Suomi
Amundi ETF MSCI Emerging Markets UCITS ETF			1 999 887,64	2 167 153,20	Ranska
AMUNDI PLANT EM GRN 1-SEURH			19 160 280,00	19 160 280,00	Luxemburg
BNP Paribas FPS FPE			29 805 443,69	29 805 443,69	Ranska
BNP Paribas Global Senior Corporate Loans			60 345 560,22	60 345 560,22	Ranska
eQ Hoivakiinteistöt			1 274 672,98	1 427 791,30	Suomi
GS Emerging Markets Equity			12 272 712,59	12 272 712,59	Luxemburg
ISAM Systematic Trend (Class Q)			7 276 514,42	7 276 514,42	Caymansaaret
Ishares Barclays Capital Euro Corporate Bond 1-5			6 769 768,11	6 820 936,80	Irlanti
iShares Barclays Capital Euro Corporate Bond			48 766 504,26	48 833 710,00	Irlanti
iShares Barclays Euro Corporate Bond IR Hedged			1 356 060,25	1 356 060,25	Irlanti
iShares Core MSCI Emerging Markets IMI UCITS ETF			4 196 130,05	4 399 362,00	Saksa
iShares Euro Corp Bnd ex-fin			31 276 690,27	31 276 690,28	Irlanti
Lynx Fund			8 413 076,70	8 413 076,70	Ruotsi
LähiTapiola AIF Eurooppa			82 578 389,85	82 578 389,85	Suomi
LähiTapiola AIF High Yield			27 924 013,46	27 924 013,46	Suomi
LähiTapiola AIF Pitkäkorko			75 395 962,44	75 395 962,44	Suomi
LähiTapiola AIF USA			40 708 697,66	45 551 016,24	Suomi
LähiTapiola AIF Yrityslaina			257 621 855,54	257 621 855,54	Suomi
LähiTapiola Asuntosijoitus Kapitalisaatiosopimus			868 057,93	931 426,16	Suomi
LähiTapiola Eurooppa Keskisuuret A			27 360 448,16	29 202 078,56	Suomi
LähiTapiola Eurooppa Keskisuuret B			1 212 509,88	1 212 509,88	Suomi
LähiTapiola Eurooppa Markkina A			23 677 503,93	23 677 503,93	Suomi
LähiTapiola High Yield A			98 927 963,27	118 227 535,13	Suomi
LähiTapiola High Yield B			2 423 283,76	2 612 570,57	Suomi
LähiTapiola Hyvinvointi A			18 835 258,70	32 053 621,46	Suomi
LähiTapiola Hyvinvointi B			748 601,42	1 113 445,14	Suomi
LähiTapiola Infra A			15 274 735,90	19 721 915,92	Suomi
LähiTapiola Kasvu A			16 804 693,18	24 025 930,45	Suomi
LähiTapiola Kehittynyt Aasia A			57 582 804,92	64 891 050,45	Suomi
LähiTapiola Kehittynyt Aasia B			1 046 923,13	1 189 285,16	Suomi
LähiTapiola Kehittyvät Korkomarkkinat A			294 324 574,63	298 352 222,58	Suomi
LähiTapiola Kehittyvät Korkomarkkinat B			5 952 691,07	5 952 691,07	Suomi
LähiTapiola Kehittyvät Markkinat A			83 848 335,58	89 239 165,36	Suomi
LähiTapiola Kehittyvät Markkinat B			637 380,58	637 380,58	Suomi
LähiTapiola Korkomaailma A			53 428 433,08	58 848 526,34	Suomi
LähiTapiola Korkomaailma B			3 050 117,30	3 050 117,30	Suomi
LähiTapiola Kuluttaja A			11 912 510,99	19 288 392,51	Suomi
LähiTapiola Lyhytkorko A			101 375 729,90	101 376 966,11	Suomi
LähiTapiola Osinko A			14 756 505,62	17 981 805,84	Suomi
LähiTapiola Osinko Suomi A			11 427 025,83	15 907 922,26	Suomi
LähiTapiola Pitkäkorko A			34 161 398,95	36 397 014,11	Suomi
LähiTapiola Pitkäkorko B			2 051 400,68	2 051 400,68	Suomi
LähiTapiola Pohjoinen Yrityskorko A			113 036 480,17	126 679 813,96	Suomi
LähiTapiola Pohjoinen Yrityskorko B			5 113 825,62	5 113 825,62	Suomi
LähiTapiola Reaalikorko A			58 908 638,03	58 908 638,03	Suomi
LähiTapiola Sijoituskiinteistöt A			52 804 740,74	55 180 954,07	Suomi
LähiTapiola Skandinavia A			26 109 803,02	26 240 525,43	Suomi
LähiTapiola Suoja A			39 891 725,05	41 843 300,18	Suomi

Arvopaperi	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Kotivaltio
LähiTapiola USA Keskisuuret A	33 424 889,23	45 542 031,14	Suomi
LähiTapiola USA Keskisuuret B	775 265,81	979 621,95	Suomi
LähiTapiola USA Markkina A	24 811 209,05	25 396 306,74	Suomi
LähiTapiola Yrityskorko A	268 458 039,99	296 704 916,96	Suomi
LähiTapiola Yrityskorko B	10 958 332,01	11 306 875,89	Suomi
Natixis Loomis Sayles Senior Loan Fund	11 499 998,50	12 258 528,67	Luxemburg
Pimco Socially Responsible EM Bond Fund I-EUR HA	87 346 047,00	91 223 057,49	Irlanti
Robeco QI Global Dynamic Duration I EUR	1 436 304,05	2 197 967,46	Luxemburg
SEB Global High Yield B	501 819,37	821 529,55	Suomi
Seligson Euro Corporate Bond	11 650 000,02	12 332 570,71	Suomi
Seligson Euro Corporate Bond B	827 948,23	827 948,23	Suomi
Seligson OMX Helsinki 25 -indeksiosuus	505 694,48	743 986,50	Suomi
Transtrend Fund Alliance - OmniTrend (EUR)	9 019 841,08	9 019 841,08	Luxemburg
UBAM - Euro 10-40 Convertible Bond	12 115 008,96	12 115 008,96	Luxemburg
Winton Diversified Fund (UCITS) EUR I-2 Shares	18 029 052,15	18 029 052,15	Irlanti
Ålandsbanken Asuntorahasto C	500 000,00	546 073,79	Suomi
Ålandsbanken Tonttirahasto Eriksijrahasto A-laji	500 000,00	508 071,56	Suomi
Muut	4 433 978,71	5 685 756,63	
Yhteensä	2 403 477 302,19	2 562 783 180,36	
Pääomasijoitusrahastot			
Aberdeen Property Fund Finland I Ky	13 105 697,29	13 105 697,29	Suomi
Aberdeen Property Fund Finland I Ky	9 486 065,80	9 486 065,80	Suomi
Aberdeen Property Funds SICAV Pan-Nordic	920 852,35	920 852,35	Luxemburg
Altor Fund II (No 1) Limited Partnership	1 510 032,00	1 510 032,00	Jersey
Altor Fund III	7 980 010,36	12 024 763,84	Jersey
Altor Fund IV (No2) AB	9 836 684,14	11 956 649,18	Ruotsi
Amanda III Eastern Private Equity LP	760 099,00	760 099,00	Suomi
Amanda V East LP	3 935 058,80	4 128 611,00	Suomi
Apax Europe VII - B, LP	3 866 481,46	3 866 481,46	Iso-Britannia
Apax IX L.P.	8 376 267,87	10 439 456,00	Guernsey
Apax VIII - A L.P.	18 951 991,30	18 951 991,30	Guernsey
Ares Private Credit Solutions, L.P.	6 959 500,85	7 254 265,29	Caymansaaret
Armada Mezzanine IV Ky	4 550 041,74	5 015 687,82	Suomi
AXA LBO Fund V Core	4 713 946,58	6 674 560,00	Ranska
AXA LBO Fund V Supplementary	3 263 422,00	5 105 466,00	Ranska
Beechbrook Mezzanine II LP	8 747 330,88	8 747 330,88	Iso-Britannia
Beechbrook Private Debt III LP	10 808 982,01	10 957 137,90	Iso-Britannia
Beechbrook UK SME Credit I LP	15 059 891,00	15 059 891,00	Iso-Britannia
BlackRock Europe Property Fund III	627 914,98	627 914,98	Iso-Britannia
Bowmark Capital Partners IV, LP	6 016 567,36	6 016 567,36	Iso-Britannia
Bowmark Capital Partners V, LP	7 505 541,46	7 505 541,46	Iso-Britannia
Bridgepoint Europe III, LP	1 904 340,00	1 904 340,00	Iso-Britannia
Bridgepoint Europe IV F LP	5 668 628,53	6 504 819,89	Iso-Britannia
Bridgepoint Europe V C LP	16 749 278,78	18 964 160,00	Iso-Britannia
Capvis Equity III LP	3 283 312,00	3 283 312,00	Jersey
Capvis Equity IV LP	5 486 124,00	5 486 124,00	Jersey
Cordet Direct Lending SCSp	16 314 582,84	16 352 643,67	Luxemburg
Crescent Mezzanine Partners VI, L.P.	18 427 025,33	18 427 025,33	Yhdysvallat (USA)
Crown European Private Debt II SCSp	20 810 391,57	20 810 391,57	Luxemburg
Dasos Timberland Fund II	14 519 582,76	17 096 593,10	Luxemburg
Dasos Timberland Fund II	9 512 834,77	10 164 442,99	Luxemburg
eQ PE VIII North LP	3 066 773,84	3 066 773,84	Suomi
EQT Mid-Market Credit II (EUR Unlevered No. 1) SCSp	6 000 000,02	6 158 928,40	Luxemburg
Euro Choice Secondary II L.P.	3 800 130,95	4 022 461,56	Iso-Britannia

Arvopaperi	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Kotivaltio
FPCI Indigo Capital	13 057 816,16	14 443 760,00	Ranska
FSN Capital V L.P.	2 402 182,11	2 402 182,11	Jersey
Fundu Fund Ky	2 508 434,86	2 508 434,86	Suomi
GreenOak UK Secured Lending LP	3 811 663,11	3 811 663,11	Jersey
ICECAPITAL Residential Property Fund I Ky	10 141 732,28	12 825 793,29	Suomi
ICG Europe Fund V	13 097 209,34	13 097 209,34	Jersey
ICG Europe Fund VI	31 942 841,26	39 102 099,84	Jersey
ICG Europe Fund VII	1 629 700,61	1 629 700,61	Luxemburg
ICG Senior Debt Partners Fund	3 763 893,56	3 763 893,56	Luxemburg
ICG Senior Debt Partners Fund 2	24 285 224,24	25 132 981,81	Luxemburg
ICG Senior Debt Partners Fund 3	6 822 441,76	6 822 441,76	Luxemburg
ICG-Longbow UK Real Estate Debt Investments III SárI	12 486 151,52	12 486 151,52	Luxemburg
Infranode I (No 1) AB	8 133 730,66	8 372 677,00	Ruotsi
Juuri Rahasto I Ky	9 060 082,75	9 741 219,55	Suomi
Kasvurahastojen Rahasto III Ky	501 888,00	501 888,00	Suomi
Korona Fund III Ky	1 428 818,00	1 428 818,00	Suomi
KSK Parking I Ky	7 200 000,00	7 200 000,00	Suomi
KSK Parking I Ky	7 200 000,00	7 200 000,00	Suomi
KSK Redi Ky	10 800 000,00	10 800 000,00	Suomi
KSK Redi Ky	10 800 000,00	10 800 000,00	Suomi
Lindsay Goldberg III LP	1 330 392,14	1 330 392,14	Yhdysvallat (USA)
Lounais-Suomen Kiinteistösijoitus Ky	744 000,00	744 000,00	Suomi
LähiTapiola Asuntorahasto Prime Ky	21 640 509,14	23 205 833,19	Suomi
LähiTapiola Asuntosijoitus Suomi Ky	47 013 254,08	54 907 460,64	Suomi
M&G Real Estate Debt Fund II, LP	11 294 381,94	11 294 381,94	Guernsey
MB Equity Fund IV Ky	5 862 478,98	5 862 478,98	Suomi
MB Equity Fund V Ky	5 140 913,60	5 140 913,60	Suomi
mcp Opportunity Secondary Program III, L.P.	9 916 559,09	13 680 062,81	Iso-Britannia
mcp Opportunity Secondary Program IV, L.P.	1 437 972,45	1 437 972,45	Iso-Britannia
NB Private Debt Fund II LP	15 944 351,10	15 944 351,10	Yhdysvallat (USA)
NegaWatt Energiatohokkuusrahasto 2 Ky	950 394,38	950 394,38	Suomi
Nest Capital 2015 Fund Ky	10 317 729,66	10 568 949,57	Suomi
Nexit INFOCOM II LP	1 770 934,62	5 809 245,82	Guernsey
Nordic Mezzanine Fund III Limited Partnership	4 103 471,11	5 654 924,96	Iso-Britannia
Partners Group US Venture 2004, LP	1 837 273,36	1 837 273,36	Yhdysvallat (USA)
PBW II Real Estate Fund SA	4 573 695,00	4 573 695,00	Luxemburg
Rantum Capital GmbH & Co. Private Debt Fund I KG	8 687 277,61	8 687 277,61	Saksa
Rantum Capital GmbH & Co. Private Debt Fund II KG	6 750 899,44	6 750 899,44	Saksa
Real Estate Debt & Secondaries Ky	1 689 546,77	1 689 546,77	Suomi
Real Estate Debt & Secondaries Ky	1 689 546,77	1 689 546,77	Suomi
Real Estate Fund of Funds II Ky	1 442 089,19	1 487 313,68	Suomi
Saga VI EUR K/S	6 019 782,00	6 928 000,00	Tanska
Saga VI USD K/S	4 905 756,33	4 905 756,33	Tanska
Sentica Buyout V Ky	3 626 330,00	4 047 530,00	Suomi
Siguler Guff Small Business Credit Opportunities Fund LP	10 804 020,84	10 804 020,84	Yhdysvallat (USA)
Tapiola KR I Ky	22 265 242,54	22 265 242,54	Suomi
Tapiola KR III Ky	102 135 702,13	102 135 702,13	Suomi
The Triton Fund III LP	7 049 700,00	7 727 465,06	Jersey
Tikehau Direct Lending III	16 508 207,48	19 215 983,30	Luxemburg
Tikehau Direct Lending IV	10 494 848,56	10 494 848,56	Luxemburg
Top Tier Venture Capital III, LP	1 964 518,17	1 964 518,17	Yhdysvallat (USA)
Top Tier Venture Capital IV, LP	4 204 935,61	7 731 308,20	Yhdysvallat (USA)
TPG Partners VI, LP	14 686 767,68	14 686 767,68	Yhdysvallat (USA)
TPG Partners VII, LP	17 222 393,40	21 469 764,19	Yhdysvallat (USA)
Vaaka Partners Buyout Fund III Ky	2 674 692,90	2 828 391,00	Suomi
WasaGroup Fund I Ky	969 940,47	1 286 632,61	Suomi
WasaGroup Fund II Ky	922 803,98	1 302 017,08	Suomi

Arvopaperi	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Kotivaltio
WasaGroup Fund III Ky	1 246 069,82	1 483 468,27	Suomi
Verdane ETF III SPV K/S	873 337,00	873 337,00	Tanska
VSS Structured Capital Parallel III, LP	7 440 234,06	7 440 234,06	Yhdysvallat (USA)
Muut	69 918 539,14	83 546 415,98	
Yhteensä	923 670 687,38	1 002 812 309,83	
Muut sijoitukset, osakkeet ja osuudet yhteensä	3 795 224 592,36	4 151 340 941,96	

K7.4 Sijoitussidonnaisen vakuutuksen katteena olevat sijoitukset

Arvopaperi	Käypä arvo	Kirjanpitoarvo	Kotivaltio
Osakkeet			
Amer- Sports Oyj	650 870,31	650 870,31	Suomi
Aspo Oyj	530 534,00	530 534,00	Suomi
Bittium Oyj	544 099,78	544 099,78	Suomi
Evli Bank PLC	540 882,16	540 882,16	Suomi
Fortum Oyj	1 376 804,40	1 376 804,40	Suomi
Ilkka-Yhtymä Oyj II	561 137,50	561 137,50	Suomi
KCI Konecranes Oyj	611 139,62	611 139,62	Suomi
Kone Oyj B	561 765,24	561 765,24	Suomi
Neste Oyj	842 606,24	842 606,24	Suomi
Nokia Oyj	3 789 345,47	3 789 345,47	Suomi
Nokian Renkaat Oyj	784 029,06	784 029,06	Suomi
Nordea Bank AB	509 088,43	509 088,43	Suomi
Nordea Bank Abp	2 769 266,59	2 769 266,59	Suomi
Outokumpu Oyj	541 919,94	541 919,93	Suomi
PowerCell Sweden AB	514 588,29	514 588,29	Ruotsi
Sampo Oyj A	1 403 155,71	1 403 155,71	Suomi
Stora Enso R	534 636,11	534 636,11	Suomi
TeliaSonera Ab	1 115 237,28	1 115 237,28	Ruotsi
UPM-Kymmene Oyj	1 066 899,05	1 066 899,05	Suomi
Muut	16 415 996,74	16 415 996,74	
Yhteensä	35 664 001,92	35 664 001,91	

Arvopaperi Sijoitusrahastot	Käypä arvo	Kirjanpitoarvo	Kotivaltio
Amundi ETF MSCI EM Asia UCITS ETF	686 043,67	686 043,67	Ranska
Amundi MSCI Nordic Ucits ETF	1 501 955,10	1 501 955,10	Ranska
BGF-EUROPEAN VALUE-I2 EUR	562 422,72	562 422,72	Luxemburg
BLACKROCK GIF I EMMKT EQ-F2E	730 937,89	730 937,89	Luxemburg
DB X-Trackers - DJ EURO STOXX 50 ETF	4 558 640,45	4 558 640,45	Saksa
DB X-Trackers DJ Stoxx 600 Index ETF	821 080,65	821 080,65	Saksa
EAI Residential asuntorahasto 2015	1 285 200,00	1 285 200,00	Suomi
EAI Residential asuntorahasto 2016	504 450,00	504 450,00	Suomi
EAI Residential asuntorahasto 2018	550 000,00	550 000,00	Suomi
eQ CO2 1 K	1 023 497,49	1 023 497,49	Suomi
eQ Euro Investment Grade 1 T	525 093,03	525 093,03	Suomi
EQ Eurooppa Indeksi-1 K	510 811,26	510 811,26	Suomi
EQ Eurooppa Kiinteistö-1 K	1 144 698,89	1 144 698,89	Suomi
EQ Eurooppa Osinko 1 K	998 560,85	998 560,85	Suomi
eQ High Yield Bond 1 K	612 498,13	612 498,13	Suomi
eQ High Yield Bond 1 T	552 406,20	552 406,20	Suomi
eQ Hoivakiinteistöt	25 176 267,08	25 176 267,08	Suomi
Eq Kasvava Aasia 1 K	897 061,75	897 061,75	Suomi
eQ Kehittyvät Markkinat Osinko 1 T	620 766,43	620 766,43	Suomi
eQ Kehittyvät Markkinat Osinko 1K	2 217 735,92	2 217 735,92	Suomi
eQ Kehittyvät Markkinat Pienyhtiö 1 K	1 045 391,71	1 045 391,71	Suomi
eQ Liikekiinteistöt-1T	31 045 930,65	31 045 930,65	Suomi
eQ Mandaatti-2K	1 399 542,11	1 399 542,11	Suomi
eQ PE VIII North Ky	1 047 726,86	1 047 726,86	Suomi
EQ Pohjoismaat Pienyhtiö 2 K	624 324,39	624 324,39	Suomi
eQ Rahamarkkina 1 K	919 704,11	919 704,11	Suomi
eQ USA Indeksi 1 K	2 046 527,12	2 046 527,12	Suomi
Erikoissijoitusrahasto Elite	1 092 507,78	1 092 507,78	Suomi
Erikoissijoitusrahasto UB Nordic Property	519 307,72	519 307,72	Suomi
EVLI EMERGING FRONTIER-B	3 981 844,46	3 981 844,46	Suomi
EVLI EMERGING MKT CREDIT-B	9 407 724,28	9 407 724,28	Suomi
EVLI EQTY FACTOR EUR -B ACC	10 735 838,58	10 735 838,58	Suomi
EVLI EQUITY FACTOR USA-B	8 456 068,80	8 456 068,80	Suomi
Evli Euro Likvidi B	11 733 680,03	11 733 680,03	Suomi
Evli Eurooppa B	8 175 882,95	8 175 882,95	Suomi
Evli European High Yield B	27 940 262,65	27 940 262,65	Suomi
Evli European Investment Grade B	1 643 854,05	1 643 854,05	Suomi
EVLI FINNISH SMALL CAP	5 570 465,86	5 570 465,86	Suomi
EVLI GEM-B	6 739 348,08	6 739 348,08	Suomi
Evli Healthcare I Ky	23 922 000,00	23 922 000,00	Suomi
Evli Lyhyt Yrityslaina B	37 704 328,85	37 704 328,85	Suomi
Evli Maailma B	640 495,73	640 495,73	Suomi
EVLI NORTH AMERICA-B	760 616,96	760 616,96	Suomi
Evli Pohjoismaat B	3 987 407,50	3 987 407,50	Suomi
EVLI RENTAL YIELD AIF-A	8 236 181,41	8 236 181,41	Suomi
Evli Suomi Select B	2 778 903,13	2 778 903,13	Suomi
Evli Takt.Alpha-Korko B	23 589 183,95	23 589 183,95	Suomi
Evli Varainhoito 30 B	596 123,63	596 123,63	Suomi
Evli Varainhoito 50 B	1 936 471,74	1 936 471,74	Suomi
FUNDSMITH EQUITY FEEDER-TI	516 592,25	516 592,25	Luxemburg
Harkitseva Varainhoito	996 510,00	996 510,00	Suomi
Ib Ålandsbanken Bostadsfond Specialp. A	505 939,42	505 939,42	Suomi

Arvopaperi	Käypä arvo	Kirjanpitoarvo	Kotivaltio
Indeksivarainhoito 25	5 306 850,00	5 306 850,00	Suomi
Indeksivarainhoito 50	6 225 661,38	6 225 661,38	Suomi
iShares Core MSCI Emerging Markets IMI UCITS ETF	4 341 219,96	4 341 219,96	Luxemburg
iShares Core S&P 500 UCITS	8 806 528,00	8 806 528,00	Luxemburg
JPM Emerging Markets Opportunities I Acc EUR	2 599 829,98	2 599 829,98	Luxemburg
Kiinteistö-sijoitussalkku	61 097 474,22	61 097 474,22	Suomi
Kiinteistö-sijoitussalkku A	1 699 514,60	1 699 514,60	Suomi
Korkovarainhoitosalkku	2 532 072,05	2 532 072,05	Suomi
LähiTapiola 2020 A	83 248 496,27	83 248 496,27	Suomi
LähiTapiola 2025 A	154 262 582,44	154 262 582,44	Suomi
LähiTapiola 2035 A	69 290 118,06	69 290 118,06	Suomi
LähiTapiola 2045 A	17 364 510,00	17 364 510,00	Suomi
LähiTapiola Asuntosijoitus	4 065 906,00	4 065 906,00	Suomi
LähiTapiola Asuntosijoitus Prime	23 614 446,47	23 614 446,47	Suomi
LähiTapiola Asuntosijoitus Suomi	5 310 687,17	5 310 687,17	Suomi
LähiTapiola Eurooppa Keskisuuret A	23 779 725,26	23 779 725,26	Suomi
LähiTapiola High Yield A	6 785 787,48	6 785 787,48	Suomi
LähiTapiola Hyvinvointi A	27 236 331,45	27 236 331,45	Suomi
LähiTapiola Infra A	4 687 977,94	4 687 977,94	Suomi
LähiTapiola Kasvu A	12 914 663,34	12 914 663,34	Suomi
LähiTapiola Kehittynyt Aasia A	11 809 784,69	11 809 784,69	Suomi
LähiTapiola Kehittyvät Korkomarkkinat A	2 705 109,77	2 705 109,77	Suomi
LähiTapiola Kehittyvät Markkinat A	31 573 604,40	31 573 604,40	Suomi
LähiTapiola Korkomaailma A	25 773 781,20	25 773 781,20	Suomi
LähiTapiola Kuluttaja A	21 519 368,89	21 519 368,89	Suomi
LähiTapiola Lyhytkorko A	11 237 209,53	11 237 209,53	Suomi
LähiTapiola Maailma 20 A	22 763 866,38	22 763 866,38	Suomi
LähiTapiola Maailma 50 A	65 334 113,34	65 334 113,34	Suomi
LähiTapiola Maailma 80 A	70 366 638,12	70 366 638,12	Suomi
LähiTapiola Metsäsijoitus	3 589 968,44	3 589 968,44	Suomi
LähiTapiola Osinko A	1 186 302,26	1 186 302,26	Suomi
LähiTapiola Osinko Suomi A	14 321 013,47	14 321 013,47	Suomi
LähiTapiola Pitkäkorko A	11 268 613,97	11 268 613,97	Suomi
LähiTapiola Pohjoinen Yrityskorko A	4 981 107,60	4 981 107,60	Suomi
LähiTapiola Skandinavia A	1 032 995,18	1 032 995,18	Suomi
LähiTapiola Suoja A	1 234 283,21	1 234 283,21	Suomi
LähiTapiola Tapiolan Keskus	2 102 210,66	2 102 210,66	Suomi
LähiTapiola Toimitila	716 571,14	716 571,14	Suomi
LähiTapiola USA Keskisuuret A	7 965 618,16	7 965 618,16	Suomi
LähiTapiola Viisas	20 517 556,53	20 517 556,53	Suomi
LähiTapiola Yrityskorko A	5 383 597,17	5 383 597,17	Suomi
Momentum-varainhoito	94 473 539,52	94 473 539,52	Suomi
Old Mutual North American Equity I EUR	790 686,48	790 686,48	Iso-Britannia
Osakevarainhoitosalkku	742 193,14	742 193,14	Suomi
Private Banking Korkostrategia	1 005 060,00	1 005 060,00	Suomi
Private Banking Strategia 10	5 949 272,44	5 949 272,44	Suomi
Private Banking Strategia 30	15 220 934,51	15 220 934,51	Suomi
Private Banking Strategia 50	7 627 153,71	7 627 153,71	Suomi
Private Banking Strategia 70	2 260 094,75	2 260 094,75	Suomi
Pääomasijoitukset-sij.salkku A	1 228 816,17	1 228 816,17	Suomi
Reipas Varainhoito	993 850,00	993 850,00	Suomi
Rohkea Varainhoito	989 880,00	989 880,00	Suomi
Seligson & Co Tropicco LatAm (EUR)	701 325,67	701 325,67	Suomi
Seligson Aasia A	3 135 243,78	3 135 243,78	Suomi
Seligson Euro-obligaatio	908 382,82	908 382,82	Suomi
Seligson Eurooppa -indeksirahasto A	6 356 481,78	6 356 481,78	Suomi
Seligson Glb Top 25 Brands -A	15 052 891,18	15 052 891,18	Suomi

Arvopaperi	Käypä arvo	Kirjanpitoarvo	Kotivaltio
Seligson Global Top 25 Pharmaceuticals A	12 342 358,96	12 342 358,96	Suomi
Seligson Phoebus - A	1 853 061,66	1 853 061,66	Suomi
Seligson Phoenix A	935 971,63	935 971,63	Suomi
Seligson Pohjois-Amerikka -indeksirahasto A	2 188 236,28	2 188 236,28	Suomi
Seligson Rahamarkkina AAA	1 940 936,63	1 940 936,63	Suomi
Seligson Russian Pros Euro A	7 565 390,22	7 565 390,22	Suomi
Seligson Suomi-indeksirahasto	10 095 323,37	10 095 323,37	Suomi
Slättö Bostäder Invest AB	975 153,10	975 153,10	Ruotsi
Slättö IV AB	3 436 965,93	3 436 965,93	Ruotsi
Slättö VII AB- B Shares	3 216 990,38	3 216 990,38	Ruotsi
S-Sijoituskori Kohtuullinen	3 090 292,56	3 090 292,56	Suomi
S-Sijoituskori Varovainen	5 003 470,36	5 003 470,36	Suomi
Suojavarainhoito 10	8 114 031,56	8 114 031,56	Suomi
Suojavarainhoito 15	2 988 826,99	2 988 826,99	Suomi
Suojavarainhoito 25	1 128 168,15	1 128 168,15	Suomi
Suojavarainhoito 5	520 126,49	520 126,49	Suomi
Suomi Plus -sijoitussalkku	32 929 411,52	32 929 411,52	Suomi
TOP-indeksivarainhoito 25	2 380 785,45	2 380 785,45	Suomi
TOP-indeksivarainhoito 50	1 240 452,00	1 240 452,00	Suomi
UB FIXED INC PLUS FD-UB B PL	1 184 776,36	1 184 776,36	Suomi
UB SMART FUND-A	545 201,69	545 201,69	Suomi
Vakaa Varainhoito	996 490,00	996 490,00	Suomi
Varainhoito 100	29 819 579,03	29 819 579,03	Suomi
Varainhoito 25	2 709 005,16	2 709 005,16	Suomi
Varainhoito 50	9 994 842,02	9 994 842,02	Suomi
Varainhoito 75	5 634 291,19	5 634 291,19	Suomi
Varainhoito Eurooppa Plus	2 768 840,92	2 768 840,92	Suomi
Varainhoito Maltillinen	63 123 855,26	63 123 855,26	Suomi
Varainhoito Nordic Plus	34 679 901,06	34 679 901,06	Suomi
Varainhoito Tasapainoinen	45 801 767,27	45 801 767,27	Suomi
Varainhoito Tuottohakuinen	17 756 404,35	17 756 404,35	Suomi
Varainhoito Varovainen	70 506 099,77	70 506 099,77	Suomi
Varainhoitosalkku 10	38 313 129,06	38 313 129,06	Suomi
Varainhoitosalkku 30	114 528 185,70	114 528 185,70	Suomi
Varainhoitosalkku 50	57 079 071,88	57 079 071,88	Suomi
Varainhoitosalkku 70	14 023 125,94	14 023 125,94	Suomi
Vauras 100	883 793,28	883 793,28	Suomi
Vauras 25	40 384 234,43	40 384 234,43	Suomi
Vauras 50	21 126 981,72	21 126 981,72	Suomi
Vauras 75	3 073 001,97	3 073 001,97	Suomi
Yksilöllinen varainhoito 30	46 877 307,99	46 877 307,99	Suomi
Yksilöllinen varainhoito 50	2 073 320,00	2 073 320,00	Suomi
Ålandsbanken Asuntorahasto C	3 320 944,47	3 320 944,47	Suomi
Muut	18 983 112,06	18 983 112,06	
Yhteensä	2 053 899 532,22	2 053 899 532,22	
Rahoitusmarkkinavälineet			
Eurooppa Pankit Autocall 4/2018	897 100,44	897 100,44	Ranska
Muut	11 811 029,95	11 811 029,95	
Yhteensä	12 708 130,39	12 708 130,39	
Yhteensä	2 102 271 664,53	2 102 271 664,52	

K8. Muut sijoitukset

Muut lainasaamiset, erittely vakuuden mukaan	2018	2017
Pankkitakaus	28 303,94	41 331,22
Vakuutuskirja	0,00	287 534,04
Muu vakuus	224 686 711,20	169 579 353,04
Jäljellä oleva hankintameno	224 715 015,14	169 908 218,30
Ei-vakuudelliset jäljellä oleva hankintameno yhteensä	89 219 134,56	123 695 588,94
Muut lainasaamiset yhteensä	313 934 149,70	293 603 807,24

K9. Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden muutokset

	Aineettomat oikeudet ja pitkävaikutteiset menot	Konserni- liikearvo	Ennako- maksut, aineettomat hyödykkeet	Kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet
Hankintameno 1.1.	151 669 531,81	500 951,56	21 589 412,36	65 814 492,59	3 134 718,53
Lisäykset	6 671 435,51	133 243,67	36 529 510,98	4 126 467,70	18 335 592,09
Vähennykset	-12 593,66	0,00	-4 421 165,19	-1 556 465,25	-8 799 808,69
Siirrot erien välillä	25 700 679,77	0,00	-25 027 435,08	4 825 589,71	818 608,29
Hankintameno 31.12.	184 029 053,43	634 195,23	28 670 323,07	73 210 084,75	13 489 110,22
Kertyneet poistot 1.1.	-108 786 713,89	-419 642,25	0,00	-56 518 897,76	-592 962,48
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	-242 068,38	0,00	0,00	-4 575 420,86	-463 984,97
Tilikauden poistot	-21 480 836,02	-173 052,56	0,00	-2 533 359,64	-134 063,77
Kertyneet poistot 31.12.	-130 509 618,29	-592 694,81	0,00	-63 627 678,26	-1 191 011,22
Kirjanpitoarvo 31.12.	53 519 435,14	41 500,42	28 670 323,07	9 582 406,49	12 298 099,00

K10. Sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevat sijoitukset

	2018		2017	
	Alkuperäinen hankintameno	Käypä arvo (=kirjanpitoarvo)	Alkuperäinen hankintameno	Käypä arvo (=kirjanpitoarvo)
Osakkeet ja osuudet	1 724 257 461,04	2 089 563 531,05	1 608 417 048,22	2 118 277 860,97
Rahoitusmarkkinavälineet	14 425 199,45	12 708 130,10	12 910 794,36	13 064 815,53
Saamiset vakuutusmaksunvälittäjiltä	851 823,75	851 823,75	121 080,94	121 080,94
Rahat ja pankkisaamiset	4 682 605,09	4 682 605,09	4 189 488,72	4 189 488,72
Kertyneet korot	170 243,41	170 243,41	120 717,72	120 717,72
Yhteensä	1 744 387 332,74	2 107 976 333,40	1 625 759 129,96	2 135 773 963,88
Etukäteen hankitut sijoitukset	46 178 884,23	48 997 723,84	20 205 779,80	17 423 561,95
Sijoitussidonnaisten vakuutusten vastuovelkaa vastaavat sijoitukset	1 698 208 448,51	2 058 978 609,56	1 605 553 350,16	2 118 350 401,93
Rahat ja pankki- yms saamiset sisältävät tilinpäätöshetkellä voimassa olevien maksettujen vakuutusten nettomaksuja, joita ei vielä ole sijoitettu.	5 534 428,84		4 310 569,66	

K11. Oma pääoma ja arvonkorotusrahaston erittely

K11.1 Oman pääoman muutokset

	1.1.2018	Lisäykset	Vähennykset	31.12.2018
Pohjarahasto	8 641 380,35	0,00	0,00	8 641 380,35
Arvonkorotusrahasto	8 918 502,41	0,00	-207 917,91	8 710 584,50
Varmuusrahasto	1 203 747 920,78	155 888 869,67	0,00	1 359 636 790,45
Käyttörahassto	1 540 689,70	2 000 000,00	-950 000,00	2 590 689,70
Verotusperusteisista varauksista ja poistoerosta omaan pääomaan siirretty osuus	3 143 175,23	0,00	-386 973,85	2 756 201,38
Konsernin edellisten tilikausien voitto/tappio	-11 425 452,67	124 446 384,93	-157 945 502,64	-44 924 570,38
Konsernin tilikauden voitto/tappio	264 951 001,58	188 951 319,01	-264 951 001,58	188 951 319,01
Tilikauden voittoon sisältyvä osuus poistoeron ja verotusperusteisten varausten muutoksesta	-127 577,31	386 973,79	127 577,31	386 973,79
Tilikauden voittoon sisältyvä osuus keskinäisten vakuutusyhtiöiden tilikauden tuloksesta	-140 377 039,34	-121 885 681,40	140 377 039,34	-121 885 681,40
	124 446 384,93	67 452 611,40	-124 446 384,93	67 452 611,40
Keskinäisten vakuutusyhtiöiden oma pääoma	759 381 555,44	404 689 072,92	-283 451 478,92	880 619 149,44
<i>Oman pääoman muutokset yhteensä</i>	<u>2 098 394 156,17</u>	<u>746 402 425,52</u>	<u>-559 313 744,83</u>	<u>2 285 482 836,86</u>

K11.2 Arvonkorotusrahaston erittely

	2018
Sijoitusomaisuuden arvonkorotukset	40 827,64
Käyttöomaisuuden arvonkorotukset	8 669 756,86
<i>Yhteensä</i>	<u>8 710 584,50</u>

K12. Tilinpäätössiirtojen kertymä

Poistoero	2018	2017
Poistoero 1.1.	3 545 691,51	3 306 753,10
Lisäykset	1 099 677,48	238 938,41
Poistoero 31.12.	<u>4 645 368,99</u>	<u>3 545 691,51</u>
Verotusperusteiset varaukset		
Asuintalovaraus 1.1.	1 211 956,00	1 211 956,00
Vähennykset	-1 211 956,00	0,00
Asuintalovaraus 31.12.	<u>0,00</u>	<u>1 211 956,00</u>
Muut varaukset 1.1.	40 737,27	39 910,27
Lisäykset	0,00	827,00
Muut varaukset 31.12.	<u>40 737,27</u>	<u>40 737,27</u>
Verotusperusteiset varaukset yhteensä	40 737,27	1 252 693,27
Tilinpäätössiirtojen kertymä yhteensä	<u>4 686 106,26</u>	<u>4 798 384,78</u>
Jaettu		
Omaan pääomaan	3 423 576,35	3 143 175,23
Vähemmistöosuuteen	339 721,44	695 532,59
Laskennalliseen verovelkaan	937 221,25	959 676,96
Verokanta	20,00 %	20,00 %

K13. Korvausvastuu

Korvausvastuusta vähennetyt riidattomat regressisaamiset

Työtapaturma- ja ammattitautivakuutus

35 945 413,00

36 091 537,00

K14. Muut pakolliset varaukset

Keskeneräisten vahinkojen viivästyskorkovaraus

2 527 627,00

0,00

Työttömyysturvan omavastuuvaraus

6 538 439,53

4 002 408,52

9 066 066,53

4 002 408,52

K15. Laskennalliset verosaamiset ja laskennalliset verovelat

K15.1 Laskennalliset verosaamiset

Konsernioikaisujen laskennallinen verosaaminen

2 113 017,84

2 113 017,84

2 113 017,84

2 113 017,84

K15.2 Laskennalliset verovelat

Konsernin poistoerosta ja varausten jaosta aiheutunut laskennallinen verovelka

871 170,90

967 914,38

Taseeseen sisältyvät laskennalliset verovelat

Verotettavan tulon ja kirjanpidon tuloksen jaksotuserojen ja muiden väliaikaisten erojen perusteella laskettu verovelka

904 428,46

1 190 760,25

Arvostuseroista laskettu verovelka, jonka toteutumista pidetään todennäköisenä seuraavan vuoden aikana

26 287 004,00

29 890 000,00

27 191 432,46

31 080 760,25

K16. Saamiset ja velat

K16.1 Saamisten erittely

Saamiset saman konsernin yrityksiltä

Muut saamiset	16 359,30	790,92
	<u>16 359,30</u>	<u>790,92</u>

K16.2 Velkojen erittely

Velat saman konsernin yrityksille

Ostovelat	0,00	0,00
Muut velat	0,00	3 265,50
	<u>0,00</u>	<u>3 265,50</u>

Velat omistusyhteisyrittäjille

Ostovelat	22 776,63	94 997,82
Muut velat	0,00	0,00
	<u>22 776,63</u>	<u>94 997,82</u>

K16.3 Siirtovelkojen erittely

Velat henkilöstölle	47 937 162,71	42 773 750,27
Johdannaisten arvostustappio	0,00	725 727,13
Muut siirtovelat	19 733 495,19	34 954 216,41
	<u>67 670 657,90</u>	<u>78 453 693,81</u>

K17. Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

Taseeseen sisältyvät vastuusitoumukset ja vastuut

Taseeseen sisältyvät vastuusitoumukset ja vastuut

Johdannaissopimukset

Valuuttajohdannaiset

Termiini- ja futuurisopimukset, avoimet

Kohde-etuus

-68 298 712,72

-105 653 866,75

Käypä arvo

967 645,02

-667 804,35

Leasingvastuut

Alkaneella tilikaudella maksettava määrä

650 805,20

1 760 152,39

Seuraavina vuosina maksettava määrä

1 392 951,03

1 447 353,17

2 043 756,23

3 207 505,56

Vuokravastuut

Alkaneella tilikaudella maksettava määrä

8 034 988,92

10 028 409,97

Seuraavina vuosina maksettava määrä

20 732 990,71

25 082 301,76

28 767 979,63

35 110 711,73

Rahoituskuluvastuut rakennusajalta

Alkaneella tilikaudella maksettava määrä

121 520,00

0,00

Seuraavina vuosina maksettava määrä

60 760,00

0,00

182 280,00

0,00

Arvonlisäverovastuut

Arvonlisäverotuksen ryhmäkisteröintiin liittyen

Konserniyritykset

12 344,07

20 419,27

Yhteistoimintayritykset

1 846 176,42

2 369 617,10

1 858 520,49

2 390 036,37

Kiinteistöinvestointien arvonlisäverolain 120§:n mukainen tarkistusvastuu

- 10 v. tarkistuskausi

Konserni

843 572,00

1 789 005,34

Muut ryhmän yritykset

49 206 949,60

42 929 469,75

50 050 521,60

44 718 475,09

Muut vastuusitoumukset

Sijoitussitoumukset

132 734 759,28

89 536 469,97

Merkintäsitoumukset

528 218 737,21

281 336 253,60

Myönnetty limiitti

87 067 090,35

59 101 961,02

748 020 586,84

429 974 684,59

LähiTapiola-ryhmän vakuutusyhtiöiden välillä on solmittu yhteisvastuusopimus, joka määrittelee periaatteet LähiTapiola Keskinäisen Vakuutusyhtiön johtaman ryhmittymän yhtiöiden vakavaraisuuden varmistamiseksi.

Lisäinformaatiota yhteisvastuusopimuksesta on Riskienhallinnan liitetiedossa kohdassa Vakavaraisuuden hallinnan yleiset periaatteet.

K18.1 Lähipiirilainat ja -liiketoimet (VYL 8 luku 11 § ja KPA 2 luku 7 b §)

LähiTapiola Keskinäisen Vakuutusyhtiön lähipiirin muodostaa sen kirjanpitolain mukaiseen konserniin kuuluvat yritykset sekä yhtiöt, joissa Vahinkoyhtiöllä huomattava vaikutusvalta. Yhtiöiden lisäksi lähipiiriin luetaan kirjanpitolain mukaiseen LähiTapiola Vakuutusyhtiö - konserniin kuuluvien yritysten hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenet, toimitusjohtajat ja heidän sijaisensa sekä johtoryhmien jäsenet ja lisäksi hallintojärjestelmätoiminnoista ja ryhmän ohjauksen keskeisistä toiminnoista vastaavat henkilöt sekä näiden läheiset perheenjäsenet ja yhtiöt, joissa edellä mainitut henkilöt käyttävät merkittävää äänivaltaa.

Lähipiirirekisteriin kuuluville myönnetyt lainat

Tytäryhtiöt	63 185 245,60
Osakkuusyritykset ja yhteisyritykset	14 813 258,68
Yhteisön tai sen emoyhtiön johtoon kuuluvat avainhenkilöt	0,00
Muut lähipiiriin kuuluvat osapuolet	0,00
	<hr/>
	77 998 504,28

Lähipiirille myönnettyissä lainoissa noudatetaan normaaleja luottoehtoja. Laina-aika on pääsääntöisesti 10-40 vuotta ja korko kiinteä.

Yhtiöllä ei ole lähipiiriliiketoimia, jotka olisi tehty muita kuin tavanomaisia kaupallisia ehtoja noudattaen.

LähiTapiola Keskinäisen Vakuutusyhtiön vakuudet ja vastuusitoumukset LähiTapiola-ryhmän yhtiöiden hyväksi on esitetty liitteellä K17. Muiden lähipiiriin kuuluvien hyväksi ei ole annettu vakuuksia eikä vastuusitoumuksia.

Johdon palkat ja palkkiot, eläkesitoumukset, rahalainat ja niiden ehdot sekä vakuudet ja vastuusitoumukset on ilmoitettu liitteellä K3.

Asiakkaiden liikennevakuutukset suurasiakkaita lukuun ottamatta siirrettiin 30.6.2017 LähiTapiola Vahinkoyhtiön kannasta alueyhtiöihin. Liiketoimintasiirron vaikutus on eliminoitu LähiTapiola-ryhmän konsernitilinpäätöksessä.

K18.2 Pääomalainat

Velkoja

Useita

Lainan pääoma

100.000.000 euroa

Pääasialliset lainaehdot

Lainasopimus on voimassa 23.11.2043 saakka. Lainan ensimmäinen mahdollinen takaisinmaksupäivä on 23.11.2023, jonka jälkeen laina on mahdollista maksaa takaisin minä tahansa koronmaksupäivänä (23. marraskuuta), jos velallinen täyttää ne edellytykset, jotka takaisinmaksulle on lainsäädännössä asetettu.

Ensimmäistä takaisinmaksupäivää edeltävään päivään saakka lainan vuotuinen korko on 3,5 prosenttia. Jos velallinen ei maksa lainaa takaisin ensimmäisenä maksupäivänä, määräytyy lainan korko uudelleen. Ensimmäisestä takaisinmaksupäivästä lähtien korko on ensimmäisenä takaisinmaksupäivänä määräytyvä Euro 5-y Mid-Swap Rate lisättyinä 3,25 prosentin marginaalilla.

Pääoma voidaan palauttaa ja korkoa voidaan maksaa vain siltä osin kuin yhtiön vapaan oman pääoman ja kaikkien pääomalainojen määrä maksuhetkellä ylittää yhtiön viimeksi päättyneeltä tilikaudelta vahvistettavan tai sitä uudempaan tilinpäätökseen sisältyvän taseen mukaisen tappior määrän.

Jos korkoa ei voida maksaa, siirtyy se maksettavaksi aikaisintaan ensimmäisen sellaisen tilinpäätöksen jälkeen, jonka perusteella korkoa voidaan maksaa.

Pääomalainasopimuksen ehtoja voidaan muuttaa ainoastaan Finanssivalvonnan suostumuksella.

Lainalla ei ole vakuutta.

Pääomalaina on Euroclear Finland Oy:n hoidossa.

Velkoja
Lainan pääoma

Useita
7.000.000 euroa

Pääasialliset lainaehdot

Lainasopimus on voimassa 26.11.2024 saakka. Lainan ensimmäinen mahdollinen takaisinmaksupäivä on 26.11.2019, jonka jälkeen laina on mahdollista maksaa takaisin minä tahansa koronmaksupäivänä (26. marraskuuta), jos velallinen täyttää ne edellytykset, jotka takaisinmaksulle on lainsäädännössä asetettu.

Ensimmäistä takaisinmaksupäivää edeltävään päivään saakka lainan vuotuinen korko on 3,625 prosenttia. Jos velallinen ei maksa lainaa takaisin ensimmäisenä maksupäivänä, määräytyy lainan korko uudelleen. Ensimmäisestä takaisinmaksupäivästä lähtien korko on ensimmäisenä takaisinmaksupäivänä määräytyvä Euro 5-y Mid-Swap Rate lisättyä 3,25 prosentin marginaalilla.

Pääoma voidaan palauttaa ja korkoa voidaan maksaa vain siltä osin kuin yhtiön vapaan oman pääoman ja kaikkien pääomalainojen määrä maksuhetkellä ylittää yhtiön viimeksi päättyneeltä tilikaudelta vahvistettavan tai sitä uudempaan tilinpäätökseen sisältyvän taseen mukaisen tappion määrän.

Jos korkoa ei voida maksaa, siirtyy se maksettavaksi aikaisintaan ensimmäisen sellaisen tilinpäätöksen jälkeen, jonka perusteella korkoa voidaan maksaa.

Pääomalainasopimuksen ehtoja voidaan muuttaa ainoastaan Finanssivalvonnan suostumuksella.

Lainalla ei ole vakuutta.

Pääomalaina on Euroclear Finland Oy:n hoidossa.

Muut liitetiedot, LähiTapiola-ryhmä

Tulosanalyysi

	2018	2017	Muutos	€1 000 Muutos %
Vahinkovakuutustoiminta				
Vakuutusmaksutuotot	1 157 021	1 134 747	22 274	2,0 %
Korvauskulut	-851 452	-767 265	-84 188	11,0 %
Liikekulut	-258 802	-266 258	7 455	-2,8 %
Vakuutustekninen kate ennen tasoitusmäärän muutosta	46 766	101 225	-54 459	-53,8 %
Henkivakuutustoiminta				
Vakuutusmaksutulo	446 020	513 180	-67 160	-13,1 %
Sijoitustoiminnan tuotot ja kulut sekä arvonkorotukset ja niiden oikaisut	-128	258 519	-258 647	-100,0 %
Maksetut korvaukset	-356 428	-326 359	-30 070	9,2 %
Vastuavelan muutos ennen lisäetujen (asiakasetujen) ja tasoitusmäärän muutosta	25 631	-340 066	365 697	-107,5 %
Liikekulut	-57 568	-58 096	528	-0,9 %
Vakuutustekninen tulos ennen lisäetujen (asiakasetujen) ja tasoitusmäärän muutosta	57 526	47 178	10 348	21,9 %
Vahinkovakuutuksen sijoitustoiminnan tuotot ja kulut sekä arvonkorotukset ja niiden oikaisut				
	147 873	185 703	-37 830	-20,4 %
Muut tuotot ja kulut	22 777	15 478	7 299	47,2 %
Osuus osakkuusyhtiön voitosta tai tappiosta	-15 813	-6 602	-9 211	139,5 %
Liikevoitto	259 129	342 982	-83 853	-24,4 %
Tasoitusmäärän muutos, vahinkovakuutus	1 813	-17 641	19 454	-110,3 %
Tasoitusmäärän muutos, henkivakuutus	10 274	10 274	0	0,0 %
Henkivakuutuksen lisäedut (asiakasedut)	-3 151	2 265	-5 415	-239,1 %
Voitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	268 066	337 880	-69 814	-20,7 %
Tuloverot ja muut välittömät verot	-66 545	-68 927	2 383	-3,5 %
Vähemmistöosuus	-12 570	-4 002	-8 568	214,1 %
Tilikauden tulos	188 951	264 951	-76 000	-28,7 %
Liikevoitto	259 129	342 982	-83 853	-24,4 %
Arvostuserojen muutos	-147 132	62 982	-210 114	-333,6 %
Kokonaistulos	111 997	405 964	-293 966	-72,4 %

Liitetiedot henkivakuutuksen lisäeduista

Kohtuusperiaatteen soveltaminen ja lisätujen jakamista koskevat tavoitteet

Vakuutusyhtiölain 13 luvun 2 §:n mukaisen ns. kohtuusperiaatteen mukaan vakuutusyhtiön on, mikäli yhtiön vakavaraisuus sen sallii, palautettava kohtuullinen osa ylijäämästä lisäetuina sellaisille vakuutuksille, joilla on oikeus ylijäämän perusteella jaettavaan lisäetuihin.

LähiTapiola Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö soveltaa kohtuusperiaatetta siten, että se käyttää ylijäämänsä pääosin lisäetuihin ja vakavaraisuuden vahvistamiseen sekä maksaa riskipääoman merkitsijöille markkinaehtoisen tuoton.

LähiTapiola Keskinäinen Henkivakuutusyhtiön tavoitteena on antaa ylijäämän jakoon oikeutetuille vakuutus-säästöille pitkällä aikavälillä ennen kuluja ja veroja kokonaistuotto, joka eläkevakuutuksessa ylittää euroalueen valtioiden pitkien, vähintään 10-vuotisten joukkovelkakirjalainojen korkotason ja säästöhenkivakuutuksessa vastaavasti 5-vuotisten valtionlainojen korkotason. Rahastoivassa riskivakuutuksessa tavoitteena on, että reaalin kokonaiskorko on positiivinen.

Vakuutussäästöjen kokonaistuottotavoitteena ilmaista lisätutavoitetta ei sovelleta sijoitussidonnaisiin vakuutuksiin eikä riskivakuutuksiin, joihin ei liity vakuutussäästöä. Riskivakuutuksissa kohtuusperiaatetta noudatetaan siten, että riskiliikkeen ylijäämästä palautetaan asiakkaille maksunalennuksina tai riskietuuksien ilmaisina korotuksina se osa, jota ei varata riskiliikkeen heilahtelujen varalle.

Edellä kollektiivisesti kaikille eläkevakuutuksille ja säästöhenkivakuutuksille määriteltyä kokonaistuottotavoitetta sovelletaan yksittäisiin vakuutussopimuksiin ottamalla huomioon hyvityksiä määrättäessä yleinen korkotaso ja sen heilahtelun voimakkuus, yhtiön onnistuminen sijoitustoiminnassa, kunkin vakuutuksen laskuperustekorko, vakuutuksen hoitamisen kustannukset, vakuutuksesta liikekulujen kattamiseen menevät erät sekä yhtiön vakavaraisuus. Asiakashyvitysten tasossa otetaan vakuutuslajeittain huomioon tarve varautua tulevaisuudessa huomattavasti kohoaviin korvausmenoihin mm. kuolleisuudessa tapahtuvien muutosten takia.

Asiakkaan vakuutussäästöille hyvitablevä kokonaiskorko muodostuu laskuperustekorosta ja annettavista hyvityksistä.

Seuraavat tekijät vaikuttavat sopimuksille maksettavaan kokonaiskorkoon:

- matalampi laskuperustekorotaso tai korkeampi liikekulujen kattamiseksi menevän osuuden taso voi korottaa kokonaiskorkoa
- pitkäaikaisen sidotun säästämisen tuotteiden, kuten esim. eläkevakuutusten, kokonaiskorko on korkeampi kuin vapaasti takaisinostettavissa olevien vakuutusten.

Kokonaiskorko voi joissakin sopimuksissa olla korkeinta sovellettavaa laskuperustekorota pienempi.

Asiakashyvitysten tasossa pyritään vakauten tasoitamalla sijoitustuottojen vaihtelua siten, että varataan hyvien sijoitustuottojen vuosina osa ylijäämästä myöhempinä vuosina jaettavaksi.

Vakavaraisuustavoitteena on sellainen laadullinen ja määrällinen vakavaraisuus, että se ei rajoita yhtiön toimintaa ja lisätutavoitteiden mukaisten lisätujen maksamista vakuutuksenottajille.

Lisätutavoitteiden julkaiseminen tässä muodossa perustuu vakuutusyhtiölakiin, ja tavoitteet kuvaavat ylijäämän jakautumista oman pääoman ja vakuutus-sopimuksista johtuvan vastuuvelan välillä.

Lisätutavoitteet eivät siten ole sellaisia yksittäistä vakuutussopimusta koskevia tietoja, joita vakuutuksenottajalle tulee vakuutussopimuslain mukaan antaa, eivätkä ne sen vuoksi ole osa mitään yksittäistä vakuutussopimusta.

Lisätutavoitteet eivät ole yhtiötä sitovia ja ne ovat voimassa toistaiseksi. Yhtiön hallitus päättää vuosittain lisäeduista ja tarvittavista muutoksista lisätujen jakamista koskeviin tavoitteisiin.

Tavoitteet ja selvitys niiden toteutumisesta julkaistaan yhtiön internet-verkkosivuilla ja tilinpäätöksessä.

LähiTapiola Henkiyhtiön lisätujen jakamista koskevien tavoitteiden toteutuminen vuosina 2009–2018

Yhtiön lisätutavoite on luonteeltaan pitkän aikavälin tavoite, eli sen toteutumista tulee tarkastella useamman vuoden aikavälillä. Yksittäisinä vuosina yhtiö voi jäädä tavoitteiden alle.

Tästä syystä seuraavassa on tarkasteltu tavoitteen toteutumista vuosina 2009–2018, ei pelkästään vuoden 2018 osalta. Vuoden 2018 osalta voidaan todeta, että yhtiö kykeni maksamaan kaikille sopimusryhmille lisätutavoitteen mukaista kokonaiskorkoa. Vuosina 2009–2018 maksetut kokonaiskorot ovat kaikissa sopimusryhmissä ylittäneet selvästi lisätutavoitteen.

Lisätutavoitteena olevat korot on määritelty seuraavasti:

Lisätutavoitteena käytetty korko on ollut vuosina 2009–2018 Euroopan Keskuspankin julkaisemaa euroalueen valtioiden velkakirjojen tuottoindeksiä 5 ja 10 vuoden maturiteeteille. Vuosittaiset tuotot on laskettu päivä- tai kuukausinoteerausten keskiarvoina.

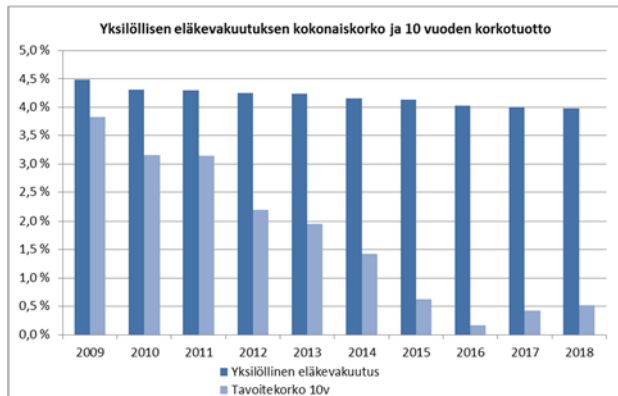
Seuraavassa on eritelty vakuutuslajeittain ja sopimusryhmittäin kokonaiskorkojen tasoa vuodelta 2018 ja aikaväliltä 2009–2018. On huomattava, että erilaisten sopimustyyppien suuren määrän takia tämä ei ole täysin kattava selvitys kokonaiskoroista jokaisen yksittäisen vakuutussopimuksen osalta. Vakuutuksenottajalle lähetetyistä vuositiedotteista selviää tarkasti kunkin sopimuksen laskuperustekorot ja asiakashyvityksen taso.

LähiTapiola Henkijhtiön selvitys vakuutussäästöille annetuista kokonaiskoroista vakuutuslajeittain vuosina 2009–2018

Yksilölliset eläkevakuutukset

Yksilöllisten eläkevakuutusten vakuutussäästöille annettu kokonaiskorko vuodelta 2018 oli keskimäärin 4,0 % ja vaihteli tuotteesta ja laskuperustekorosta riippuen 2,5 %:n ja 4,5 %:n välillä. Kaikille tuotteille kokonaiskorko oli yli 10 vuoden tavoitekoron, joka vuonna 2018 oli keskimäärin 0,5 %.

Laskuperuste-korko	Asiakas-hyvyitys	Kokonais-korko
4,5 %	0,0 %	4,5 %
3,5 %	0,0 %	3,5 %
2,5 %	0,0 %	2,5 %
1,5 %	1,6 %	3,1 %

Oheisessa kuvassa on esitetty yksilöllisten eläkevakuutusten kokonaiskorko verrattuna tavoitteeseen vuosina 2009–2018. Kokonaiskorko on ylittänyt tavoitteen kaikkina vuosina.

Säästöhenkivakuutukset ja kapitalisaatiosopimukset

Säästöhenkivakuutusten vakuutussäästöille annettu kokonaiskorko vuodelta 2018 oli keskimäärin 3,2 % ja vaihteli tuotteesta ja laskuperustekorosta riippuen 2,2 %:n ja 4,5 %:n välillä. Kaikille tuotteille kokonaiskorko oli yli 5 vuoden tavoitekoron, joka vuonna 2018 oli keskimäärin -0,1 %.

Laskuperuste-korko	Asiakas-hyvyitys	Kokonais-korko
4,5 %	0,0 %	4,5 %
3,5 %	0,0 %	3,5 %
2,5 %	0,0 %	2,5 %
1,5 %	1,2 %	2,7 %
0,0 %	2,2 - 2,7 %	2,2 - 2,7 %

Laajan omaisuusluokkahajautuksen varainhoitosalkuihin liittyvän nollaperustekorokaisen vakuutussäästön, ns. Korkohyvityksen, asiakashyvyitys on 2,2 % vuonna 2019. Vuonna 2018 maksettu asiakashyvyitys oli 2,2 %. Asiakkaat voivat liittää laajan omaisuusluokkahajautuksen varainhoitosalkkuja LähiTapiola Sijoitusvakuutus ja LähiTapiola Kapitalisaatiosopimus nimisiin sijoitusvakuutuksiin.

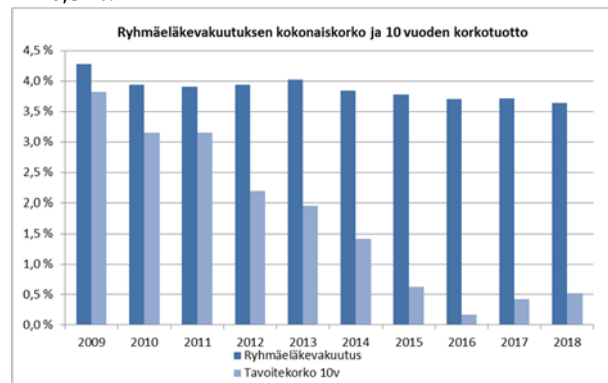
Oheisessa kuvassa on esitetty säästöhenkivakuutusten kokonaiskorko verrattuna tavoitteeseen vuosina 2009–2018. Kokonaiskorko on keskimäärin ylittänyt tavoitteena olevan 5 vuoden korkotuoton ko. ajanjaksolla.

Ryhmäeläkevakuutukset

Ryhmäeläkevakuutusten vakuutussäästöille annettu kokonaiskorko vuodelta 2018 oli keskimäärin 3,6 %. Etueläke-vakuutuksissa kokonaiskorko oli 2,9 %:n ja 4,25 %:n välillä ja TOP-eläkevakuutuksissa 3,3 %:n ja

Laskuperuste-korko	Asiakas-hyvyitys	Kokonais-korko
4,25 %	0,0 %	4,25 %
3,5 %	0,0 %	3,5 %
2,5 %	0,4 - 0,8 %	2,9 - 3,3 %
1,5 %	1,4 - 1,9 %	2,9 - 3,4 %
1,0 %	2,4%	3,4%

3,5 %:n välillä. Kaikkien tuotteiden kokonaiskorko oli yli 10 vuoden tavoitekoron, joka vuonna 2018 oli keskimäärin 0,5 %.

Oheisessa kuvassa on esitetty ryhmäeläkevakuutusten kokonaiskorko verrattuna tavoitteeseen vuosilta

2009–2018. Kokonais korko on keskimäärin ylittänyt tavoitteena olevan 10 vuoden korkotuoton kaikkina vuosina.

LähiTapiola Henkiyhtiön selvitys riskivakuutuksille annetuista lisäeduista vuonna 2018

Voitonjakoon oikeutetuissa riskivakuutuksissa kohtuusperiaatetta sovelletaan kuolemantapausturvien osalta korotettujen korvaussummien tai maksualennusten muodossa. Korvaussummien korotus, sekä maksualennuksen suuruus vaihtelee vakuutuksen alkamisajankohdan, sukupuolen ja vakuutetun iän perusteella.

Vuonna 2018 riskivakuutuksille maksettiin lisäetuja 1,5 miljoonaa euroa. Riskivakuutuksissa lisäedut vahvistetaan etukäteen. Vuodelle 2019 on vahvistettu vastaavat lisäedut kuin vuodelle 2018.

LähiTapiola Henkiyhtiön selvitys tulevien lisätujen varauksen käytöstä laskuperustemuutoksesta aiheutuneen tappion kattamiseen

Tulevien lisätujen varauksen laskuperuste mahdollistaa vastuun käyttämisen sellaisen tappion peittämiseen, joka on syntynyt vastuvelan laskuperusteen muuttamisesta. Tilinpäätöksessä tehty korkotäydennys kasvatti vastuvelkaa 37,7 miljoonaa euroa.

Tulevien lisätujen varausta käytettiin vuonna 2018 7,9 miljoonaa euroa yksilöllisen eläkevakuutuksen korkotäydennykseen, 2,4 miljoonaa euroa sijoitussidonnaiseen vakuutukseen liittyvien ylijäämän jakoon osallisten yksilöllisten henkivakuutusten korkotäydennykseen ja 1,5 miljoonaa euroa kiinteämaksuisen henkivakuutuksen korkotäydennykseen.

Yksilöllisellä eläkevakuutuksella tulevien lisätujen varaus on 16,6 miljoonaa euroa, sijoitussidonnaiseen vakuutukseen liittyvien ylijäämän jakoon osallisten yksilöllisten henkivakuutusten tulevien lisätujen varaus on 22,7 miljoonaa euroa ja kiinteämaksuisella henkivakuutuksella ei ole muutosten jälkeen tulevien lisätujen varausta.

LähiTapiola Vahinkoyhtiö

Tuloslaskelma, Vahinkoyhtiö

VAKUUTUSTEKNINEN LASKELMA	1.1.2018	-	31.12.2018	1.1.2017	-	31.12.2017
Vakuutusmaksutuotot						
Vakuutusmaksutulo	1	321 838 414,45		410 673 204,53		
Jälleenvakuuttajien osuus		<u>-30 055 419,87</u>	<u>291 782 994,58</u>	<u>-29 320 687,80</u>	<u>381 352 516,73</u>	
Vakuutusmaksuvastuun muutos						
Liiketoimintasiirron osuus		0,00		-108 579 046,05		
Kokonaisuutos		<u>-1 314 000,00</u>	<u>-1 314 000,00</u>	<u>98 758 522,27</u>	<u>-9 820 523,78</u>	
Jälleenvakuuttajien osuus						
Liiketoimintasiirron osuus		0,00		266 265,26		
Kokonaisuutos		<u>2 354 330,87</u>	<u>2 354 330,87</u>	<u>2 215 603,17</u>	<u>2 481 868,43</u>	
Vakuutusmaksuvastuun muutos yhteensä			1 040 330,87			-7 338 655,35
Vakuutusmaksutuotot yhteensä			292 823 325,45			374 013 861,38
Korvauskulut						
Maksetut korvaukset		-227 211 492,88		-277 726 221,45		
Jälleenvakuuttajien osuus		<u>15 654 465,68</u>	<u>-211 557 027,20</u>	<u>13 508 744,06</u>	<u>-264 217 477,39</u>	
Korvausvastuun muutos						
Liiketoimintasiirron osuus		0,00		-1 048 306 904,61		
Kokonaisuutos		<u>-14 597 759,06</u>	<u>-14 597 759,06</u>	<u>1 014 563 358,02</u>	<u>-33 743 546,59</u>	
Jälleenvakuuttajien osuus						
Liiketoimintasiirron osuus		0,00		8 203 297,78		
Kokonaisuutos		<u>116 929,76</u>	<u>116 929,76</u>	<u>-9 232 653,14</u>	<u>-1 029 355,36</u>	
Korvausvastuun muutos yhteensä			-14 480 829,30			-34 772 901,95
Korvauskulut yhteensä			-226 037 856,50			-298 990 379,34
Liikekulut	3		-48 652 916,93			-77 829 267,16
Vakuutustekninen kate ennen tasoitusmäärän muutosta			18 132 552,02			-2 805 785,12
Tasoitusmäärän muutos						
Liiketoimintasiirron osuus		0,00		-254 276 905,94		
Kokonaisuutos		<u>-6 119 528,00</u>	<u>-6 119 528,00</u>	<u>267 439 189,04</u>	<u>13 162 283,10</u>	
Vakuutustekninen kate	2		12 013 024,02			10 356 497,98

MUU KUIN VAKUUTUSTEKNINEN LASKELMA	1.1.2018	-	31.12.2018	1.1.2017	-	31.12.2017
Vakuutustekninen kate			12 013 024,02			10 356 497,98
Sijoitustoiminnan tuotot	4	144 062 349,85		254 965 737,02		
Sijoitustoiminnan kulut	4	-100 049 961,57		-80 341 003,85		
Sijoitusten arvonnkorotuksen oikaisu	4	-156 036,60	43 856 351,68	-3 344 053,70	171 280 679,47	
Muut tuotot	4					
Muut			24 989 504,11			23 002 916,92
Muut kulut	4					
Muut			-20 068 984,96			-17 049 761,02
Voitto varsinaisesta toiminnasta			60 789 894,85			187 590 333,35
Voitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja			60 789 894,85			187 590 333,35
Tilinpäätössiirrot						
Poistoeron muutos		-28 489,32		22 151,51		
Verotusperusteisten varausten muutos		0,00	-28 489,32	0,00	22 151,51	
Tuloverot						
Tilikauden vero		-10 056 636,69		-29 003 932,66		
Aikaisempien tilikausien verot		-5 510 206,27		-719 682,53		
Laskennallisen verovelan muutos		0,00	-15 566 842,96	0,00	-29 723 615,19	
Tilikauden voitto			45 194 562,57			157 888 869,67

Tase, Vahinkoyhtiö

VASTAAVAA		31.12.2018	31.12.2017
Aineettomat hyödykkeet			
Muut pitkävaikutteiset menot	7	18 760 022,38	18 094 931,51
Sijoitukset	6		
Kiinteistösijoitukset	6		
Kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet		150 208 441,40	154 505 404,56
Lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä		80 156 073,93	67 251 651,63
Lainasaamiset omistusyhteisyrittäjäryhmittä		0,00	7 500 000,00
Sijoitukset saman konsernin yrityksissä ja omistusyhteisyrittäjäryhmittä	7		
Osakkeet ja osuudet saman konsernin yrityksissä		739 286 855,78	644 773 097,92
Osakkeet ja osuudet omistusyhteisyrittäjäryhmittä		80 098 112,81	87 166 472,27
Rahoitusmarkkinavälineet ja lainasaamiset omistusyhteisyrittäjäryhmittä		5 500 000,00	4 750 000,00
Muut sijoitukset			
Osakkeet ja osuudet	7	713 309 197,85	714 486 235,42
Rahoitusmarkkinavälineet		527 760 337,29	588 053 042,10
Kiinnelainasaamiset		45 856 363,14	7 000 000,14
Muut lainasaamiset	8	17 089 035,10	34 898 635,38
Talletukset		5 105 935,42	7 126 505,13
Muut sijoitukset		0,00	0,00
Jälleenvakuutustalletesaamiset		661 413,85	709 256,78
		2 365 031 766,57	2 318 220 301,33
Saamiset	9		
Ensilvakuutustoiminnasta			
Vakuutuksenottajilta		41 711 809,22	37 110 142,75
Vakuutusludustajilta		0,00	0,00
Jälleenvakuutustoiminnasta		18 532 509,79	12 650 315,53
Muut saamiset		88 258 068,38	103 871 013,16
		148 502 387,39	153 631 471,44
Muu omaisuus			
Aineelliset hyödykkeet			
Koneet ja kalusto	7	1 342 428,46	1 528 961,20
Muut aineelliset hyödykkeet		96 011,18	71 590,50
Ennakkomaksut		0,00	0,00
Rahat ja pankkisaamiset		49 309 219,05	37 628 224,11
Muu omaisuus		3 440 436,16	3 090 436,16
		54 188 094,85	42 319 211,97
Siirtosaamiset			
Korot ja vuokrat		5 170 383,66	6 298 606,52
Muut siirtosaamiset		16 824 563,86	8 636 986,14
		21 994 947,52	14 935 592,66
Vastaavaa yhteensä		2 608 477 218,71	2 547 201 508,91

VASTATTAVAA		31.12.2018	31.12.2017
Oma pääoma	8		
Pohjarahasto		8 641 380,35	8 641 380,35
Arvonkorotusrahasto		85 090,31	218 348,97
Muut rahastot		1 362 227 480,15	1 205 288 610,48
Tilikauden voitto/tappio		45 194 562,57	157 888 869,67
		<u>1 416 148 513,38</u>	<u>1 372 037 209,47</u>
Tilinpäätössiirtojen kertymä	11		
Poistoero		80 144,35	51 655,03
		<u>80 144,35</u>	<u>51 655,03</u>
Vakuutustekninen vastuovelka			
Vakuutusmaksuvastuu		35 663 552,00	34 349 552,00
Jälleenvakuuttajien osuus		<u>-7 739 118,08</u>	<u>-5 384 787,21</u>
Korvausvastuu		959 661 442,40	945 063 683,34
Jälleenvakuuttajien osuus		<u>-14 568 557,10</u>	<u>-14 451 627,34</u>
Tasoitusbäärä		169 015 329,00	162 895 801,00
		<u>1 142 032 648,22</u>	<u>1 122 472 621,79</u>
Pakolliset varaukset			
Muut pakolliset varaukset	13	126 794,92	224 625,89
		<u>126 794,92</u>	<u>224 625,89</u>
Jälleenvakuutustallettevelat		1 760,91	1 279,47
Velat	9		
Ensivakuutustoiminnasta		11 946 193,50	7 476 259,85
Jälleenvakuutustoiminnasta		14 780 858,89	13 655 961,51
Muut velat		12 069 637,43	16 495 154,66
		<u>38 796 689,82</u>	<u>37 627 376,02</u>
Siirtovelat	9	11 290 667,11	14 786 741,24
Vastattavaa yhteensä		<u>2 608 477 218,71</u>	<u>2 547 201 508,91</u>

Epäsuora rahoituslaskelma, Vahinkoyhtiö

Liiketoiminnan rahavirta	31.12.2018	31.12.2017
Voitto varsinaisesta toiminnasta	60 789 894,85	187 590 333,35
Oikaisut		
Vakuutusteknisen vastuuvelan muutos	19 560 026,43	-2 776 437 312,92
Liiketoimintasiirron osuus	0,00	1 402 693 293,56
Sijoitusten arvonalentumiset ja arvonorotukset	38 269 056,27	-23 093 916,28
Realisoitumattomat kurssivoitot/-tappiot		
Pakollisten varausten muutos	-97 830,97	-3 501 458,07
Suunnitelman mukaiset poistot	6 919 749,92	7 691 170,77
Muut tuotot ja kulut, joihin ei liity maksua	-133 258,66	0,00
Muut oikaisut	-27 529 527,06	-66 746 527,59
<i>Rahavirta ennen käyttö pääoman muutosta</i>	<i>97 778 110,78</i>	<i>-1 271 804 417,18</i>
Käyttö pääoman muutos:		
Lyhytaikaisten korottomien liikesaamisten lisäys (-)/vähennys (+)	-1 930 270,81	128 129 641,19
Liiketoimintasiirron osuus	0,00	-60 878 082,57
Lyhytaikaisten korottomien velkojen lisäys (+)/vähennys (-)	-2 326 278,89	6 258 494,80
Liiketoimintasiirron osuus	0,00	-24 315 866,31
<i>Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä ja veroja</i>	<i>93 521 561,08</i>	<i>-1 222 610 230,07</i>
Maksetut korot ja maksut muista liiketoiminnan rahoituskuluista		
Maksetut välittömät verot	-15 566 842,96	-29 723 615,19
Liiketoiminnan rahavirta	77 954 718,12	-1 252 333 845,26
Investointien rahavirta		
Investoinnit sijoituksiin (pl. rahavarat)	-85 208 974,93	2 529 045 822,35
Liiketoimintasiirron osuus	0,00	-1 355 995 213,51
Luovutustulot sijoituksista (pl. rahavarat)	27 529 527,06	66 746 527,59
Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden sekä muun omaisuuden investoinnit ja luovutustulot (netto)	-7 644 275,31	-6 456 729,22
Liiketoimintasiirron osuus	0,00	-385 771,00
Investointien rahavirta	-65 323 723,18	1 232 954 636,21
Rahoituksen rahavirta		
Maksetut osingot/takuupääoman korot ja muu voitonjako	-950 000,00	-209 000,00
Rahoituksen rahavirta	-950 000,00	-209 000,00
Rahavarojen muutos	11 680 994,94	-19 588 209,05
Rahavarat tilikauden alussa	37 628 224,11	57 216 433,16
Rahavarat tilikauden lopussa	49 309 219,05	37 628 224,11

Tunnusluvut, Vahinkoyhtiö

					M€
Yleiset taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut	2018	2017	2016	2015	2014
Liiketulos	66,9	174,4	182,9	181,0	72,3
Kokonaistulos	76,6	129,9	174,4	150,3	61,5
Sijoitustoiminnan nettotuotto sitoutuneelle pääomalle (käyvin arvoin) prosentteina	2,1	4,0	4,4	4,8	4,1
Kokonaispääoman tuotto, %	3,2	4,4	5,1	4,7	2,4
Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä tilikauden aikana	326	372	408	439	1 667
Henkilöstömäärä palkkasummaan suhteutettuna	326	372	408	439	1 400
Vahinkovakuutuksen taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut					
Vakuutusmaksutulo	321,8	410,7	509,4	547,7	585,6
Vahinkosuhte ilman perustekorkokulua, %	73,6	75,3	70,7	73,5	81,8
Vahinkosuhte, %	77,2	79,9	76,2	79,2	87,6
Liikekulusuhte, %	16,6	20,8	22,0	24,8	26,0
Yhdistetty kulusuhte ilman perustekorkokulua, %	90,2	96,1	92,6	98,3	107,8
Yhdistetty kulusuhte, %	93,8	100,8	98,2	104,1	113,7

LähiTapiola Vahinkoyhtiön liitetiedot

Tuloslaskelman liitteet, Vahinkoyhtiö

1. Vakuutusmaksutulo

	2018	2017
Ensivakuutus		
Kotimaasta	218 093 153,73	321 339 550,80
Ensivakuutus yhteensä	218 093 153,73	321 339 550,80
Jälleenvakuutus	103 745 260,72	89 333 653,73
Vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta	321 838 414,45	410 673 204,53

1.1 Vakuutusmaksutulosta vähennetyt erät

	2018	2017
Luottotappiot vakuutusmaksusaamisista	1 727 412,30	4 252 481,40
Jakojärjestelmämaksut	35 269 381,09	45 110 880,42
Vakuutusmaksuvero	9 738 095,23	38 502 515,78
Palosuojelumaksu	266 480,79	228 148,67
Liikenneturvallisuusmaksu	49 004,11	1 191 733,57
Työsuojelumaksu	2 597 976,23	2 382 671,16
Yhteensä	49 648 349,75	91 668 431,00

2. Vakuutusluokkaryhmittäinen tulos

		Vakuutus- maksutulo ennen jälle- vakuuttajien osuutta	Vakuutus- maksutuotot ennen jälle- vakuuttajien osuutta	Korvauskulut ennen jälle- vakuuttajien osuutta	Liikekulut ennen jälle- vakuuttajien palkkioita ja voitto-osuuksia	Jälle- vakuuttajien osuus	Vakuutus- tekninen kate ennen sijoitus- toiminnan nettotuottoa
Työtapaturma- ja ammattitautivakuutus	2018	152 143 538,59	152 872 772,59	-105 480 547,08	-26 249 936,53	-292 518,95	20 849 770,03
	2017	143 578 674,85	143 945 836,24	-110 698 928,97	-29 730 657,84	-301 857,50	3 214 391,93
	2016	145 928 904,96	145 463 974,57	-114 937 868,04	-30 966 158,30	-319 652,13	-759 703,90
Muu tapaturma ja sairaus	2018	10 368 128,10	10 381 153,10	-8 306 804,05	-540 658,66	14 431,59	1 548 121,98
	2017	12 115 615,87	12 106 307,34	-8 979 937,95	-594 355,74	-116 311,39	2 415 702,26
	2016	8 007 750,25	7 903 159,78	-6 197 368,60	-625 988,34	-110 950,09	968 852,75
Moottoriajoneuvon vastuu	2018	4 888 510,37	4 794 858,37	-4 414 618,97	-992 628,59	1 474 932,12	862 542,93
	2017	117 981 622,52	108 514 211,87	-84 609 845,54	-24 685 214,02	181 923,79	-598 923,90
	2016	225 090 542,75	228 270 313,35	-157 549 668,82	-51 497 084,65	-1 641 209,93	17 582 349,95
Maa-ajoneuvot	2018	6 107 771,73	6 174 520,73	-5 740 471,54	-1 957 389,38	-22 191,27	-1 545 531,46
	2017	5 739 859,93	5 833 936,26	-4 921 614,04	-2 157 391,24	255 656,12	-989 412,90
	2016	6 410 227,15	7 537 657,82	-6 716 448,58	-2 274 119,37	482 107,83	-970 802,30
Alukset, ilma-alukset, raiteilla liikk. kalusto ja kuljetus	2018	1 601 478,19	1 808 322,19	-1 295 672,24	-1 066 099,15	-302 340,54	-855 789,74
	2017	2 679 528,81	2 695 939,66	-1 941 723,37	-1 213 449,80	-183 800,52	-643 034,03
	2016	2 401 807,58	2 407 903,73	-1 014 881,51	-1 281 473,68	185 463,60	297 012,14
Palo- ja muu omaisuusvahinko	2018	13 776 875,87	14 059 342,87	-9 386 606,20	-2 465 309,89	-6 273 978,97	-4 066 552,19
	2017	14 349 719,18	14 516 522,25	-9 074 819,52	-2 490 206,07	-1 021 674,74	1 929 821,92
	2016	16 427 547,11	16 178 548,04	-17 240 530,42	-2 620 556,76	-658 128,74	-4 340 667,88
Vastuu	2018	19 999 726,06	20 032 987,06	-18 491 762,34	-3 292 262,23	-1 024 133,60	-2 775 171,11
	2017	14 249 339,03	14 265 744,95	-11 682 736,99	-3 824 573,62	-3 783 938,93	-5 025 504,59
	2016	17 226 574,67	17 165 221,75	-15 866 264,56	-3 697 763,14	-2 954 610,97	-5 353 416,92
Luotto ja takaus	2018	3 747 735,26	2 888 948,26	-428 677,24	-367 090,72	202 538,14	2 295 718,44
	2017	4 130 103,85	2 107 151,51	-641 997,17	-431 921,50	605 216,01	1 638 448,85
	2016	2 742 288,78	2 014 579,12	-214 498,22	-439 222,10	-427 756,80	933 102,00
Oikeusturva	2018	1 147 157,42	1 153 005,42	-1 073 746,89	-464 769,36	0,00	-385 510,83
	2017	2 026 494,05	2 022 161,16	-1 127 060,98	-502 267,23	0,00	392 832,95
	2016	1 868 384,95	1 866 672,84	-603 907,87	-530 730,92	0,00	732 034,05
Muut	2018	4 312 232,14	4 428 897,14	-4 137 362,32	-1 207 816,13	3 989 140,31	3 072 859,00
	2017	4 488 592,71	4 592 881,83	-10 069 104,40	-1 349 814,91	-822 616,04	-7 648 653,52
	2016	5 047 651,05	4 944 455,93	-4 473 629,48	-1 428 286,29	-394 533,33	-1 351 993,17
Ensivakuutus yhteensä	2018	218 093 153,73	218 594 807,73	-158 756 268,87	-38 603 960,64	-2 234 121,17	19 000 457,05
	2017	321 339 550,80	310 600 693,07	-243 747 768,93	-66 979 851,97	-5 187 403,20	-5 314 331,03
	2016	431 151 679,25	433 752 486,93	-324 815 066,10	-95 361 383,55	-5 839 270,56	7 736 766,72
Jälleenvakuutus	2018	103 745 260,72	101 929 606,72	-83 052 983,07	-18 666 354,48	-1 078 174,20	-867 905,03
	2017	89 333 653,73	90 251 987,73	-67 721 999,12	-17 067 012,06	-2 954 430,60	2 508 545,95
	2016	78 296 961,37	76 613 131,37	-56 973 920,75	-17 868 560,32	-669 255,32	1 101 394,98
Yhteensä	2018	321 838 414,45	320 524 414,45	-241 809 251,94	-57 270 315,12	-3 312 295,37	18 132 552,02
	2017	410 673 204,53	400 852 680,80	-311 469 768,05	-84 046 864,03	-8 141 833,80	-2 805 785,08
	2016	509 448 640,62	510 365 618,30	-381 788 986,85	-113 229 943,87	-6 508 525,88	8 838 161,70
Tasoitumäärän muutos	2018						-6 119 528,00
	2017						13 162 283,10
	2016						24 443 010,00
Vakuustekninen kate	2018						12 013 024,02
	2017						10 356 498,02
	2016						33 281 171,70

3. Liikekuluja sekä henkilöstöä ja toimielinten jäseniä koskevat liitetiedot

3.1 Kokonaisliikekulut toiminnoittain

	2018	2017
Maksetut korvaukset	20 479 705,14	28 978 207,49
Liikekulut	48 652 916,93	77 829 267,16
Sijoitustoiminnan hoitokulut	4 268 066,69	7 233 410,41
Muut kulut	17 776 750,50	14 564 880,15
<i>Yhteensä</i>	<u>91 177 439,26</u>	<u>128 605 765,21</u>

3.2 Tuloslaskelman erä liikekulut

	2018	2017
Vakuutusten hankintamenot		
Ensivakuutuksen palkkiot	1 926 149,49	5 496 088,70
Tulevan jälleenvakuutuksen palkkiot ja voitto-osuudet	18 392 066,90	17 394 842,94
Muut vakuutusten hankintamenot	9 607 087,75	10 089 404,65
	<u>29 925 304,14</u>	<u>32 980 336,29</u>
Vakuutusten hoitokulut	14 509 690,21	28 380 820,62
Hallintokulut	12 835 320,77	22 685 707,12
Menevän jälleenvakuutuksen palkkiot ja voitto-osuudet	-8 617 398,19	-6 217 596,87
<i>Yhteensä</i>	<u>48 652 916,93</u>	<u>77 829 267,16</u>

3.3 Henkilöstöä ja toimielinten jäseniä koskevat liitetiedot

3.3.1 Henkilöstökulut

	2018	2017
Palkat ja palkkiot	25 232 183,10	27 731 697,42
Eläkekulut	2 725 728,73	4 609 558,57
Muut henkilösivukulut	870 009,26	1 096 573,88
<i>Yhteensä</i>	<u>28 827 921,09</u>	<u>33 437 829,87</u>

3.3.2 Johdon palkat ja palkkiot, eläkesitoumukset, rahalainat ja niiden ehdot sekä vakuudet ja vastuusitoumukset

Toimitusjohtaja ja varatoimitusjohtaja/toimitusjohtajan sijainen		
Palkat ja palkkiot	721 455,00	710 316,00
Eläkesitoumukset	Toimitusjohtajan eläkeikä/eroamisikä on 63 vuotta ja sijaisen eläkeikä/eroamisikä määräytyy lain mukaan.	
Annetut rahalainat ja niiden ehdot	Ei annettu rahalainoja	
Annetut vakuudet ja vastuusitoumukset	Ei annettu vakuuksia ja vastuusitoumuksia	
Hallitus ja hallituksen varajäsenet		
Palkat ja palkkiot	1 857 577,00	1 796 313,00
Eläkesitoumukset	Yhtiöön toimitushteessa oleville hallituksen jäsenille ja varajäsenille on eläkeiäksi sovittu 63 vuotta.	
Annetut rahalainat ja niiden ehdot	Ei annettu rahalainoja	
Annetut vakuudet ja vastuusitoumukset	Ei annettu vakuuksia ja vastuusitoumuksia	
Hallintoneuvosto ja hallintoneuvoston varajäsenet		
Palkat ja palkkiot	161 750,00	187 750,00
Eläkesitoumukset	Ei eläkesitoumuksia	
Annetut rahalainat ja niiden ehdot	Ei annettu rahalainoja	
Annetut vakuudet ja vastuusitoumukset	Ei annettu vakuuksia ja vastuusitoumuksia	

3.3.3 Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä tilikauden aikana

Henkilöstö	326	372
------------	-----	-----

3.4 Tilintarkastajan palkkiot eriteltyinä toimeksiantoryhmittäin

	2018	2017
Tilintarkastus	45 201,10	60 771,62
Veroneuvonta	9 389,90	0,00
Muut palvelut	1 984,00	0,00
<i>Yhteensä</i>	<u>56 575,00</u>	<u>60 771,62</u>

4. Sijoitustoiminnan nettotuoton erittely sekä muiden tuottojen ja kulujen erittely

4.1 Sijoitustoiminnan nettotuoton erittely

Sijoitustoiminnan tuotot	2018	2017
Tuotot sijoituksista saman konsernin yrityksiin		
Osinkotuotot	17 357 343,93	12 465 263,93
Korkotuotot	39 951,39	794 386,26
<i>Yhteensä</i>	<u>17 397 295,32</u>	<u>13 259 650,19</u>
Tuotot sijoituksista omistusyhteisyrityksiin		
Osinkotuotot	476 337,04	341 720,25
Korkotuotot	104 184,29	67 893,59
<i>Yhteensä</i>	<u>580 521,33</u>	<u>409 613,84</u>
Tuotot kiinteistösijoituksista saman konsernin yrityksiin		
Korkotuotot	3 882 908,45	4 548 288,07
Muut tuotot	0,00	7 800,00
<i>Yhteensä</i>	<u>3 882 908,45</u>	<u>4 556 088,07</u>
Tuotot kiinteistösijoituksista omistusyhteisyrityksiin		
Korkotuotot	0,00	157 586,00
<i>Yhteensä</i>	<u>0,00</u>	<u>157 586,00</u>
Tuotot kiinteistösijoituksista muihin yrityksiin		
Korkotuotot	24 532,10	27 090,78
Muut tuotot	24 282 886,74	27 957 834,28
<i>Yhteensä</i>	<u>24 307 418,84</u>	<u>27 984 925,06</u>
Tuotot muista sijoituksista		
Osinkotuotot	30 049 244,16	41 041 415,40
Korkotuotot	11 961 149,32	25 211 630,51
Muut tuotot	2 502 935,91	3 906 836,03
<i>Yhteensä</i>	<u>44 513 329,39</u>	<u>70 159 881,94</u>
Yhteensä	90 681 473,33	116 527 745,10
Arvon alentumisten palautukset	14 462 822,93	50 298 267,90
Myyntivoitot	38 918 053,59	88 139 724,02
Sijoitustoiminnan tuotot yhteensä	144 062 349,85	254 965 737,02

Sijoitustoiminnan kulut

Kulut kiinteistösjoiutuksista		
Saman konsernin yritykset	-10 135 381,82	-11 510 416,43
Muut yritykset	-11 019 769,24	-10 936 366,18
<i>Yhteensä</i>	<u>-21 155 151,06</u>	<u>-22 446 782,61</u>
Kulut muista sijoituksista	-11 317 624,68	-8 796 401,77
Korkokulut ja muut vieraan pääoman kulut		
Muut yritykset	-234 214,44	-198 415,08
<i>Yhteensä</i>	<u>-234 214,44</u>	<u>-198 415,08</u>
<i>Yhteensä</i>	-32 706 990,18	-31 441 599,46
Arvonalentumiset ja poistot		
Arvonalentumiset	-52 575 842,60	-23 860 297,92
Rakennusten suunnitelmapoistot	-3 378 602,26	-3 645 910,04
<i>Yhteensä</i>	<u>-55 954 444,86</u>	<u>-27 506 207,96</u>
Myyntitappiot	-11 388 526,53	-21 393 196,43
<i>Sijoitustoiminnan kulut yhteensä</i>	-100 049 961,57	-80 341 003,85
<i>Sijoitustoiminnan nettotuotto ennen arvonkorotuksia ja niiden oikaisua</i>	44 012 388,28	174 624 733,17
Sijoitusten arvonkorotuksen oikaisu	-156 036,60	-3 344 053,70
	<u>-156 036,60</u>	<u>-3 344 053,70</u>
<i>Sijoitustoiminnan nettotuotto tuloslaskelmassa</i>	<u>43 856 351,68</u>	<u>171 280 679,47</u>

4.2 Muiden tuottojen ja kulujen erittely

Muut tuotot	2018	2017
Palvelumyynnin ja liitännäistoiminnan tuotot	23 254 952,44	21 120 413,58
Muut tuotot	1 734 551,67	1 882 503,34
<i>Yhteensä</i>	<u>24 989 504,11</u>	<u>23 002 916,92</u>
Muut kulut		
Palvelumyynnin ja liitännäistoiminnan kulut	-17 776 750,50	-14 564 880,15
Henkilöstörahastosiirto	-5 647,23	-377 047,91
Muut kulut	-2 286 587,23	-2 107 832,96
<i>Yhteensä</i>	<u>-20 068 984,96</u>	<u>-17 049 761,02</u>

Taseen liitteet, Vahinkoyhtiö

5. Sijoitusten käypä arvo ja arvostusero sekä ei-suojaavien johdannaisten arvostusero

5.1. Sijoitusten käypä arvo ja arvostusero

Sijoitukset	Jäljellä oleva hankintameno	2018	
		Kirjanpitoarvo	Käypä arvo
Kiinteistösjoitukset			
Kiinteistöt	3 774 688,16	3 774 688,16	5 632 046,98
Kiinteistöosakkeet saman konsernin yrityksissä	81 091 650,15	84 249 653,57	146 678 579,27
Muut kiinteistöosakkeet	62 028 063,04	62 184 099,67	84 240 120,56
Lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä	80 156 073,93	80 156 073,93	80 156 073,94
	<u>227 050 475,28</u>	<u>230 364 515,33</u>	<u>316 706 820,75</u>
Sijoitukset saman konsernin yrityksissä			
Osakkeet ja osuudet	739 286 855,78	739 286 855,78	754 868 516,89
	<u>739 286 855,78</u>	<u>739 286 855,78</u>	<u>754 868 516,89</u>
Sijoitukset omistusyhteisyriksissä			
Osakkeet ja osuudet	80 098 112,81	80 098 112,81	82 312 837,50
Rahoitusmarkkinavälineet	4 000 000,00	4 000 000,00	4 000 000,00
Lainasaamiset	1 500 000,00	1 500 000,00	1 500 000,00
	<u>85 598 112,81</u>	<u>85 598 112,81</u>	<u>87 812 837,50</u>
Muut sijoitukset			
Osakkeet ja osuudet	713 309 197,85	713 309 197,85	792 433 721,52
Rahoitusmarkkinavälineet	527 760 337,29	527 760 337,29	524 774 164,56
Kiinnelainasaamiset	45 856 363,14	45 856 363,14	45 856 363,00
Muut lainasaamiset	17 089 035,10	17 089 035,10	17 089 035,11
Talletukset	5 105 935,42	5 105 935,42	5 105 935,42
	<u>1 309 120 868,80</u>	<u>1 309 120 868,80</u>	<u>1 385 259 219,61</u>
Jälleenvakuutustalletesaamiset	661 413,85	661 413,85	661 413,85
	<u>2 361 717 726,52</u>	<u>2 365 031 766,57</u>	<u>2 545 308 808,60</u>
Rahoitusmarkkinavälineiden jäljellä oleva hankintameno sisältää:			
Korkotuotoiksi (+) tai niiden vähennykseksi (-) jaksotettua nimellisarvon ja hankintamenon erotusta			-1 251 761,06
Kirjanpitoarvo sisältää			
Tuloutettuja arvonkorotuksia		2 573 235,73	
Muita arvonkorotuksia		740 804,32	3 314 040,05
Arvostusero (käyvän arvon ja kirjanpitoarvon erotus)			<u>180 277 042,03</u>

Sijoitukset	2017		Käypä arvo
	Jäljellä oleva hankintameno	Kirjanpitoarvo	
Kiinteistösjoitukset			
Kiinteistöt	3 046 682,89	3 046 682,89	4 012 375,18
Kiinteistöosakkeet saman konsernin yrityksissä	72 276 238,53	75 434 241,95	128 580 447,26
Muut kiinteistöosakkeet	75 712 406,49	76 024 479,72	98 453 408,51
Lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä	67 251 651,63	67 251 651,63	67 251 651,64
Lainasaamiset omistusyhteisyrittäjiltä	7 500 000,00	7 500 000,00	7 500 000,00
	<u>225 786 979,54</u>	<u>229 257 056,19</u>	<u>305 797 882,59</u>
Sijoitukset saman konsernin yrityksissä			
Osakkeet ja osuudet	644 773 097,92	644 773 097,92	651 719 734,86
	<u>644 773 097,92</u>	<u>644 773 097,92</u>	<u>651 719 734,86</u>
Sijoitukset omistusyhteisyrittäjissä			
Osakkeet ja osuudet	87 166 472,27	87 166 472,27	92 951 431,50
Rahoitusmarkkinavälineet	4 000 000,00	4 000 000,00	4 000 000,00
Lainasaamiset	750 000,00	750 000,00	750 000,00
	<u>91 916 472,27</u>	<u>91 916 472,27</u>	<u>97 701 431,50</u>
Muut sijoitukset			
Osakkeet ja osuudet	714 486 235,42	714 486 235,42	782 597 738,60
Rahoitusmarkkinavälineet	588 053 042,10	588 053 042,10	601 619 735,92
Kiinnelainasaamiset	7 000 000,14	7 000 000,14	7 000 000,00
Muut lainasaamiset	34 898 635,38	34 898 635,38	34 898 635,37
Talletukset	7 126 505,13	7 126 505,13	7 126 505,13
	<u>1 351 564 418,17</u>	<u>1 351 564 418,17</u>	<u>1 433 242 615,02</u>
Jälleenvakuutustalletesaamiset	709 256,78	709 256,78	709 256,78
	<u>2 314 750 224,68</u>	<u>2 318 220 301,33</u>	<u>2 489 170 920,75</u>
Rahoitusmarkkinavälineiden jäljellä oleva hankintameno sisältää:			
Korkotuotoiksi (+) tai niiden vähennykseksi (-) jaksotettua nimellisarvon ja hankintamenoerotusta			-1 969 107,70
Kirjanpitoarvo sisältää			
Tuloutettuja arvonorotuksia		2 705 419,64	
Muita arvonorotuksia		764 657,01	3 470 076,65
Arvostusero (käyvän arvon ja kirjanpitoarvon erotus)			<u>170 950 619,42</u>

5.2 Ei-suojaavien johdannaisten arvostusero

	2018		
Johdannaissopimukset	Jäljellä oleva hankintameno	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo
Muut saamiset			
Johdannaiskaupan annetut vakuudet	540 000,00	540 000,00	540 000,00
Muut siirtosaamiset ja -velat			
Futuuri- ja termiinisopimukset	0,00	0,00	402 245,83
	<u>540 000,00</u>	<u>540 000,00</u>	<u>942 245,83</u>
Arvostusero (käyvän arvon ja kirjanpitoarvon erotus)			<u>402 245,83</u>
	2017		
Johdannaissopimukset	Jäljellä oleva hankintameno	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo
Muut saamiset			
Johdannaiskaupan annetut vakuudet	40 000,00	40 000,00	40 000,00
Muut siirtosaamiset ja -velat			
Futuuri- ja termiinisopimukset	-348 406,91	-348 406,91	-342 771,18
	<u>-308 406,91</u>	<u>-308 406,91</u>	<u>-302 771,18</u>
Arvostusero (käyvän arvon ja kirjanpitoarvon erotus)			<u>5 635,73</u>

6. Kiinteistösijoitukset

Kiinteistösijoitusten muutokset:	2018		
	Kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet	Lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä	Lainasaamiset omistus- yhteisyrittäyksiltä
Hankintameno 1.1.	158 000 005,57	67 251 651,63	7 500 000,00
Lisäykset	9 736 870,57	8 711 000,00	0,00
Vähennykset	-15 687 458,21	-3 306 577,70	0,00
Siirrot erien välillä	0,00	7 500 000,00	-7 500 000,00
Hankintameno 31.12.	152 049 417,93	80 156 073,93	0,00
Kertyneet poistot 1.1.	-1 415 716,21		
Tilikauden poistot	-128 453,42		
Kertyneet poistot 31.12.	-1 544 169,63		
Arvon alentumiset 1.1.	-5 548 961,45		
Tilikauden arvonalentumiset	-130 000,00		
Arvon alentumisten palautukset	2 068 114,50		
Arvon alentumiset 31.12.	-3 610 846,95		
Arvonkorotukset 1.1.	3 470 076,65		
Vähennykset	-156 036,60		
Arvonkorotukset 31.12.	3 314 040,05		
Kirjanpitoarvo 31.12.	150 208 441,40	80 156 073,93	0,00
Omassa käytössä olevat kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet:			
Jäljellä oleva hankintameno	8 554 895,51		
Kirjanpitoarvo	8 554 895,51		
Käypä arvo	8 693 665,02		

7. Sijoitukset saman konsernin yrityksissä ja omistusyhteisyhteisöissä

Osakkeet ja osuudet saman konsernin yrityksissä	2018	2017
Hankintameno 1.1.	646 592 934,80	228 300 252,57
Lisäykset	128 593 171,34	935 880 534,94
Vähennykset	-30 442 488,36	-24 613 931,24
Lisäykset, liiketoimintasiirto	0,00	-489 091 035,46
Siirrot erien välillä	-752 601,03	-3 882 886,01
Hankintameno 31.12.	743 991 016,75	646 592 934,80
Arvon alentumiset 1.1.	-1 819 836,88	-1 755 712,37
Vähennysten ja siirtojen arvonalentumiset	752 601,03	-597 840,52
Tilikauden arvonalentumiset	-3 885 912,05	-1 265 611,84
Arvon alentumisten palautukset	248 986,93	1 799 327,85
Arvon alentumiset 31.12.	-4 704 160,97	-1 819 836,88
Kirjanpitoarvo 31.12.	739 286 855,78	644 773 097,92

Saman konsernin yritysten liikkeeseenlaskemat rahoitusmarkkinavälineet ja lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä

Hankintameno 1.1.	0,00	70 193 120,01
Lisäykset	23 000 000,00	868 200,00
Vähennykset	-31 000 000,00	-71 061 320,01
Siirrot erien välillä	8 000 000,00	0,00
Hankintameno 31.12.	0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.	0,00	0,00

Osakkeet ja osuudet omistusyhteisyhteisöissä

Hankintameno 1.1.	140 531 021,55	176 283 028,29
Lisäykset	7 861 865,99	3 569 381,59
Lisäykset, liiketoimintasiirto	0,00	-39 321 388,33
Siirrot erien välillä	-27 345 308,79	0,00
Hankintameno 31.12.	121 047 578,75	140 531 021,55
Arvon alentumiset 1.1.	-53 364 549,28	-54 702 595,17
Vähennysten ja siirtojen arvonalentumiset	27 345 308,79	0,00
Tilikauden arvonalentumiset	-14 930 225,45	-0,02
Arvon alentumisten palautukset	0,00	1 338 045,91
Arvon alentumiset 31.12.	-40 949 465,94	-53 364 549,28
Kirjanpitoarvo 31.12.	80 098 112,81	87 166 472,27

Omistusyhteisöryhtymien liikkeeseenlaskemat rahoitusmarkkinavälineet ja lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä

Hankintameno 1.1.	4 750 000,00	4 000 000,00
Lisäykset	750 000,00	2 750 000,00
Siirrot erien välillä	0,00	-2 000 000,00
Hankintameno 31.12.	5 500 000,00	4 750 000,00
Kirjanpitoarvo 31.12.	5 500 000,00	4 750 000,00

Yhteensä

824 884 968,59	736 689 570,19
----------------	----------------

7.1 Sijoitukset LähiTapiola-ryhmän konsernitilinpäätökseen kuuluvissa yrityksissä

Osakkeet ja osuudet, käyttöomaisuus	Kotipaikka	Osuus osakkeista %	Oma pääoma	Tilikauden voitto/tappio
Aura-Karelia Oy	1) Espoo	100,0	147 934,04	0,00
Keskinäinen Vakuutusyhtiö Turva	4) Tampere	67,4	43 593 201,98	6 470 362,29
LokalTapiola Sydkusten Ömsesidigt Försäkringsbolag	3) Parainen	100,0	12 243 134,36	1 126 465,56
LähiTapiola Etelä Keskinäinen Vakuutusyhtiö	3) Salo	100,0	43 174 360,89	4 014 411,69
LähiTapiola Etelä-Pohjanmaa Keskinäinen Vakuutusyhtiö	3) Seinäjoki	100,0	43 276 196,46	7 013 296,88
LähiTapiola Itä Keskinäinen Vakuutusyhtiö	3) Iisalmi	100,0	55 001 555,53	6 046 650,42
LähiTapiola Kaakkois-Suomi Keskinäinen Vakuutusyhtiö	3) Lappeenranta	100,0	42 867 489,51	8 886 252,62
LähiTapiola Kainuu-Koillismaa Keskinäinen Vakuutusyhtiö	3) Kajaani	100,0	21 299 270,26	2 096 591,31
LähiTapiola Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö	3) Espoo	66,7	457 018 982,91	46 738 033,77
LähiTapiola Keski-Suomi Keskinäinen Vakuutusyhtiö	3) Jyväskylä	100,0	36 857 282,59	4 405 226,04
LähiTapiola Kiinteistövarainhoito Oy -konserni	1) Espoo	68,2	10 147 566,49	2 321 941,75
LähiTapiola Lappi Keskinäinen Vakuutusyhtiö	3) Rovaniemi	100,0	20 918 567,77	1 497 841,72
LähiTapiola Loimi-Häme Keskinäinen Vakuutusyhtiö	3) Loimaa	100,0	22 430 887,35	1 469 039,72
LähiTapiola Lännen Keskinäinen Vakuutusyhtiö	3) Rauma	100,0	42 203 552,74	3 402 056,69
LähiTapiola Palvelut Oy	1) Espoo	64,4	10 455 714,95	-1 385 152,13
LähiTapiola Pirkanmaa Keskinäinen Vakuutusyhtiö	3) Tampere	100,0	39 254 459,14	5 375 777,97
LähiTapiola Pohjanmaa Keskinäinen Vakuutusyhtiö	3) Vaasa	100,0	44 141 813,72	6 396 305,55
LähiTapiola Pohjoinen Keskinäinen Vakuutusyhtiö	3) Oulu	100,0	73 679 905,24	9 970 133,11
LähiTapiola Pääkaupunkiseutu Keskinäinen Vakuutusyhtiö	3) Helsinki	100,0	58 250 628,34	-5 483 861,73
LähiTapiola Rahoitus Oy	1) Espoo	51,0	17 736 510,68	-1 638 823,49
LähiTapiola Satakunta Keskinäinen Vakuutusyhtiö	3) Pori	100,0	22 523 942,73	2 824 567,53
LähiTapiola Savo Keskinäinen Vakuutusyhtiö	3) Kuopio	100,0	38 979 888,76	3 139 254,75
LähiTapiola Savo-Karjala Keskinäinen Vakuutusyhtiö	3) Mikkeli	100,0	28 016 034,71	3 007 663,59
LähiTapiola Uusimaa Keskinäinen Vakuutusyhtiö	3) Porvoo	100,0	42 627 462,49	5 323 917,84
LähiTapiola Varainhoito Oy	1) Espoo	67,6	22 269 954,42	1 607 664,86
LähiTapiola Varsinais-Suomi Keskinäinen Vakuutusyhtiö	3) Turku	100,0	38 053 149,85	2 420 302,21
LähiTapiola Vellamo Keskinäinen Vakuutusyhtiö	3) Lahti	100,0	42 505 540,90	4 464 286,09
Tieto-Tapiola Oy	1) Espoo	66,7	4 117 752,98	267 866,19
Tietotyö Oy	1) Espoo	100,0	849 032,30	1 210,95
Vakuutusneuvonta Aura	2) Espoo	33,3	10 729,40	0,00
Vakuutusneuvonta Pohja	2) Espoo	33,3	10 672,17	0,00
Yhteensä			1 334 663 175,66	131 779 283,75

Osakkeet ja osuudet, sijoitusomaisuus	Kotipaikka	Osuus osakkeista %	Oma pääoma	Tilikauden voitto/tappio
Kauppakeskus Seppä Oy	2) Kuopio	30,0	-1 357,91	-2 334,17
LähiTapiola Kiinteistösijoitus I GP Oy	1) Espoo	100,0	2 328,00	-127,80
LähiTapiola Kiinteistösijoitus I Ky	2) Espoo	30,0	45 380 835,41	644 469,85
LähiTapiola KR PK2 Ky -konserni	2) Espoo	32,4	16 101 505,92	-177 949,75
LähiTapiola Pääomasijoitus GP Oy	3) Espoo	12,9	671,94	447,90
LähiTapiola Pääomasijoitus I Ky	3) Espoo	12,9	103 307 021,99	12 171 833,66
LähiTapiola Pääomasijoitus II GP Oy	1) Espoo	100,0	2 157,18	-132,55
LähiTapiola Pääomasijoitus II Ky	2) Espoo	30,0	32 796 047,39	-1 117 343,25
LähiTapiola Pääomasijoitus III GP Oy	1) Espoo	100,0	2 328,00	-127,80
LähiTapiola Pääomasijoitus III Ky	3) Espoo	12,5	137 281 391,14	20 122 104,17
LähiTapiola Pääomasijoitus IV GP Oy	1) Espoo	100,0	-86,65	-86,65
LähiTapiola Rahoitusyhtiö I Ky	2) Espoo	24,8	165 062 933,85	62 933,85
LähiTapiola Tampereen Tornit Ky	2) Espoo	32,2	13 929 166,67	0,00
LähiTapiola Tontit GP I Oy	3) Espoo	7,3	109 386,91	4 125,35
LähiTapiola Tontit GP II Oy	1) Espoo	100,0	96 281,04	-1 246,94
LähiTapiola Tontit I Ky	3) Espoo	7,3	43 851 718,70	2 751 718,62
LähiTapiola Tontit II Ky	3) Espoo	16,2	5 443 562,44	305 400,90
LähiTapiola Velkasijoitus I GP Oy	1) Espoo	100,0	2 220,75	-130,40
LähiTapiola Velkasijoitus I Ky	2) Espoo	37,2	65 966 648,01	1 570 923,48
LähiTapiola Yhteiset Kiinteistöt Ky	3) Espoo	3,0	183 151 217,48	3 873 924,83
LähiTapiola Yritysrahoitus I GP Oy	1) Espoo	100,0	7 574,98	-197,99
LähiTapiola Yritysrahoitus I Ky	2) Espoo	38,4	653 820 348,11	16 127 295,52
Tapiolan Revontuli Oy	1) Espoo	100,0	52 751,70	1 409,77
Yhteensä			1 466 366 653,05	56 336 910,60

LähiTapiola Keskinäinen Vakuutusyhtiö on lisäksi sijoittanut 34 (33) LähiTapiola-ryhmän konsernitilinpäätökseen kuuluvaan asunto- tai kiinteistöyhtiöön, joista sen omia tytäryhtiöitä on 12 (11).

1) Tytäryhtiö

2) LähiTapiola-ryhmän konsernitilinpäätökseen kuuluva tytäryhtiö, joka on raportoijalle omistusyhteisyrittäjä.

3) LähiTapiola-ryhmän konsernitilinpäätökseen kuuluva tytäryhtiö, joka on raportoijalle muu sijoitus.

4) LähiTapiola-ryhmän konsernitilinpäätökseen kuuluva tytäryhtiö, jota ei yhdistellä.

7.2 Sijoitukset omistusyhteisyrityksissä

Osakkeet ja osuudet, käyttöomaisuus	Kotipaikka	Osuus osakkeista %	Oma pääoma	Tilikauden voitto/tappio
Pihlajalinna Oyj -konserni	3) Helsinki	15,4	121 900 000,00	3 800 000,00
S-Pankki Oy -konserni	3) Helsinki	10,0	441 841 909,26	6 681 948,16
Yhteensä			563 741 909,26	10 481 948,16

Osakkeet ja osuudet, sijoitusomaisuus	Kotipaikka	Osuus osakkeista %	Oma pääoma	Tilikauden voitto/tappio
Fundu Platform Oy	2) Kurikka	20,9	390 241,51	-2 115 092,47
Seligson & Co Oyj -konserni	3) Helsinki	19,3	11 999 000,00	2 127 000,00
Project-IT Oy	2) Espoo	25,0	2 105 278,58	1 011 488,79
Yhteensä			14 494 520,09	1 023 396,32

LähiTapiola Keskinäinen Vakuutusyhtiö on lisäksi sijoittanut 0 (0) LähiTapiola-ryhmän konsernitilinpäätökseen kuuluvaan asunto- tai kiinteistöyhtiöön.

2) Omistusyhteisyritys

3) LähiTapiola-ryhmän konsernitilinpäätökseen kuuluva omistusyhteisyritys, joka on raportoijalle muu sijoitus.

7.3 Muut sijoitukset

Arvopaperi	Osuus osakkeista %	Määrä	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Kotivaltio
Kotimaiset yhtiöt, noteeratut					
Amer- Sports Oyj	0,10	119 886,00	1 365 866,77	4 600 025,82	Suomi
Huhtamäki Oyj	0,10	112 000,00	3 031 840,00	3 031 840,00	Suomi
Kone Oyj B	0,02	93 000,00	2 582 130,82	3 872 520,00	Suomi
Nokia Oyj	0,01	743 000,00	3 737 290,00	3 737 290,00	Suomi
Stora Enso R	0,03	235 000,00	2 061 605,06	2 369 975,00	Suomi
Vaisala Oyj A	0,51	187 640,00	1 756 451,61	3 096 060,00	Suomi
Muut		1 482 342,00	1 308 576,48	1 703 435,00	
Yhteensä		2 972 868,00	15 843 760,74	22 411 145,82	
Kotimaiset yhtiöt, noteeraamattomat					
CAP-Group Oy	6,67	793,00	1 270 376,61	1 538 420,00	Suomi
Plugit Finland Oy	5,88	62 500,00	500 000,00	500 000,00	Suomi
Sofigate Group Oy	2,98	604 700,00	2 029 392,63	2 122 496,74	Suomi
Verso Food Oy	8,08	240 442,00	1 680 654,77	1 680 654,77	Suomi
Viria Oyj	2,79	150 000,00	3 048 000,00	3 048 000,00	Suomi
Muut		97 816 366,00	67 791 434,80	102 938 442,24	
Yhteensä		98 874 801,00	76 319 858,81	111 828 013,75	

Ulkomaiset yhtiöt, noteeratut

AbbVie Inc	0,00	44 000,00	2 316 169,10	3 542 672,49	Yhdysvallat (USA)
Alphabet Inc Class C	0,00	3 000,00	2 713 388,65	2 713 388,65	Yhdysvallat (USA)
Amazon.com Inc	0,00	2 300,00	1 686 964,13	3 017 057,64	Yhdysvallat (USA)
Anheuser-Busch InBev NV	0,00	48 000,00	2 769 600,00	2 769 600,00	Belgia
Assa Abloy Ab B	0,02	213 000,00	3 284 895,85	3 284 895,85	Ruotsi
AstraZeneca PLC	0,01	68 000,00	4 169 538,48	4 464 512,09	Iso-Britannia
Automatic Data Processing Inc	0,01	25 000,00	2 044 413,42	2 862 882,10	Yhdysvallat (USA)
Axa Sa	0,01	276 000,00	5 204 808,00	5 204 808,00	Ranska
BASF SE	0,00	45 000,00	2 718 000,00	2 718 000,00	Saksa
Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA	0,01	660 000,00	3 059 430,00	3 059 430,00	Espanja
Brenntag AG	0,03	50 000,00	1 885 000,00	1 885 000,00	Saksa
Carl Zeiss Meditec AG	0,05	46 126,00	905 613,64	3 150 405,80	Saksa
Danaher Corp	0,00	25 000,00	2 109 378,95	2 251 528,38	Yhdysvallat (USA)
Deutsche Telekom AG	0,01	302 000,00	4 475 640,00	4 475 640,00	Saksa
Henkel KgaA -Vorzug	0,03	53 000,00	5 056 200,00	5 056 200,00	Saksa
ING Groep NV	0,01	365 000,00	3 434 650,00	3 434 650,00	Alankomaat
Illinois Tool Works Inc	0,01	24 000,00	2 655 510,92	2 655 510,92	Yhdysvallat (USA)
Ingersoll-Rand PLC	0,02	39 000,00	2 881 442,91	3 107 397,38	Yhdysvallat (USA)
Lowe's Cos Inc	0,00	30 000,00	2 337 669,91	2 419 912,66	Yhdysvallat (USA)
Medtronic Inc	0,00	38 400,00	2 099 246,22	3 050 536,24	Irlanti
Merck & Co Inc	0,00	48 000,00	2 152 394,58	3 203 213,97	Yhdysvallat (USA)
Merck KGAA	0,04	57 000,00	4 744 554,32	5 128 860,00	Saksa
Mondelez International Inc	0,00	50 000,00	1 748 034,93	1 748 034,93	Yhdysvallat (USA)
NIKE Inc	0,00	32 000,00	2 072 034,93	2 072 034,93	Yhdysvallat (USA)
National Grid PLC	0,01	400 000,00	3 417 213,51	3 417 213,51	Iso-Britannia
Nestle Sa	0,00	50 000,00	3 540 686,84	3 540 686,84	Sveitsi
PepsiCo Inc	0,00	31 000,00	1 848 213,17	2 991 161,57	Yhdysvallat (USA)
Procter & Gamble Co	0,00	45 000,00	2 973 980,23	3 612 576,42	Yhdysvallat (USA)
RELX PLC	0,01	130 000,00	2 347 568,06	2 349 222,50	Iso-Britannia
Roche Holding Ag	0,00	15 000,00	3 189 530,07	3 239 861,57	Sveitsi
Rockwell Automation Inc/DE	0,02	21 000,00	2 759 895,20	2 759 895,20	Yhdysvallat (USA)
SAP Ag	0,00	52 000,00	4 520 360,00	4 520 360,00	Saksa
Schlumberger Ltd	0,00	46 000,00	1 449 502,18	1 449 502,18	Curaçao
Schneider Electric Sa	0,01	40 000,00	2 388 800,00	2 388 800,00	Ranska
Siemens Healthineers AG	0,01	113 779,00	3 350 932,80	4 158 053,56	Saksa
Swiss Re Ltd	0,02	67 000,00	5 358 097,44	5 358 097,44	Sveitsi
Total Sa	0,00	113 000,00	5 067 939,47	5 218 340,00	Ranska
US Bancorp	0,00	60 000,00	2 394 759,83	2 394 759,83	Yhdysvallat (USA)
UniCredit SpA	0,01	250 000,00	2 473 500,00	2 473 500,00	Italia
Unilever Nv -CVA	0,01	121 000,00	4 607 380,08	5 737 820,00	Alankomaat
Verizon Communications Inc	0,00	50 000,00	2 414 474,02	2 455 021,83	Yhdysvallat (USA)
Visa Inc	0,00	31 000,00	2 334 427,06	3 572 174,67	Yhdysvallat (USA)
Vodafone Group Plc	0,01	1 365 000,00	2 333 163,78	2 333 163,78	Iso-Britannia
salesforce.com Inc	0,00	25 000,00	2 911 664,02	2 990 611,35	Yhdysvallat (USA)

Yhteensä		5 569 605,00	130 206 666,70	144 236 994,28	
----------	--	--------------	----------------	----------------	--

Ulkomaiset yhtiöt, noteeraamattomat

European Alliance Partners Company AG	8,48	6 165,00	521 223,76	689 837,77	Sveitsi
Muut		98 250,00	165 036,33	165 036,33	
Yhteensä		104 415,00	686 260,09	854 874,10	

Sijoitusrahastot

AMUNDI PLANT EM GRN 1-SEURH	9 580 140,00	9 580 140,00	Luxemburg
Aktia Trade Finance Erikoissijoitusrahasto	5 993 776,20	6 003 985,54	Suomi
BNP Paribas FPS FPE	4 470 800,09	4 470 800,09	Ranska
BNP Paribas Global Senior Corporate Loans	2 020 425,74	2 020 425,74	Ranska
GS Emerging Markets Equity	8 181 808,40	8 181 808,40	Luxemburg
ISAM Systematic Trend (Class Q)	3 638 257,21	3 638 257,21	Caymansaaret
Lynx Fund	4 206 538,35	4 206 538,35	Ruotsi
LähiTapiola AIF Yrityslaina	17 824 547,68	17 824 547,68	Suomi
LähiTapiola High Yield A	13 496 719,05	13 496 719,05	Suomi
LähiTapiola Hyvinvointi A	6 183 071,86	6 875 740,47	Suomi
LähiTapiola Infra A	4 659 037,07	5 101 015,35	Suomi
LähiTapiola Kasvu A	4 615 658,99	5 662 354,91	Suomi
LähiTapiola Kehittynyt Aasia A	10 042 289,05	10 042 289,05	Suomi
LähiTapiola Kehittyvät Korkomarkkinat A	76 237 354,61	76 237 354,61	Suomi
LähiTapiola Kehittyvät Markkinat A	21 164 400,37	21 164 400,37	Suomi
LähiTapiola Korkomaailma A	1 742 475,14	2 093 164,90	Suomi
LähiTapiola Kuluttaja A	3 826 110,95	4 658 527,86	Suomi
LähiTapiola Osinko A	4 633 412,81	4 828 332,34	Suomi
LähiTapiola Pohjoinen Yrityskorko A	23 698 069,86	23 856 909,20	Suomi
LähiTapiola Reaalikorko A	14 764 854,81	14 764 854,81	Suomi
LähiTapiola Sijoituskiinteistöt A	5 541 983,27	5 791 372,52	Suomi
LähiTapiola Suoja A	843 252,44	912 315,45	Suomi
LähiTapiola USA Keskiuuret A	11 386 065,93	11 826 460,75	Suomi
LähiTapiola Yrityskorko A	35 296 741,11	35 356 028,79	Suomi
Natixis Loomis Sayles Senior Loan Fund	1 499 998,50	1 598 937,13	Luxemburg
Pimco Socially Responsible EM Bond Fund I-	22 347 644,73	22 347 644,73	Irlanti
Transtrend Fund Alliance - OmniTrend (EUR)	4 509 920,54	4 509 920,54	Luxemburg
Winton Diversified Fund (UCITS) EUR I-2 Shares	5 097 452,81	5 097 452,81	Irlanti
Yhteensä	327 502 807,57	332 148 298,65	

Pääomasijoitusrahastot

Aberdeen Property Funds SICAV Pan-Nordic	552 511,41	552 511,41	Luxemburg
Altor Fund II (No. 1) Limited Partnership	1 510 032,00	1 510 032,00	Jersey
Altor Fund III	3 755 212,47	5 658 713,11	Jersey
Altor Fund IV (No.2) AB	4 918 342,07	5 978 324,59	Ruotsi
Amanda III Eastern Private Equity L.P.	760 099,00	760 099,00	Suomi
Amanda V East L.P.	3 935 058,80	4 128 611,00	Suomi
Apax Europe VII - B, L.P.	1 933 240,73	1 933 240,73	Iso-Britannia
Armada Mezzanine IV Ky	2 275 020,87	2 507 843,91	Suomi
Beechbrook Mezzanine II L.P.	4 373 665,44	4 373 665,44	Iso-Britannia
Beechbrook Private Debt III L.P.	5 404 491,01	5 478 568,95	Iso-Britannia
Beechbrook UK SME Credit I L.P.	7 529 945,50	7 529 945,50	Iso-Britannia
BlackRock Europe Property Fund III	376 749,19	376 749,19	Iso-Britannia
Bowmark Capital Partners IV, L.P.	3 008 283,68	3 008 283,68	Iso-Britannia
Bowmark Capital Partners V, L.P.	3 752 770,73	3 752 770,73	Iso-Britannia
Bridgepoint Europe III, L.P.	816 146,00	816 146,00	Iso-Britannia
Bridgepoint Europe IV F L.P.	2 645 359,96	3 035 585,08	Iso-Britannia
Bridgepoint Europe V C L.P.	8 374 639,39	9 482 080,00	Iso-Britannia
Capvis Equity III L.P.	1 641 656,00	1 641 656,00	Jersey
Capvis Equity IV LP	2 743 062,00	2 743 062,00	Jersey
Fundu Fund Ky	2 085 577,72	2 085 577,72	Suomi
ICG Senior Debt Partners Fund	2 352 434,22	2 352 434,22	Luxemburg
ICG Senior Debt Partners Fund 2	13 491 791,25	13 962 767,69	Luxemburg
ICG-Longbow UK Real Estate Debt Investments	6 243 075,76	6 243 075,76	Luxemburg
Infranode I (No. 1) AB	4 066 865,33	4 186 338,50	Ruotsi
Lindsay Goldberg III L.P.	665 195,63	665 195,63	Yhdysvallat (USA)
LähiTapiola Asuntorahasto Prime Ky	2 194 573,33	2 355 885,66	Suomi
LähiTapiola Asuntosijoitus Suomi Ky	2 680 135,88	3 130 168,01	Suomi
LähiTapiola KR PK2 Ky	3 002 142,00	3 002 142,00	Suomi
LähiTapiola Kiinteistösjointus I Ky	13 394 026,58	13 862 545,14	Suomi
LähiTapiola Pääomasijoitus I Ky	11 925 512,03	14 716 543,05	Suomi
LähiTapiola Pääomasijoitus II Ky	10 139 600,63	10 139 600,63	Suomi
LähiTapiola Pääomasijoitus III Ky	14 640 726,52	18 555 153,59	Suomi
LähiTapiola Rahoitusyhtiö I Ky	40 873 959,60	40 876 988,66	Suomi
LähiTapiola Tampereen Tornit Ky	4 488 287,00	4 488 287,00	Suomi
LähiTapiola Tontit I Ky	2 990 000,00	3 257 767,62	Suomi
LähiTapiola Tontit II Ky	829 268,30	888 304,93	Suomi
LähiTapiola Velkasijoitus I Ky	23 869 358,26	24 698 991,89	Suomi
LähiTapiola Yhteiset Kiinteistöt Ky	5 303 142,72	5 573 288,00	Suomi
LähiTapiola Yritysrahoitus I Ky	246 381 241,45	250 222 181,80	Suomi
M&G Real Estate Debt Fund II, L.P.	5 647 190,97	5 647 190,97	Guernsey

NB Private Debt Fund II LP	7 972 175,55	7 972 175,55	Yhdysvallat (USA)
Nexit INFOCOM II L.P.	885 467,29	2 904 615,91	Guernsey
Nordic Mezzanine Fund III Limited Partnership	1 824 692,48	2 638 964,91	Iso-Britannia
PBW II Real Estate Fund S.A.	2 743 371,82	2 743 371,82	Luxemburg
Partners Group U.S. Venture 2004, L.P.	1 312 337,99	1 312 337,99	Yhdysvallat (USA)
Siguler Guff Small Business Credit	5 402 010,42	5 402 010,42	Yhdysvallat (USA)
TPG Partners VI, LP	7 812 283,84	7 812 283,84	Yhdysvallat (USA)
TPG Partners VII, L.P.	8 611 196,70	10 734 368,56	Yhdysvallat (USA)
Tapiola KR III Ky	5 229 618,28	5 229 618,28	Suomi
The Triton Fund III L.P.	3 524 850,00	3 863 731,52	Jersey
Tikehau Direct Lending III	8 254 103,74	9 607 991,65	Luxemburg
Top Tier Venture Capital III, L.P.	873 118,41	873 118,41	Yhdysvallat (USA)
Top Tier Venture Capital IV, L.P.	2 103 579,57	3 865 654,10	Yhdysvallat (USA)
VSS Structured Capital Parallel III, L.P.	3 720 117,03	3 720 117,03	Yhdysvallat (USA)
Muut	2 747 794,46	6 377 512,45	
Yhteensä	540 587 109,01	571 236 189,23	

Muut sijoitukset, osakkeet ja osuudet yhteensä **107 521 689,00** **1 091 146 462,92** **1 182 715 515,83**

8. Muut sijoitukset, muut lainasaamiset, erittely vakuuden mukaan

	2018	2017
Pankkitakaus	28 303,94	41 331,22
Jäljellä oleva hankintameno	28 303,94	41 331,22
Ei-vakuudelliset, jäljellä oleva hankintameno yhteensä	17 060 731,17	34 857 304,16
	17 089 035,11	34 898 635,38

9. Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden muutokset

	Aineettomat oikeudet ja Ennakkomaksut pitkävaikutteiset menot		2018 Kalusto
Hankintameno 1.1.	66 004 436,35	3 704 310,99	33 799 127,94
Lisäykset	587 273,43	6 426 210,35	623 740,33
Vähennykset	0,00	-11 622,60	-355 746,88
Siirrot erien välillä	7 676 391,30	-7 676 391,30	0,00
Hankintameno 31.12.	74 268 101,08	2 442 507,44	34 067 121,39
Kertyneet poistot 1.1.	-51 613 815,83	0,00	-32 270 166,74
Tilikauden poistot	-6 336 770,31	0,00	-454 526,19
Kertyneet poistot 31.12.	-57 950 586,14	0,00	-32 724 692,93
Kirjanpitoarvo 31.12.	16 317 514,94	2 442 507,44	1 342 428,46

10. Oman pääoman muutokset ja arvonnkorotusrahaston erittely

10.1 Oman pääoman muutokset

	1.1.2018	Lisäykset	Vähennykset	31.12.2018
Pohjarahasto	8 641 380,35	0,00	0,00	8 641 380,35
Arvonnkorotusrahasto	218 348,97	0,00	-133 258,66	85 090,31
Varmuusrahasto	1 203 747 920,77	155 888 869,67	0,00	1 359 636 790,44
Käyttörahassto	1 540 689,71	2 000 000,00	-950 000,00	2 590 689,71
Tilikauden voitto	157 888 869,67	45 194 562,57	-157 888 869,67	45 194 562,57
Oman pääoman muutokset yhteensä	1 372 037 209,47	203 083 432,24	-158 972 128,33	1 416 148 513,38

10.2 Arvonkorotusrahaston erittely

	31.12.2018
Käyttöomaisuuden arvonkorotukset	85 090,31
<i>Yhteensä</i>	<u>85 090,31</u>

10.3 Laskelma voitonjakokelpoisista varoista

	31.12.2018
Tilikauden voitto	45 194 562,57
+ Muu vapaa pääoma	
Varmuusrahasto	1 359 636 790,44
Käyttörahaso	2 590 689,71
<i>Voitonjakokelpoiset varat yhteensä</i>	<u>1 407 422 042,72</u>

11. Tilinpäätössiirtojen kertymä

Poistoero

Poistoero 1.1.	51 655,03	73 806,54
Lisäykset	28 489,32	0,00
Vähennykset	0,00	-22 151,51
Poistoero 31.12.	<u>80 144,35</u>	<u>51 655,03</u>
Tilinpäätössiirtojen kertymä yhteensä	<u>80 144,35</u>	<u>51 655,03</u>

12. Korvausvastuu

	2018	2017
Korvausvastuusta vähennetyt riidattomat regressisaamiset		
Työtapaturma- ja ammattitautivakuutus	<u>35 945 413,00</u>	<u>36 091 537,00</u>

13. Muut pakolliset varaukset

	2018	2017
Keskeneräisten vahinkojen viivästyskorkovaraus	38 781,00	0,00
Työttömyysturvan omavastuuvaraus	<u>88 013,92</u>	<u>224 625,89</u>
	<u>126 794,92</u>	<u>224 625,89</u>

14. Laskennalliset verovelat

	2018	2017
Verotettavan tulon ja kirjanpidon tuloksen jaksotuserojen ja muiden väliaikaisten erojen perusteella laskettu verovelka	148 160,86	152 931,40
Arvostuseroista laskettu verovelka, jonka toteutumista pidetään todennäköisenä seuraavan vuoden aikana	<u>7 000 000,00</u>	<u>9 000 000,00</u>
	<u>7 148 160,86</u>	<u>9 152 931,40</u>

15. Saamiset ja velat

15.1 Saamisten erittely

	2018	2017
Saamiset saman konsernin yrityksiltä		
Muut saamiset	1 632 681,03	3 058 013,26
	<u>1 632 681,03</u>	<u>3 058 013,26</u>

15.2 Velkojen erittely

	2018	2017
Velat saman konsernin yrityksille		
Ostovelat	1 335 890,38	1 160 186,26
Muut velat	2 008 125,76	1 441 008,03
	<u>3 344 016,14</u>	<u>2 601 194,29</u>

15.3 Siirtovelkojen erittely

	2018	2017
Velat henkilöstölle	8 872 983,82	9 408 238,43
Johdannaisten arvostustappio	0,00	348 406,91
Muut siirtovelat	2 417 683,29	5 030 095,90
	<u>11 290 667,11</u>	<u>14 786 741,24</u>

16. Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

16.1 Taseeseen sisältyvät vastuusitoumukset ja vastuut

Johdannaissopimukset	2018	2017
Valuuttajohdannaiset		
Termiini- ja futuurisopimukset, avoimet		
Kohde-etuus	-26 900 991,97	-44 564 489,53
Käypä arvo	402 245,83	-342 771,18

Vuokravastuut

Alkaneella tilikaudella maksettava määrä	4 107 602,79	4 715 879,92
Seuraavina vuosina maksettava määrä	15 156 610,94	16 480 510,42
	<u>19 264 213,73</u>	<u>21 196 390,34</u>

Arvonlisäverovastuut

Arvonlisäverotuksen ryhmäkisteröintiin liittyen		
Konserniyritykset	503 493,24	-5 430,22
Yhteistoimintayritykset	1 846 176,42	2 369 617,10
	<u>2 349 669,66</u>	<u>2 364 186,88</u>
Kiinteistöinvestointien arvonlisäverolain 120§:n mukainen tarkistusvastuu		
- 10 v. tarkistuskausi		
Yhtiö	843 572,00	1 789 005,34
Muut ryhmän yritykset	49 206 949,60	42 929 469,75
	<u>50 050 521,60</u>	<u>44 718 475,09</u>
Muut vastuusitoumukset		
Merkintäsitoumukset	478 503 628,90	403 949 859,58
Myönnetty limiitti	6 530 565,00	16 795 079,16
	<u>485 034 193,90</u>	<u>420 744 938,74</u>

Yhtiön ja LähiTapiola Keskinäisen Vakuutusyhtiön välillä on solmittu yhteisvastuusopimus, joka määrittelee periaatteet LähiTapiola Keskinäisen Vakuutusyhtiön johtaman ryhmittymän yhtiöiden vakavaraisuuden varmistamiseksi. Lisäinformaatiota yhteisvastuusopimuksesta on Riskienhallinnan liitetiedossa kohdassa 2.1 Vakavaraisuuden hallinnan yleiset periaatteet.

17. Lähipiirilainat ja -liiketoimet (VYL 8 luku 11 § ja KPA 2 luku 7 b §)

LähiTapiola Keskinäisen Vakuutusyhtiön lähipiirin muodostaa sen kirjanpitolain mukaiseen konserniin kuuluvat yritykset sekä yhtiöt, joissa Vahinkoyhtiöllä huomattava vaikutusvalta (lisätietoa yrityksistä liite 7.1 ja 7.2 sekä toimintakertomuksen kohdasta LähiTapiola-ryhmän rakenne). Yhtiöiden lisäksi lähipiiriin luetaan Vahinkoyhtiön hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenet, toimitusjohtaja ja tämän sijainen sekä johtoryhmän jäsenet ja lisäksi hallintojärjestelmätoiminnoista ja ryhmän ohjauksen keskeisistä toiminnoista vastaavat henkilöt sekä näiden läheiset perheenjäsenet ja yhtiöt, joissa edellä mainitut henkilöt käyttävät merkittävää äänivaltaa.

LähiTapiola Keskinäisen Vakuutusyhtiön lähipiirirekisteriin kuuluville myönnettyt lainat

Tytäryhtiöt	63 185 245,60
Osakkuusyritykset ja yhteisyritykset	14 813 258,68
	<u>77 998 504,28</u>

Lähipiirille myönnettyissä lainoissa noudatetaan normaaleja luottoehtoja. Laina-aika on pääsääntöisesti 10-40 vuotta ja korko kiinteä.

Yhtiöllä ei ole lähipiiriliiketoimia, jotka olisi tehty muita kuin tavanomaisia kaupallisia ehtoja noudattaen.

LähiTapiola Keskinäisen Vakuutusyhtiön vakuudet ja vastuusitoumukset LähiTapiola-ryhmän yhtiöiden hyväksi on esitetty liitteellä 16. Muiden lähipiiriin kuuluvien hyväksi ei ole annettu vakuuksia eikä vastuusitoumuksia.

Johdon palkat ja palkkiot, eläkesitoumukset, rahalainat ja niiden ehdot sekä vakuudet ja vastuusitoumukset on ilmoitettu liitteellä 3.

18. Liiketoimintasiirto 30.6.2017

Asiakkaiden liikennevakuutukset suuriasiakkaita lukuun ottamatta siirrettiin 30.6.2017 LähiTapiola Vahinkoyhtiön kannasta alueyhtiöihin. Vakuutuskannan luovutuksessa ja liiketoimintasiirrossa LähiTapiola Vahinkoyhtiö luovutti liikennevakuutuksen vakuutuskantaan liittyvät vakuutus sopimukset, vastuuvelan mukaan lukien tasoitusmäärän ja sen katteena olevat varat sekä muut liikennevakuutuksen vakuutustoimintaan kuuluvat varat, velat ja varaukset alueyhtiöille.

LähiTapiola Vahinkoyhtiö merkitsi siirtoon liittyen alueyhtiöiden takuuosuuksia 174 918 763,71 eurolla.

	LähiTapiola Vahinkoyhtiö
Liiketoimintasiirrossa siirtyneet erät	
Sijoitusomaisuus kirjanpitoarvoin	1 518 057 755,15
Sijoitusomaisuus käyvin arvoin	1 573 153 370,32
Muut saamiset	66 277 921,64
Muut velat	6 723 619,93
Vastuuelka	1 402 693 293,15

Muut liitetiedot, Vahinkoyhtiö

Tulosanalyysi

	2018	2017	Muutos	€1 000 Muutos %
Vakuutusmaksutuotot	292 823	374 014	-81 191	-21,7 %
Korvauskulut	-226 038	-298 990	72 953	-24,4 %
Liikekulut	-48 653	-77 829	29 176	-37,5 %
Vakuutustekninen kate ennen tasoitusmäärän muutosta	18 133	-2 806	20 938	-746,3 %
Sijoitustoiminnan tuotot ja kulut sekä arvonkorotukset ja niiden oikaisut	43 856	171 281	-127 424	-74,4 %
Muut tuotot ja kulut	4 921	5 953	-1 033	-17,3 %
Liikevoitto	66 909	174 428	-107 519	-61,6 %
Tasoitusmäärän muutos	-6 120	13 162	-19 282	-146,5 %
Voitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	60 790	187 590	-126 800	-67,6 %
Tilinpäätössiirrot	-28	22	-51	-228,6 %
Tuloverot ja muut välittömät verot	-15 567	-29 724	14 157	-47,6 %
Kauden voitto	45 195	157 889	-112 694	-71,4 %
Liikevoitto	66 909	174 428	-107 519	-61,6 %
Arvostuserojen muutos	9 723	-44 573	54 296	-121,8 %
Kokonaistulos	76 632	129 856	-53 223	-41,0 %

Sijoitusjakauma käyvin arvoin

	Perusjakauma				Riskijakauma		
	31.12.2018		31.12.2017		31.12.2018		31.12.2017
	milj.eur	%	milj.eur	%	milj.eur	%	%
Korkosijoitukset yhteensä	877,6	33,7	886,4	35,0	877,6	33,7	35,0
Lainasaamiset ¹⁾	65,6	2,5	43,7	1,7	65,6	2,5	1,7
Joukkovelkakirjalainat	756,5	29,1	797,4	31,5	756,5	29,1	31,5
Muut rahoitusmarkkinavälineet ja talletukset ^{1) 2)}	55,5	2,1	45,3	1,8	55,5	2,1	1,8
Osakesijoitukset yhteensä	1314,3	50,5	1244,4	49,1	1314,3	50,5	49,1
Noteeratut osakkeet ³⁾	275,9	10,6	371,3	14,7	275,9	10,6	14,7
Pääomasijoitukset ⁴⁾	508,8	19,6	421,0	16,6	508,8	19,6	16,6
Noteeraamattomat osakkeet ⁵⁾	529,6	20,4	452,1	17,8	529,6	20,4	17,8
Kiinteistösijoitukset yhteensä	385,4	14,8	379,0	15,0	385,4	14,8	15,0
Suorat kiinteistösijoitukset	316,8	12,2	305,9	12,1	316,8	12,2	12,1
Kiinteistösijoitusrahastot ja yhteissijoitukset	68,6	2,6	73,1	2,9	68,6	2,6	2,9
Muut sijoitukset	23,5	0,9	22,9	0,9	23,5	0,9	0,9
Hedge-rahastosijoitukset ⁶⁾	5,1	0,2	5,2	0,2	5,1	0,2	0,2
Hyödykesijoitukset	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Muut sijoitukset ⁷⁾	18,4	0,7	17,8	0,7	18,4	0,7	0,7
Sijoitukset yhteensä	2600,7	100,0	2532,7	100,0	2600,7	100,0	100,0
Johdannaisten vaikutus ⁹⁾							0,0
Sijoitukset yhteensä	2600,7	100,0	2532,7	100,0	2600,7	100,0	100,0

Jvk-salkun modifioitu duraatio

3,9

- 1) Sisältää kertyneet korot
- 2) Sisältää rahat ja pankkisaamiset sekä kauppahintasaamiset ja -velat
- 3) Sisältää myös sekarahastot, jos niitä ei voida kohdistaa muualle
- 4) Sisältää pääomarahastot ja mezzanine-rahastot sekä infrastruktuurisijoitukset
- 5) Sisältää myös noteeraamattomat kiinteistösijoitusyhtiöt
Noteeraamattomat osakkeet sisältävät strategisia sijoituksia,
mm. LähiTapiolan alueellisten vahinkovakuutusyhtiöiden takuupääomat sekä Mehiläisen ja S-Pankin osakeomistukset
- 6) Sisältää kaikentyyppiset hedge-rahasto-osuudet riippumatta rahaston strategiasta
- 7) Sisältää erät, joita ei voida kohdistaa muihin sijoituslajeihin
- 8) Riskijakauma voidaan esittää vertailukausilta sitä mukaa kun tietoa kertyy (ei taannehtivasti).
Mikäli luvut esitetään vertailukausilta ja kaudet eivät ole täysin vertailukelpoisia, tulee tästä antaa tieto.
- 9) Sisältää johdannaisten vaikutuksen riski- ja perusjakauman erotukseen. Johdannaisten vaikutus voi olla +/-.
Eron korjauksen jälkeen riskijakauman loppusumma täsmää perusjakaumaan.
- 10) Suhteellinen osuus lasketaan käyttäen jakajana 'Sijoitukset käyvin arvoin yhteensä'-rivin loppusummaa.

Sijoitustoiminnan nettotuotto sitoutuneelle pääomalle

	Netto- tuottojen markkina- arvo ⁸⁾	Sitoutunut pääoma	Tuotto-% sitoutuneelle pääomalle						
			2018		2018	2017	2016	2015	2014
			milj. eur	milj. eur	%	%	%	%	%
Korkosijoitukset yhteensä	-13,2	943,9	-1,4	1,9	3,9	0,9	3,9		
Lainasaamiset ¹⁾	1,8	53,6	3,3	3,1	3,3	4,0	4,3		
Joukkovelkakirjalainat	-14,6	834,0	-1,7	2,0	4,4	0,4	4,2		
Muut rahoitusmarkkinavälineet ja talletukset ^{1) 2)}	-0,4	56,3	-0,7	-0,8	-0,4	-0,4	0,4		
Osakesijoitukset yhteensä	44,2	1 254,1	3,5	5,7	4,5	14,0	5,4		
Noteeratut osakkeet ³⁾	-32,5	336,0	-9,7	2,4	3,1	19,3	7,3		
Pääomasijoitukset ⁴⁾	30,8	456,0	6,7	6,2	7,3	18,4	16,6		
Noteeraamattomat osakkeet ⁵⁾	45,9	462,1	9,9	8,4	4,5	3,1	-4,5		
Kiinteistösijoitukset yhteensä	28,0	369,0	7,6	8,5	7,1	6,1	4,3		
Suorat kiinteistösijoitukset	24,3	301,6	8,1	8,4	8,3	6,7	5,7		
Kiinteistösijoitusrahastot ja yhteissijoitukset	3,7	67,4	5,5	8,9	4,1	4,5	-0,1		
Muut sijoitukset	-1,3	24,7	-5,4	-5,4	-0,6	0,0	0,0		
Hedge-rahastosijoitukset ⁶⁾	-0,1	5,2	-1,3	23,5	0,0	0,0	0,0		
Hyödykesijoitukset	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		
Muut sijoitukset ⁷⁾	-1,3	19,6	-6,5	-5,7	-0,6	0,0	0,0		
Sijoitukset yhteensä	57,6	2 591,6	2,2	4,2	4,6	4,9	4,3		
Sijoituslajeille kohdistamattomat tuotot, kulut ja liikekulut	-4,0								
Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvoin	53,6	2 591,6	2,1	4,0	4,4	4,8	4,1		

1) Sisältää kertyneet korot

2) Sisältää rahat ja pankkisaamiset sekä kauppahintasaamiset ja -velat

3) Sisältää myös sekarahastot, jos niitä ei voida kohdistaa muualle

4) Sisältää pääomarahastot ja mezzanine-rahastot sekä infrastruktuurisijoitukset

5) Sisältää myös noteeraamattomat kiinteistösijoitusyhtiöt

6) Sisältää kaikentyyppiset hedge-rahasto-osuudet riippumatta rahaston strategiasta

7) Sisältää erät, joita ei voida kohdistaa muihin sijoituslajeihin

8) Raportointikauden lopun ja alun markkina-arvojen muutos - kauden aikana tapahtuneet kassavirrat

Kassavirralla tarkoitetaan myyntien/tuottojen ja ostojen/kulujen erotusta.

9) Sitoutunut pääoma = Markkina-arvo raportointikauden alussa + päivittäin / kuukausittain aikapainotetut kassavirrat

Tilinpäätöksen laatimisperiaatte et

LähiTapiola Keskinäinen Vakuutusyhtiön (LähiTapiola Vahinkoyhtiön) tilinpäätös on laadittu kirjanpito-, osakeyhtiö- ja vakuutusyhtiölakien mukaisesti. Lisäksi noudatetaan sosiaali- ja terveysministeriön vakuutusyrityksen tilinpäätöksestä ja konsernitilinpäätöksestä annettua asetusta ja kirjanpitoasetuksen säännöksiä siten kuin edellä olevassa asetuksessa säädetään sekä vakuutusyhtiöitä valvovien viranomaisten, sosiaali- ja terveysministeriön ja Finanssivalvonnan, päätöksiä, määräyksiä ja ohjeita.

Perusteet LähiTapiola-ryhmän konsernitilinpäätöksen laajuudelle

LähiTapiola Vahinkoyhtiö laatii vakuutusyhtiölain mukaisen vakuutusyritysryhmän laajuudessa LähiTapiola-ryhmän konsernitilinpäätöksen. Ryhmätasoinen konsernitilinpäätös antaa asiakkaille ja sidosryhmille yksittäisten yhtiöiden tilinpäätöksiä paremman ja laajemman kuvan ryhmän taloudellisesta asemasta. Konsernitilinpäätöksen laatiminen on tarpeen myös Finanssivalvonnan vakuutusyhtiölakiin perustuvan ryhmävalvonnan suorittamiseksi.

LähiTapiola-ryhmä ei konsernitilinpäätöksestä huolimatta muodosta kokonaisuudessaan kirjanpitolain mukaista konsernia, mikä johtuu erityisesti vakuutusyhtiöiden keskinäisestä yhtiömuodosta. Keskinäisten vakuutusyhtiöiden omistajina ovat vakuutuksenottajat, eikä niissä näin ollen toteudu kirjanpitolain konsernikäsitteen mukainen vaatimus siitä, että emoyhtiöllä on enemmistöomistus ja äänivalta tytäryhtiössä. LähiTapiola Vahinkoyhtiöllä ei ole myöskään oikeutta nimittää enemmistöä muiden LähiTapiola-ryhmän vakuutusyhtiöiden hallitus-

ten jäsenistä, eikä LähiTapiola-ryhmän yhtiöiden välillä ole voimassa sellaisia sopimuksellisia tai muita järjestelyitä, joiden mukaisesti LähiTapiola Vahinkoyhtiö käyttäisi tosiasiallisesti määräysvaltaa LähiTapiola-ryhmän muissa keskinäisissä vakuutusyhtiöissä. Keskinäinen Vakuutusyhtiö Turva on LähiTapiola-ryhmän konsernitilinpäätöksessä raportoitu tytäryhtiönä perustuen 76 prosentin takuupääoman omistusosuuteen. Koska keskinäisen yhtiön takuupääoman omistajalla ei ole oikeutta yhtiön muuhun omaisuuteen kuin takuupääomaan ja yhtiökoukousen päätöksellä voittovaroista maksettavaan takuupääoman korkoon, ei Turvaa Finanssivalvonnan kannonoton mukaisesti yhdistellä LähiTapiola-ryhmään.

Aineettomien hyödykkeiden arvostus ja jaksotus

Muut pitkävaikutteiset menot

Muina pitkävaikutteisina menoina on aktivoitu huoneistojen perusrakennusmenot sekä ICT-järjestelmien suunnittelu- ja ohjelmointimenot. Ne esitetään taseessa suunnitelman mukaisilla poistoilla vähennetyn hankintamenon määräisinä.

Sijoitusten arvostus ja jaksotus

Kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet

Rakennukset ja rakennelmat esitetään taseessa suunnitelman mukaisilla poistoilla vähennetyn hankintamenon määräisinä tai ne on kirjattu sitä alempaan käypään arvoon.

Kiinteistöosakkeet esitetään taseessa hankintamenon määräisinä tai ne on kirjattu sitä alempaan käypään arvoon. Kiinteistöjen ja kiinteistöosakkeiden arvoihin on voitu tehdä arvonkorotus, mikäli niiden arvo on tilikauden päättyessä ollut pysyvästi alkuperäistä hankintamenoa olennaisesti suurempi. Sijoitusomaisuudeksi katsottavan kiinteistön tai kiinteistöosakkeen arvonkorotuksen vastaerä on tuloutettu tuloslaskelmassa vuodesta 1978 lähtien, ja sitä aikaisemmin tehdyt arvonkorotukset on kirjattu sidottuun omaan pääomaan arvonkorotusrahastoon. Käyttöomaisuudeksi katsottavan sijoituksen vastaerä on kirjattu sidottuun omaan pääomaan arvonkorotusrahastoon.

Sijoituksista aikaisemmin tehdyt arvonalennukset palautetaan käyvän arvon noustessa (tulosvaikutteisesti) enintään alkuperäiseen hankintamenoosaakka.

Osakkeet ja osuudet

Osakkeet ja osuudet esitetään taseessa hankintamenon tai sitä alemman käyvän arvon määräisenä. Hankintameno lasketaan keskihintaa käyttäen. Aikaisemmin tehdyt

arvonlennukset palautetaan osakkeiden ja osuuksien arvoon siltä osin kuin käypä arvo ylittää kirjanpitoarvon.

Lainaksi annetut arvopaperit sisältyvät taseeseen. Tiedot lainaksi luovutetuista arvopapereista esitetään taseen liitetiedoissa.

Rahoitusmarkkinavälineet

Rahoitusmarkkinavälineitä ovat joukkovelkakirjalainat ja muut rahamarkkinainstrumentit. Rahoitusmarkkinavälineet esitetään taseessa hankintamenon määräisinä. Hankintameno lasketaan keskihintaa käyttäen. Rahoitusmarkkinavälineiden nimellisarvon ja hankintahinnan erotus on jaksotettu korkotuotoiksi tai niiden vähennyksiksi rahoitusmarkkinavälineen juoksuaikana. Vastaerä on kirjattu rahoitusmarkkinavälineen hankintamenon lisäykseksi tai vähennykseksi. Korkotason vaihtelusta aiheutuvia ja muita tilapäisiä arvonmuutoksia ei ole kirjattu. Muista syistä aiheutuneet arvonlennukset on kirjattu.

Samoin on kirjattu arvonlennuksen palautukset, mikäli rahoitusmarkkinavälineen käypä arvo on myöhemmin noussut yli alennettun hankintamenon, enintään alkuperäiseen hankintamenuun saakka.

Lainasaamiset, talletukset ja jälleenvakuutustallettaamiset

Lainasaamiset, talletukset ja jälleenvakuutustallettaamiset esitetään taseessa nimellisarvon tai tätä pysyvästi alemman todennäköisen arvon määräisenä. Korkotason vaihtelusta aiheutuvia ja muita tilapäisiä arvonmuutoksia ei ole kirjattu. Muista syistä aiheutuneet arvonlennukset on kirjattu.

Samoin on kirjattu arvonlennuksen palautukset, mikäli käypä arvo on myöhemmin noussut yli alennettun hankintamenon, enintään alkuperäiseen hankintamenuun saakka.

Johdannaissopimukset

Johdannaissopimuksia käytetään ensisijaisesti sijoitus-salkkujen suojaukseen. Kirjanpidollisesti johdannaisia kuitenkin käsitellään pääasiassa ei-suojaavina, vaikka johdannaiset toimivat tehokkaina suojauksina.

Tilikauden aikana sopimusten sulkemisesta tai raukeamisesta syntyneet voitot ja tappiot on kirjattu tilikauden tuotoksi tai kuluksi.

Ei-suojaavat sopimukset

Ei-suojaavan tai ei-suojaavasti käsitellyn johdannaissopimuksen käyvän arvon ja sitä korkeamman kirjanpitoarvon negatiivinen erotus kirjataan kuluksi. Realisoitumattomia tuottoja ei kirjata.

Suojauslaskennan soveltaminen

Suojauslaskentaa käytettäessä johdannaisen negatiivinen arvonmuutos jätetään kirjaamatta kuluksi siltä osin kuin

suojattavan kohteen arvonnousu kattaa sen. Se osa johdannaisen negatiivisesta arvonmuutoksesta, joka ylittää suojattavan kohteen arvonnousun, kirjataan kuluksi. Johdannaissopimuksen käyvän arvon ja sitä alemman kirjanpitoarvon erotus kirjataan tuotoksi suojattavasta tase-erästä kuluksi kirjattuun määrään asti. Jos suojattavasta tase-erästä ei tuloslaskelmaan kirjata arvonmuutosta, ei suojaavasta sopimuksesta kirjata arvostustuotoa tai -kuluja.

Sijoitusten käypien arvojen määrittäminen

Kiinteistösjoitukset

Kiinteistöjen ja kiinteistöosakkeiden arvoina käytetään markkinaperusteisia käypiä arvoja. Kiinteistösjoitusten arvioinnissa sovelletaan IVS:n (International Valuation Standards) sekä hyvän kiinteistöarviointitavan (ns. AKA-kriteerit) mukaisia arviointiperiaatteita ja niiden arviointimenetelmille asettamia vaatimuksia.

Asuntokohteet arvioidaan pääosin vertailukauppoihin perustuvalla kauppa-arvomenetelmällä. Toimitilakohteiden pääasiallisena arviointimenetelmänä käytetään tuotoarvoon perustuvaa kassavirtamenetelmää. Erikoiskohteet arvioidaan kohteeseen parhaiten soveltuvalla markkinaperusteisella arviointimenetelmällä. Valtion asuntolainoin lainoitettujen kiinteistösjoitusten käypänä arvona pidetään aravavuokra-asuntojen ja aravavuokratulojen käytöstä, luovutuksesta ja omaksi lunastamisesta annetun lain (1190/1993) 10 §:n mukaista luovutuskorvausta.

Arvonmäärityksen tekee Finanssivalvonnan edellyttämällä tavalla joko ulkopuolinen auktorisoitu kiinteistöarvioitsija tai LähiTapiola Kiinteistövarainhoito Oy:n asiantuntijat ulkopuolisen auktorisoidun kiinteistöarvioitsijan ohjeistamana ja auditoimana.

Osakkeet, osuudet ja rahoitusmarkkinavälineet

Noteerattujen arvopapereiden sekä sellaisten arvopapereiden, joille on olemassa markkinat, käypänä arvona on käytetty vuoden viimeisintä kaupantekokurssia tai sen puuttuessa ostokurssia. Muiden sijoitusten osalta on käypänä arvona käytetty todennäköistä luovutushintaa, kirjanpitoarvoa tai substanssiin pohjautuvaa arvoa. Pääomasijoitusrahastojen käypänä arvona on käytetty hankintamenoa tai hallinnointiyhtiön ilmoittamaa arviota rahaston käyvästä arvosta.

Lainasaamiset, talletukset ja jälleenvakuutustallettaamiset

Lainasaamisten, talletusten ja jälleenvakuutustallettaamisten käypänä arvona on käytetty nimellisarvoa ottaen huomioon luottotappiovaaran edellyttämä nimellisarvon alentaminen todennäköiseen arvoon.

Zillmerointiperusteet

Zillmerointia ei sovelleta.

Sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevat sijoitukset

Sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevat sijoitukset arvostetaan taseessa käypään arvoon.

Saamisten arvostus

Vakuutusmaksusaamiset

Vakuutusmaksusaamiset esitetään taseessa enintään todennäköisen arvon määräisenä. Vakuutusmaksusaamisten nimellisarvosta on vähennetty kokemusperäinen raukeaminen, jolloin saadaan niiden todennäköinen arvo. Saaminen, josta ei todennäköisesti saada maksusuoritusta, kirjataan luottotappioksi.

Ulkomaanrahamääräiset erät

Ulkomaanrahan määräiset saamiset ja velat on muutettu Suomen rahaksi Euroopan Keskuspankin tilinpäätöspäivänä julkaisemaan kurssiin. Muiden sijoitusten osalta on käytetty hankinta-ajankohdan kurssia tai sitä alemmaa tilinpäätöspäivän kurssia.

Valuuttakurssierot on kohdistettu kyseisten tulojen ja menojen oikaisueriksi. Rahojen ja pankkisaamisten sekä talletusten valuuttakurssierot samoin kuin erät, joita ei ole voitu kohdistaa suoraan tulon tai menon oikaisuksi, on kirjattu sijoitustoiminnan valuuttakurssivoitoksi tai tappioksi.

Poistot

Rakennusten ja niiden ainesosien, kaluston, aineettomien oikeuksien ja pitkävaikutteisten menojen hankintameno on aktivoitu ja se kirjataan vaikutusaikanaan suunnitelman mukaan poistoina kuluksi.

Arvioidut poistoajat ovat hyödykeryhmäkohtaisesti keskimäärin seuraavat:

Aineettomat hyödykkeet

Huoneistojen peruskorjaukset	3-10 v
ICT-järjestelmien suunnittelukustannukset	5-10 v

Kiinteistöt

Asuin-, toimisto- ja hotellirakennukset	40-50 v
Tavaratalo-, myymälärakennukset	30-40 v
Teollisuus-, varasto ym. rakennukset	20-30 v
Rakennusten ainesosat, menojäännöspoisto	25 %

Kalusto

Konttorikoneet, -kalusto yms., menojäännöspoisto	25 %
--	------

Rakennusten olennaisten perusparannusten vaikutus pitoaikaan arvioidaan erikseen. Tuloutettujen arvonnkorotusten osalta on tehty poistot kyseisen erän pitoajan mukaan.

Kirjanpidossa tehtyjen kokonaispoistojen ja suunnitelman mukaisten poistojen kertynyt erotus merkitään taseen vastattaviin erään "Tilinpäätössiirtojen kertymä, poistoero" ja tilikauden aikainen poistoeron lisäys tai vähennys esitetään tuloslaskelmassa erikseen.

Tilinpäätössiirtojen kertymä

Poistoero

Ks. kohta "Poistot"

Verotusperusteiset varaukset

Kirjanpito- ja verolainsäädännön perusteella on tehty tulosvaikutteisia varauksia.

Pakolliset varaukset

Tuotoista on vähennetty pakollisina eläkevarauksina velvoitteista vastaisuudessa aiheutuvat eläkemenot ja mahdolliset työttömyyseläkemenot, jotka kohdistuvat päätyneeseen tai aikaisempaan tilikauteen. Muina varauksina tuotoista on vähennetty keskeneräisten vahinkojen viivästyskorkovaraukset.

Välittömät verot

Tuloslaskelmassa välittömät verot on esitetty suoriteperusteisesti.

Laskennalliset verovelat/-saamiset

Verotettavan tulon ja kirjanpidon tuloksen välisiin jakso-tuseroihin ja muihin väliaikaisiin eroihin liittyvät laskennalliset verovelat/-saamiset esitetään tilinpäätöksen liitetiedoissa. Liitetiedoissa esitetään arvostuseroista laskettu laskennallinen verovelka, jonka toteutumista pidetään todennäköisenä seuraavan vuoden aikana.

Pääomalaina

Pääomalaina on merkitty taseen vastattaviin hankintahintaan. Velan nimellisarvon ja hankintahinnan erotus on jaksotettu korkokuluksi ja vastaerä on kirjattu pääomailainan hankintahinnan lisäykseksi.

Muut velat

Muut velat kuin vakuutustekninen vastuovelka merkitään taseeseen nimellisarvoon.

Selostus eläketurvasta ja eläkemenojen jaksottamisesta

Henkilöstön lakisääteinen eläketurva on järjestetty TyEL – vakuutuksella.

Mahdollinen lisäeläketurva, jossa etuina ovat vanhuus-, työkyvyttömyys- ja perhe-eläke sekä kuolemantapauskorvaus omaisille, on järjestetty vakuutuksella. Lisäeläke kartuttaa eläkettä vuosittain pääsääntöisesti 0,2 prosenttia TyEL:n mukaisen eläkkeen perusteena olevasta vuosiansiosta.

LähiTapiola Vahinkoyhtiön toimitusjohtajan eläkeikä on 63 vuotta. Päätoimisten hallituksen jäsenten, jotka ovat työsuhteessa LähiTapiola Vahinkoyhtiöön ja LähiTapiola Henkiyhtiöön, eläkeikä on 63 vuotta. Muiden johtajien eläkeikä/eroamisikä on kulloinkin voimassa olevan työeläkelainsäädännön mukainen tai sitä alempi, mikäli toimisuuhde on sovittu päättyväksi ennen lain mukaista eläkeikää.

Eläkevakuutusmaksut on kirjattu kuluksi suoriteperusteisesti.

Vakuutustekninen vastuovelka, vahinkovakuutustoiminta

Vakuutusmaksuvastuu

Vakuutusmaksuvastuu sisältää tilivuonna ja aikaisempina vuosina kertyneestä vakuutusmaksutulosta sen osan, jota vastaava riski kohdistuu tilivuoden jälkeiseen aikaan. Samanlainen jaksotus tehdään myös tulevan jälleenva-

kuutuksen palkkioihin. Vakuutusmaksuvastuun määrä lasketaan pro rata parte temporis -periaatteen mukaisesti. Vakuutusmaksuvastuusta ei ole vähennetty vakuutusten aktivoituja hankintamenoja eikä vakuutusmaksuvastuuseen sisälly siirtovastuun täydennyseriä.

Korkoutusta sovelletaan ainaismetsä- ja ainaispalovakuutuksen vakuutusmaksuvastuun laskennassa, jolloin on käytetty 4,5 prosentin laskuperustekorkoa.

Korvausvastuu

Korvausvastuu sisältää tilivuoden jälkeen yhtiön suorittavaksi tulevat korvausmäärät, jotka aiheutuvat tilivuonna tai aikaisemmin sattuneista vahingoista ja muista vakuutustapahtumista. Korvausvastuuseen sisältyy tasoitusmäärä. Tasoitusmäärä on runsasvahinkoisten vuosien varalle laskettu puskuri, jolla pyritään varmistamaan vastuuelan riittävyys myös silloin, kun vastuuelkaan oleellisesti vaikuttavat tekijät heilahtelevat epäsuotuisasti.

Vakuutusvalvontaviranomainen vahvistaa tasoitusmäärälle laskentasäännöt yhtiökohtaisesti.

Eläkemuoitoisten vastuiden korvausvastuun laskennassa, mukaan lukien tuntemattomat vahingot sovelletaan 1,4 prosentin laskuperustekorkoa.

Eläkemuoitoisten vastuiden korvausvastuun laskennassa käytetään vahinkovakuutuksen referenssiakuolevuusmallia K2016, joka on laadittu Tapaturmavakuutuskeskuksen ja Vakuutuskeskuksen yhteistyönä.

Vakuutustekninen vastuovelka, henkivakuutustoiminta

Vastuovelka

Sopimukset kirjataan silloin, kun yhtiöllä alkaa velvollisuus maksaa niistä korvaus mahdollisen vakuutustapahtuman sattuessa. Vastuovelka koostuu vakuutusmaksuvastuusta ja korvausvastuusta. Henkivakuutuksen vakuutusmaksuvastuu on nettoperusteinen voimassa olevien sopimuksien jäljellä olevien vakuutusaikojen odotettavissa olevista korvauksista ja liikekuluista tulevien vakuutusmaksujen vähentämisen jälkeen aiheutuva velka. Korvausvastuu on jo sattuneiden tunnettujen tai tuntemattomien vakuutustapahtumien aiheuttamista korvaus- ja selvittelykuluista aiheutuva velka. Tasoitusmäärä sisältyy korvausvastuuseen.

Riskivakuutusten tilinpäätöspäivän jälkeiseen aikaan kohdistuva osuus vakuutusmaksutulosta vähennettynä mahdollisesti saamatta olevilla vakuutusmaksuilla merkitään taseeseen vakuutusmaksuvastuuna.

Säästömuotoisten vakuutussopimusten vakuutusmaksuvastuu lasketaan tulevien etuuksien, sopimuksen hallinnointiin liittyvien kulujen ja tulevien vakuutusmaksujen pääoma-arvona. Pääoma-arvon laskennassa käyte-

tään pääosin hinnoittelun korkoa, kuolevuutta ja liikeku-
luoletuksia.

Päätetyt asiakashyvitykset huomioidaan vastuuvulkaa
laskettaessa. Vastuuvulkaan sisältyy tulevien lisäetujen
vastuu, jota käytetään ensisijaisesti tulevien asiakashyvi-
tysten maksamiseen jatkuvuuden varmistamiseksi.

Korvausvastuu muodostuu sekä tapauskohtaisesti va-
ratuista vahingoista että tilastollisesti varatuista vahin-
goista.

Vastuuvulkaan sisältyy riskitädennyksiä, joilla vakuu-
tussopimusten kuolevuus- tai sairastavuusarviota on
muutettu vastaamaan havaittua hinnoittelusta poikkeaa-
vaa tasoa.

Tuotto-oletus

Muun kuin sijoitussidonnaisten sopimusten vastuuvulan
diskonttauskorko on vakuutusyhtiölain mukaisesti enin-
tään se korko, jota on käytetty vakuutuksen hinnoittelus-
sa. Korko ei saa ylittää vastuuta kattavan omaisuuden
tuotto-odotusta eikä viranomais määräyksillä säädettyä
tasoa. Yhtiön riskillä on säästöjä, joissa on korkotakuu 0
% - 4,5 %. Tähän vakuutuskantaan kohdistuu lisäksi kor-
kotädennyksiä, joilla vastuuvulan diskonttokorkoa on
alennettu säästöille hyvitettävää korkotakuuta alemmalle
tasolle. Muun henkivakuutuksen kuin eläkevakuutuksen
korvausvastuuta ei diskontata.

Sijoitussidonnaisten vakuutus sopimusten vastuuvul-
kaa arvostettaessa keskeinen oletus on, että vakuutuskel-
le hyvitetään tuottona vastuuvulkaa kattavien varojen
markkinaehtoinen tuotto.

LähiTapiola-ryhmän konsernitilinpäätös

LähiTapiola Vahinkoyhtiö laatii LähiTapiola-ryhmän ylim-
pänä emoyrityksenä konsernitilinpäätöksen vakuutusyhtiö-
lain tarkoittaman vakuutusyhtyrühmän mukaisessa
laajuudessa. LähiTapiola-ryhmään kuuluvat LähiTapiola
Vahinkoyhtiö, 20 alueellista vahinkovakuutusyhtiötä ja
LähiTapiola Henkiyhtiö sekä näiden tosiasiallisen mää-
räysvallan kautta LähiTapiola-ryhmään yhdisteltävät
yhtiöt. LähiTapiola-ryhmän konsernitilinpäätökseen yh-
distellään LähiTapiola Vahinkoyhtiön kirjanpitolain mu-
kainen konserni sekä muut yhtiöt, jotka yhdessä LähiTa-
piola Vahinkoyhtiön konsernin kanssa muodostavat Lä-
hiTapiolan vakuutusyhtiölain 26 luvun 2 §:ssä tarkoitetun
vakuutusyhtyrühmän. LähiTapiola-ryhmän konserniti-
linpäätökseen yhdisteltävät tytär- ja omistusyhteyseri-
tykset on kerrottu liitetiedoissa. Tilinpäätöksessä käytettävät
konsernitermit tarkoittavat LähiTapiola-ryhmää.

Tilinpäätöksen laatiminen käsittäen koko Solvenssi II -
direktiivissä määritellyn vakuutusyhtyrühmän ei kuiten-
kaan laajenna LähiTapiola Vahinkoyhtiön hallituksen
yhtiöoikeudellista vastuuta kirjanpitolain määrittelemän
konsernirakenteen ulkopuolelle.

LähiTapiola-ryhmän konsernitilinpäätös on laadittu
ryhmän johtavan yrityksen ja LähiTapiola-ryhmään yhdis-
teltävien tytäryhtiöiden tuloslaskelmien, taseiden ja liite-
tietojen yhdistelminä, joista on eliminoitu yhtiöiden väli-
set saamiset ja velat, tuotot ja kulut, voitonjako, konser-
nin sisäiset myyntivoitot/-tappiot sekä keskinäinen omis-
tus.

LähiTapiola-ryhmän konsernitilinpäätöksen sisäinen
osake- ja takuupääomaomistus on eliminoitu hankinta-
menomenetelmää käyttäen. Keskinäisissä yhtiöissä
omasta pääomasta hyvitetään osa voittovaroista asia-
kashyvityksinä omistaja-asiakkaille. Omassa pääomassa
on omana tase-eränä esitetty "Keskinäisten vakuutus-
yhtiöiden oma pääoma". Tytäryhtiöinä yhdisteltävien
keskinäisten vakuutusyhtiöiden pohjarahasto, varmuus-
rahasto, käyttörahasto ja voittovarot, joita ei makseta
korkona takuupääoman omistajille, on esitetty tase-
erässä Keskinäisten vakuutusyhtiöiden oma pääoma.
LähiTapiola-ryhmä omistaa keskinäisten alueyhtiöiden ja
LähiTapiola Henkiyhtiön takuupääomasta sata prosent-
tia. LähiTapiola Henkiyhtiö -konserniin sisältyvien asunto-
ja kiinteistöyhtiöiden tuloslaskelmaerät esitetään henki-
vakuutustoiminnan vakuutusteknisessä laskelmassa.

Vähemmistön osuus omasta pääomasta ja tuloksesta
esitetään erikseen tuloslaskelmassa ja taseessa. Tilikau-
den aikana hankitut tytäryhtiöt yhdistellään hankintahet-
kestä lähtien ja myydyt tytäryhtiöt luovutushetkeen saak-
ka.

Osakkuusyhtyrühmat eli yritykset, joiden osakkeista tai
äänivallasta LähiTapiola-ryhmä omistaa 20 - 50 prosent-
tia, on yhdistelty LähiTapiola-ryhmän konsernitilinpä-
ätökseen pääomaosuusmenetelmällä. Sen sijaan LähiTa-
piola-ryhmän konsernitilinpäätökseen ei yhdistellä osak-
kuusyhtyrühmänä keskinäisiä yhtiöitä kuten asunto-
osakeyhtiöitä, kiinteistöyhtiöitä, eikä sijoitusrahastoja,
vaikka em. äänivalta- ja omistusrajat tilinpäätöshetkellä
täyttyisivätkin.

Keskinäisen Vakuutusyhtiö Turvan kaikki takuuosuuk-
sien omistajat ovat allekirjoittaneet takuuosuuksien
omistajien väliseen sopimukseen lisäyksen, jonka mu-
kaan LähiTapiola Vahinkoyhtiöllä on halutessaan oikeus
nimittää Turvan hallituksen enemmistö. Näin ollen Turva
on LähiTapiola Vahinkoyhtiön tytäryhtiö. LähiTapiola-
ryhmän osuus Turvan takuupääomasta on 75,79 pro-
senttia. Turvan tilinpäätöstietoja ei ole yhdistelty LähiTa-
piola-ryhmän konsernitilinpäätökseen kirjanpitolain 6
luvun 3 §:n 1 kohdan perusteella, jonka mukaan tytäryri-
tyksen tilinpäätös saadaan jättää yhdistelemättä konser-
nitilinpäätökseen, jos yhdisteleminen on tarpeetonta
oikean ja riittävän kuvan antamiseksi konsernin toimin-
nan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Keskinäisen
yhtiön takuupääoman omistajalla ei ole oikeutta yhtiön
muuhun omaisuuteen kuin takuupääomaan ja yhtiöko-
kouksen päätöksellä maksettavaan takuupääoman kor-
koon.

LähiTapiola-ryhmän konsernitilinpäätöksessä laskennalliset verovelat ja -saamiset on merkitty taseeseen. Yhdistelytoimenpiteistä johtuvat laskennalliset verovelat ja -saamiset on merkitty taseeseen silloin, kun niiden tulevia verovaikutuksia on pidettävä ilmeisinä niille yrityksille, joita ne koskevat. Verotusperusteisten varausten ja poistoeron muutos on jaettu laskennallisen verovelan muutokseen ja tulokseen. Vastaavat tase-erät on jaettu laskennalliseen verovelkaan ja omaan pääomaan vähemmistöosuus huomioiden.

Vakuutustoimialan tytäryhtiöosakkeiden arvonnkorotukset on asunto- ja kiinteistöyhtiöiden osalta kohdistettu LähiTapiola-ryhmän tytäryhtiöiden kiinteistöjen arvonnkorotuksiksi.

Eliminoinnin yhteydessä muodostunut konserniaktiiva on pääsääntöisesti kohdistettu tytäryhtiön ao. omaisuuserille, erien käypä arvo huomioon ottaen, ja konserniaktiiva poistetaan suunnitelman mukaan kuten vastaava erä. Kohdistamaton konsernilikearvo esitetään taseen vastaavissa aineettomissa hyödykkeissä omana eränään ja se poistetaan suunnitelman mukaan. Konsernireservi esitetään taseen vastattavissa omana eränään ja se tuloutetaan mahdollisuuksien mukaan yhtiön voittovarois-ta.

LähiTapiola-ryhmän konsernitilinpäätöksen sisäistä ensivakuutusliikettä ei ole eliminoitu; sisäinen jälleenvakuutus, tasoitusmäärää lukuun ottamatta, on eliminoitu.

Laatimisperiaatteissa tapahtuneet muutokset, jotka vaikuttavat tilikauden ja edellisen tilikauden tuloksen vertailukelpoisuuteen

LähiTapiola-ryhmän konsernitilinpäätös laadittiin ensimmäisen kerran vuodelta 2016, joten vertailutiedot esitetään vuodesta 2016 alkaen.

Liiketoimintasiirrot 30.6.2017

Asiakkaiden liikennevakuutukset suurasiakkaita lukuun ottamatta siirrettiin 30.6.2017 LähiTapiola Vahinkoyhtiön kannasta alueyhtiöihin. Vakuutuskannan luovutuksessa ja liiketoimintasiirrossa LähiTapiola Vahinkoyhtiö luovutti liikennevakuutuksen vakuutuskantaan liittyvät vakuutus-sopimukset, vastuuvelan mukaan lukien tasoitusmäärän ja sen katteena olevat varat sekä muut liikennevakuutuksen vakuutustoimintaan kuuluvat varat, velat ja varaukset alueyhtiöille. LähiTapiola Vahinkoyhtiö merkitsi siirtoon liittyen alueyhtiöiden takuuosuuksia.

LähiTapiola Vahinkoyhtiön vertailukauden luvut eivät ole liiketoimintasiirrosta johtuen vertailukelpoisia raportointikauden lukuihin. LähiTapiola-ryhmän konserniyhdistelyssä liiketoimintasiirron vaikutus on eliminoitu.

Tunnuslukujen laskentakaavat ja laskentaperiaatteet

Yleiset taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut

Vahinkovakuutuksen liikevaihto

= Vakuutusmaksutuotot ennen jälleenvakuuttajien osuutta
+ Sijoitustoiminnan nettotuotto tuloslaskelmassa
+ Muut tuotot

Henkivakuutuksen liikevaihto

= Vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta
+ Sijoitustoiminnan nettotuotto tuloslaskelmassa
+ Muut tuotot

Tulosanalyysi

Vahinkovakuutustoiminta

Vakuutusmaksutuotot
Korvauskulut
Liikekulut
Muut vakuutustekniset tuotot ja kulut

Vakuutustekninen kate ennen tasoitusmäärän muutosta

Henkivakuutustoiminta ¹

Vakuutusmaksutulo ¹
Sijoitustoiminnan tuotot ja kulut sekä arvonnkorotukset, niiden oikaisut ja arvonn muutokset ¹
Maksetut korvaukset ¹
Vastuuvelan muutos ennen lisäetuja (asiakasetuja) ja tasoitusmäärän muutosta ¹
Liikekulut ¹
Muut vakuutustekniset tuotot ja kulut ¹

Vakuutustekninen tulos ennen (lisäetuja) ja tasoitusmäärän muutosta ¹

Vahinkovakuutusten sijoitustoiminnan tuotot ja kulut sekä arvonnkorotukset, niiden oikaisut ja arvonn muutokset
Muut tuotot ja kulut
Osuus osakkuusyritysten voitoista ja tappioista ¹

Liikevoitto tai -tappio

Tasoitusmäärän muutos, vahinkovakuutus
Tasoitusmäärän muutos, henkivakuutus ¹
Lisäedut (asiakasedut) ¹ ja ²

Voitto tai tappio ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja
Tilinpäätössiirrot

Tuloverot ja muut välittömät verot
Vähemmistöosuudet ¹

Tilikauden voitto tai tappio

¹ Koskee konsernitilinpäätöstä

² Lisäetuihin sisällytetään takuukoron ylittävät korot

Kokonaistulos

= Liikevoitto tai -tappio

+ Taseen ulkopuolisten arvostuserojen, käyvän arvon
rahaston ja arvonorotusrahaston muutos

Hallituksen toimintakertomuksessa liikevoitosta
(-tappiosta) käytetään termiä liiketulos ja tilikauden voi-
tosta (tappiosta) termiä tilikauden tulos.

Sijoitustoiminnan nettotuotto sitoutuneelle pääomalle (käyvin arvo)

Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvoon suhteessa
sitoutuneeseen pääomaan lasketaan sijoituslajeittain ja
sijoitusten yhteismäärälle ottaen huomioon kauden ai-
kana tapahtuneet kassavirrat.

Kauden tuotto lasketaan ns. mukautettua Dietz:in
kaavaa (aika- ja rahapainotettua kaavaa) käyttäen niin,
että sitoutunut pääoma lasketaan lisäämällä kauden alun
markkina-arvoon kauden aikaiset kassavirrat painotet-
tuina sillä suhteellisella osuudella koko kauden pituudes-
ta, joka on jäljellä tapahtumapäivästä tai tapahtumakuu-
kauden puolivälistä kauden loppuun.

Sijoitustoiminnan nettotuottoerittely

= Sijoitustoiminnan suorat nettotuotot kirjanpidossa
+ Arvonmuutokset kirjanpidossa
+ Arvostuserojen muutos

Sijoitusjakauma käyvin arvo

Sijoitussidonnaisen vakuutuksen sijoitukset eivät ole
mukana sijoitusjakaumassa. Korkorahastoista pitkän
koron rahastot sisältyvät joukkovelkakirjalainoihin ja
lyhyen koron rahastot rahamarkkinasijoituksiin.

Sijoitukset sijoitusrahastoihin ja niihin rinnastettaviin
muihin yhteissijoitusyrityksiin, jotka sijoittavat kiinteistöi-
hin ja kiinteistöyhteisöihin luetaan kiinteistösijoituksiin.

Johdannaisten siirtyvissä erissä olevat laskennalliset
arvostuserot ja ennakkomaksuissa olevat preemiot koh-
distetaan alla olevalle omaisuuserälle.

Raportin kohtaan Muut rahoitusmarkkinavälineet ja
talletukset otetaan mukaan tase-erä Rahat ja pankkisaa-
miset, kauppahintasaamiset ja -velat sekä johdannaisten
vakuudet.

Kokonaispääoman tuotto ilman sijoitussidonnaista vakuutusta prosentteina (käyvin arvo)

Liikevoitto tai -tappio
+ Korkokulut ja muut rahoituskulut
+ Perustekorkokulu
+ Arvonkorotusrahastoon/käyvän arvon rahastoon
kirjattu arvonorotus/peruutus
= $\frac{+ \text{Sijoitusten arvostuserojen muutos}}{\text{Taseen loppusumma}} \times 100$
- Sijoitussidonnaisten vakuutusten vastuuvélka
+ Sijoitusten arvostuserot

Tunnusluvun jakaja lasketaan tilikauden ja edellisen tili-
kauden taseen mukaisten arvojen keskiarvona.

Vahinkovakuutuksessa perustekorkokululla tarkoite-
taan diskontatun korvausvastuun purkautumisen vaiku-
tusta yhtiön korvauskuluun sen diskontatessa pääoma-
muotoiset eläkkeet ja/tai mahdolliset muut korvausvas-
tuuerät. Se lasketaan kertomalla vuoden alun diskontattu
korvausvastuu edellisen vuoden lopussa käytetyllä pe-
rustekorolla.

Henkivakuutuksessa perustekorkokululla tarkoitetaan
vakuutuksille vuoden aikana hyvitettyä laskuperusteko-
koa lisättyinä/vähennettyinä mahdollisilla laskuperusteko-
ron täydennysvastuun muutoksilla.

Tunnusluvussa muihin rahoituskuluihin sisällytetään
muut vieraasta pääomasta aiheutuneet erät kuin korko-
kulut, esimerkiksi tuloslaskelman eriin kirjatut korollisen
vieraan pääoman kurssivoitot ja -tappiot.

Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä tilikauden aikana

Tunnusluku lasketaan keskiarvona kalenterikuukausien
lopussa lasketuista henkilökunnan lukumääristä. Luku-
määrässä otetaan huomioon palveluksessa olleiden hen-
kilöiden mahdollinen osa-aikaisuus. Henkilökuntaan
kuuluvaksi lasketaan ne henkilöt, joille maksetaan tili-
kauden aikana palkkaa.

Vahinkovakuutuksen taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut

Vakuutusmaksutulo

= Vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta

Vahinkosuhte

Vahinkosuhte prosentteina

= $\frac{\text{Korvauskulut}}{\text{Vakuutusmaksutuotot}} \times 100$

Vahinkosuhte (ilman perustekorkokulua) prosentteina

$$= \frac{\text{Korvauskulut (ilman perustekorkokulua)}}{\text{Vakuutusmaksutuotot (ilman perustekorkokulua)}} \times 100$$

Tunnusluku lasketaan jälleenvakuuttajien osuuden jälkeen.

Liikekulusuhde

$$= \frac{\text{Liikekulut}}{\text{Vakuutusmaksutuotot}} \times 100$$

Yhdistetty kulusuhde

Yhdistetty kulusuhde prosentteina

= Vahinkosuhde + Liikekulusuhde

Yhdistetty kulusuhde (ilman perustekorkokulua)

= Vahinkosuhde (ilman perustekorkokulua) + Liikekulusuhde

Riskisuhde (hallituksen toimintakertomus)

Riskisuhde prosentteina

$$= \frac{\text{Korvauskulut (ilman korvaustoiminnan hoitokuluja)}}{\text{Vakuutusmaksutuotot}} \times 100$$

Riskisuhde (ilman perustekorkokulua) prosentteina

$$= \frac{\text{Korvauskulut (ilman korvaustoiminnan hoitokuluja, ilman perustekorkokulua)}}{\text{Vakuutusmaksutuotot (ilman perustekorkokulua)}} \times 100$$

Toimintakulusuhde prosentteina (hallituksen toimintakertomus)

$$= \frac{\text{Liikekulut + Korvaustoiminnan hoitokulut}}{\text{Vakuutusmaksutuotot}} \times 100$$

Henkivakuutuksen taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut

Vakuutusmaksutulo

= Vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta

Liikekustannussuhde prosentteina

$$= \frac{\text{Liikekulut ennen vakuutusten aktivoitujen hankintamenojen muutosta} + \text{Korvausten selvittelykulut}}{\text{Kuormitustulo (ja taseen loppusumma)}} \times 100$$

Osoittaja suhteutetaan erikseen sekä kuormitustuloon että taseen loppusummaan. Kuormitustulo on laskupurusteiden mukaan liikekustannusten kattamiseen tarkoitettu erä. Kuormitustuloon sisällytetään kaikki kuormituserät. Liikekulut eivät sisällä jälleenvakuutuksen palkkioita.

Liikekuluina käytetään kokonaisliikekuluja, kun liikekulut suhteutetaan taseen loppusummaan. Taseen loppusumma on aloittavan taseen loppusumma.

Riskienhallinnan liitetiedot

Riskienhallinnan yleiset periaatteet

Riskienhallinnan lähtökohdat

Riskienhallinta on aktiivista ja ennakoivaa toimintaa, joka tunnistaa, arvioi, rajoittaa, hyödyntää ja valvoo liiketoiminnan uhkia sekä uusia mahdollisuuksia, jotka johtuvat muuttuvista ulkoisista ja sisäisistä olosuhteista tai Lähi-Tapiolan omasta strategisesta tahtotilasta. Tavoitteena on edistää asiakkaiden taloudellisen turvan jatkuvuutta ja tukea liiketoiminnan toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista. Vastuullisen yritystoiminnan periaatteiden mukaisesti ryhmässä huolehditaan ja tiedotetaan luotettavasti riskeistä sekä niiden hallinnasta asiakkaille ja muille sidosryhmille.

Riskienhallinnan pääalueet ja riskiluokat ovat:

Taloudelliset riskit	Vakavaraisuuden hallinnan riskit
	Markkinariskit
	Luottoriskit
	Likviditeettiriskit
	Keskittymäriskit
Operatiiviset riskit	Vakuutusriskit
	Toiminnan suunnittelun riskit
	Prosessiriskit
	Järjestelmäriskit
	Henkilöstöriskit
Toimintaympäristön ja strategian riskit	Juridiset riskit
	Tapahtuma- ja vahinkoriskit
	Yleisen toimintaympäristön riskit
	Markkinoiden ja asiakashäikäytymisen muutoksien riskit
	Kilpailun ja kilpailijoiden aiheuttamat riskit
Strategisten valintojen riskit	
Ryhmätason erityisriskit	

Riskienhallinnan organisointi

Hallituksella on kokonaisvastuu riskienhallinnan järjestämisestä. Hallitus määrittelee riskienhallinnan tavoitteet, riskinottohalukkuuden, riskinoton rajat, vastuut, mittarit ja valvontaperiaatteet. Hallitus vahvistaa vuosittain riskienhallintaa käsittelevät suunnitelmat, varmistaen niiden huomioimisen toimintasuunnitelmissa sekä valvoo suunnitelmien toteuttamista ja noudattamista. Hallitus seuraa säännöllisesti riskienhallinnan tilaa ja keskeisimpien riskien kehitystä. Hallitus on perustanut erillisen Tarkastus- ja riskienhallintavaliokunnan, jonka tarkoituksena on mm. avustaa hallitusta riskienhallintaan liittyvis-

sä asioissa. Toimitusjohtaja ja johto vastaavat riskienhallinnan käytännön valmistelusta, toteuttamisesta ja toteuttamisen seurannasta. Liiketoimintayksiköt vastaavat oman toimintansa riskien kartoittamisesta sekä niihin liittyvien riskienhallintatoimenpiteiden toteuttamisesta. Jokainen työntekijä on velvollinen kertomaan havaitsemistaan riskeistä tai riskienhallinnan kehittämiskohteista.

Riskienhallinnan valvonnasta vastaa aina muu kuin operatiivisesta toiminnasta vastaava taho. Aktuaari-, riskienhallinta- ja compliance-toiminnot avustavat hallitusta ja johtoa riskienhallinnan valvonnassa. Myös talous- ja taseenhallintatoiminnot avustavat hallituksia liiketoiminnan seurannan käytännön toteuttamisessa. Lisäksi sisäinen tarkastus ja tilintarkastus valvovat riskienhallinnan toteuttamista.

LähiTapiola Vahinkovakuutuksen hallituksella on LähiTapiola-ryhmän ylimmän emoyrityksen hallituksena vastuu ryhmän riskienhallinnan ja vakavaraisuuden hallinnan järjestämisestä ja valvonnasta. Ryhmän riskienhallintakomitealla on keskeinen rooli ryhmän riskienhallinnan toimintaperiaatteiden valmistelussa sekä ryhmän riskien seurannassa ja valvonnassa. Ryhmän taseenhallintakomitea on taseriskien hallinnan, seurannan ja kehittämisen asiantuntijaelin, ja se raportoi suoraan hallitukselle. Komitea vastaa siitä, että taseriskien hallinta on järjestetty asianmukaisesti ja pääomat ovat tehokkaassa käytössä. Hallitus nimittää sijoitustoiminnan johtoryhmän, joka vastaa sijoitustoiminnan käytännön organisoinnista ja operatiivisesta markkinariskien valvonnasta.

Raportointi

Taloudellisen informaation oikeellisuus varmistetaan riittävän ajantasaisella ja tiheällä raportoinnilla, säännöllisillä täsmäytysrutiineilla, kattavalla ja ajan tasalla olevalla dokumentaatiolla raportoinnissa käytettävistä laskentamenetelmistä ja järjestelmistä. Lisäksi liiketoimintojen päätöksenteko ja raportointitoiminnot on organisatorisesti eriytetty.

Vakuutustoiminnan riskienhallinta

Ryhmän vakuutustoiminnan riskejä ovat vahinkovakuutustoiminnan riskit, henkivakuutustoiminnan riskit ja sijoitustoiminnan riskit.

Vahinkovakuutustoiminnan riskit

Vahinkovakuutustoiminnan merkittävimmät vakuutusriskit liittyvät vakuutustuotteiden hinnoitteluun ja riskienvalintaan, inflaatioon, korkotason vaihteluun, kuolleisuudessa tapahtuviin muutoksiin, ammattitauteihin ja jälleenvakuutussojiin.

Hinnoitteluriskillä tarkoitetaan sitä, että vakuutusmaksut eivät riitä kattamaan vakuutussopimuksista aiheutuvia korvaussuorituksia ja toimintakuluja. Tärkeimmät hinnoitteluriskit liittyvät käytettyjen tariffimallien

riskimaksujen riittävyyteen sekä kannattavuuden ja vahinkojen seurannan prosesseihin sekä niiden huomioon ottamiseen vakuutusten hinnoittelussa ja merkintäpolitiikassa.

Vakuutusten merkintäpolitiikka määrittelee sallitut vakuutusriskit. Hallitus hyväksyy vakuutusliiketoiminnan kannattavuustavoitteet ja hinnoittelustrategia ohjaa riskivastaavaa sekä oikeudenmukaista hinnoittelua. Vakuutusten merkintäpolitiikan ja hinnoittelustrategian avulla määriteltävien tavoitteiden toteutumisesta vastaavat liiketoimintayksiköt. Hinnoitteluun ja vakuutusmaksutasoon liittyviä riskejä hallitaan raportointi- ja laskentajärjestelmien jatkuvalla kehittämisellä, jotta tarvittavat muutokset maksutasossa saadaan yhä nopeammin korjattua. Erittäin riskialttiita vakuutusriskejä merkitään joko rajoitetusti tai ne jätetään kokonaan merkitsemättä.

Asiakasriskejä hallitaan asiakasvalintaohjeilla, niiden noudattamisen seurannalla, vahinkorekisterin käytöllä sekä esimerkiksi vakuutustutkijoiden toiminnalla. Suurien riskikeskittymien vaikutuksia minimoidaan säännöllisellä keskittymien tarkastelulla hallituksessa. Pyrittäessä entistä parempaan asiakasvalintaan ja riskivastaavaan hinnoitteluun, yhtenä tärkeänä keinona ovat liiketoimintayksiköiden ylläpitämät merkintä- ja hinnoitteluvaltuudet.

Ryhmän tutkimusryhmä tutkii, torjuu ja ennaltaehkäisee vakuutustoimintaan kohdistuvaa vakuutusrikollisuutta. Asiakkaiden luotto- ja taustatietojen tarkistaminen ennen asiakasvalintaa ja epäselvien vahinkojen selvittely ovat tärkeä osa tutkimusryhmän toimintaa. Vakavampien tapauksien hoito siirretään viranomaisille. Tehokkaalla asiakasvalinnalla on tarkoitus pitää luottotappiot ja korvauskulut tavoitteiden mukaisella tasolla.

Vastuuvelan riittävyysriskillä tarkoitetaan sitä, että vastuuelkaan varattu määrä ei riitä varausvuoden jälkeä maksettavaksi tulevien korvausten suorittamiseen. Riskin alariskejä ovat mm. inflaatoriski, korkoriski, pitkäikäisyysriski ja ammattitautiriski.

Inflaatoriski liittyy esimerkiksi henkilövahinkojen sairaanhoitoon ja kuntoutukseen liittyviin kassavirraltaan pitkäkestoisiin korvauksiin. Riski toteutuu, mikäli maksettavien korvausten taso nousee inflaation takia korkeammaksi, kuin on hinnoittelussa ja korvausvastuun laskennassa oletettu, jolloin vakuutusmaksut ja korvausvastuu osoittautuvat riittämättömiksi.

Korkoriski ja pitkäikäisyysriski koskevat lähinnä liikenne- ja työtapaturmavakuutuksen pitkäkestoisia eläke- ja työtapaturmavakuutusvastuita. Vastuita laskettaessa kassavirrat diskontataan perustekorolla. Korkoriski toteutuu, mikäli tulevaisuudessa ei saada vähintään perustekorona mukaista tuottoa vastuita kattavalle omaisuudelle. Pitkäikäisyysriskillä tarkoitetaan korvausvastuun määräämiseen liittyvän tulevan kuolevuuskehityksen arvioinnin epävarmuutta. Pitkäikäisyysriski realisoituu silloin, jos kuolevuus osoittautuu tulevina vuosina oletettua alhaisemmaksi, jolloin eläkkeitä joudutaan maksamaan odotettua pitempään.

Ammattitautiriski koskee ainoastaan työtapaturmavakuutusta. Ammattitautilla tarkoitetaan ammattitautilain mukaisesti työsuhteeseen liittyvää terveydellistä haittaa, joka syntyy yleensä pitkäkestoisen altistumisen seurauksena fyysikaalisesta, kemiallisesta tai biologisesta tekijästä ja ilmenee usean vuoden kuluttua itse altistumisesta. Ammattitautiriski toteutuu, mikäli ammattitauteja ilmenee odotettua enemmän, jolloin vakuutusmaksut ja korvausvastuu osoittautuvat riittämättömiksi.

Kirjanpidon vastuuvelan laskuperusteissa määritellään eri vakuutusluokkien vastuuvelan määräytymisperiaatteet. Korvausvastuun diskonttauksessa käytettävä laskuperustekorkeus (1,4 %) määrätään siten, että se ei ylitä vastuuta kattavan omaisuuden turvaavasti määrättyä sijoitustuoton tasoa vahinkojen arvioituna selviytymiskäytännönä. Laskuperusteet ovat korkotason ja kuolevuuden osalta sekä muilta määräytymisperiaateiltaan turvaavat. Vastuuvelan riittävyttä seurataan vuosittain ja tarvittaessa perusteisiin tehdään tarkistuksia. Vakavaraisuuslaskennassa vastuuvelan arvostaminen eroaa kirjanpidon arvostamisesta. Vakavaraisuuslaskennassa vastuuvelan arvostamisessa pyritään markkinaehtoisuuteen mm. diskonttaamalla vastuuvelka riskittömällä korkokäyrällä.

Kirjanpidon vakuutusmaksuvastuu määrätään ns. siirtovastuuna pro rata -säännön mukaisesti johdettujen vakuutusluokkakohtaisten kertoimien avulla. Eläkemuo- toinen korvausvastuu arvioidaan Tapaturmavakuutuskeskuksen ja Vakuutuskeskuksen yhteistyössä kehittämällä kuolevuusmallilla, jossa eläkkeensaajan kuolevuuteen vaikuttaa ikä, sukupuoli ja syntymävuosi. Suuret, tietyn eurorajan ylittävät vahingot varataan vahinkokoh- taisesti osaksi korvausvastuuta. Muiden tunnettujen ja tuntemattomien vahinkojen korvausvastuu (kollektiiviva- raus) määrätään tilastollisesti noudattaen tavanomaisia aktuaarillisia menetelmiä. Turvaavuutta lisätään varaa- malla varmuuslisä osaksi kollektiivivarausta. Vahinkojen tulevia käsittelykuluja varten tehtävä hoitokuluvaraus määrätään suhteellisenä osuutena varsinaisen korvaus- vastuun määrästä.

Jälleenvakuutusosujiin liittyvät riskit koskevat jäl- leenvakuutuksenantajien luotettavuutta, suojien hankki- misessa noudatettavia hajautusperiaatteita ja suurten yksittäisten riskikohteiden merkinnässä noudatettavia periaatteita, erityisesti koskien jälleenvakuutusosojen varmistamista ennen ensivakuutusriskin merkitsemistä. Lisäksi EML-arvioihin (Estimated Maximum Loss) liittyvät arviointivirheet voivat toteutuessaan olla vahingollisia.

Jälleenvakuutusosujiin liittyvää riskiä hallitaan halli- tuksen vahvistamien jälleenvakuutusohjelman ja jälleen- vakuutusosujiin hankintaohjeen avulla. Jälleenvakuutus- suojia ja -ohjelmia suunniteltaessa otetaan huomioon vakuutuskannan rakenne, vakuutusluokkien erilaiset volyymit, riskien mahdollinen kumulaatio sekä vakavarai- suusasema. Näiden tekijöiden perusteella asetetaan vakuutusluokkakohtaiset omapäätösrajat, jotka määrit-

televät suurimmat omalla vastuulla pidettävät määrät yksittäisissä riskeissä.

Jälleenvakuuttajiksi hyväksytään vain luottoluokituk- seltaan riittävän vakavaraisia yhtiöitä. Suurin osa jälleen- vakuutuksesta on sijoitettu yhtiöihin, joiden luottoluoki- tus on Standard & Poor'sin mukaan vähintään (A). Jäl- leenvakuutusosuudet hankitaan hajautetusti riittävän useil- ta jälleenvakuutuksen antajilta hallituksen asettamien limiittien perusteella. Jälleenvakuutuksen saatavuuteen ja suojien aukottomuuteen liittyviin riskeihin varaudutaan tiiviillä ensi- ja jälleenvakuutuksen yhteistyöllä tekemällä ensivakuutusosuuksiin ja -tarjouksiin tarvittavat muu- tokset ajoissa.

Henkivakuustustoiminnan riskit

Henkivakuustustoiminnan merkittävimmät vakuutusriskit ovat vastuuvelkaan liittyvät riskit ja asiakaskäyttäytymi- seen liittyvät sopimusten ja vakuutusmaksujen maksami- sen keskeytymisen riskit. Vastuuvelkaan liittyviä riskejä ovat laskuperustekorkeus taseeseen ja takaisinostoihin liittyvä korkoriski, sekä kuolevuuteen, eliniän pituuteen ja sairastuvuuteen liittyvät riskit.

Korkoriskiä hallitaan suojaamalla sijoitussalkkuja johdan- naisilla, muuttamalla korkosalkun maturiteettirakennetta tai yhtiön koko strategista allokaatiota epävakaisissa markkinatilanteissa, huolehtimalla riittävän korkeasta vakavaraisuusasteesta, alentamalla vakuutuskantojen laskennallista laskuperustekorkeus vastuita täydentämällä ja käyttämällä tuotteissa takaisinostosanktioita sekä uu- sissa tuotteissa turvaavan alhaista laskuperustekorkeus. Yhtiö voi tarvittaessa merkittävästi vähentää taseeseen kohdistuvaa korkoriskiä yhteen sovittamalla korkosijoi- tuksia vastaamaan paremmin vastuuvelan erääntymis- profiilia tai käyttämällä korkojohdannaisia.

Kuolevuuteen, eliniän pituuteen ja sairastuvuuteen liitty- viä riskejä hallitaan huolellisella tuotesuunnittelulla, vas- tuunvalinnalla, sekä jälleenvakuuttamalla valitun oma- vastuun ylittävät vastuut ja katastrofitapahtumista johtu- vat vahinkokumulaatiot. Vastuunvalinnassa noudatetaan henkivakuutuksen yleisesti käytössä olevia vastuunvalin- taohjeita, laadittua vakuutusten merkintäpolitiikkaa ja siihen liittyvää ohjeistusta. Tarvittaessa tehdään lisäksi taloudellinen vastuunvalinta vakuutettavan intressin tarkistamiseksi. Vakuutettujen havaitun kuolleisuuden ja sairastavuuden tasoa ja kehittymistä seurataan vuosit- ain ja vastuita täydennetään tarvittaessa. Sairausvakuu- tuksissa on lisäksi mahdollisuus korottaa maksuja kor- vausmenon nousua vastaavasti.

Takuutuottoisen vastuuvelan laskennassa käytetty laskuperustekorkeus vaihtelee välillä 0–3,5 % kun tehty vastuuvelan korkotäydennykset otetaan huomioon. Kuo- levuutena käytetään henkivakuutuksessa ja yksilöllisessä eläkevakuutuksessa vuodelta 1987 peräisin olevaa E87- kuolevuutta 20.12.2012 mennessä myönnettyjen sopi- musten osalta. Tasa-arvoistettujen 21.12.2012 tai myö- hemmin alkaneiden sopimusten vastuuvelan laskennas-

sa käytetään kuolevuutena uusia tasa-arvoisia kuolevuusperusteita (HT 2012), jotka perustuvat Henkiyhtiön omasta vakuutuskannasta estimoituun kuolevuuteen.

Sijoitustoiminnan riskit

Hallitus asettaa sijoitustoiminnalle tuottotavoitteen ja riskinoton rajat, joilla pyritään turvaamaan vakavaraisuus ja likviditeettiasema kaikissa markkinaolosuhteissa.

Markkinariskeillä tarkoitetaan varojen ja vastuiden markkina-arvojen muutoksia, jotka johtuvat taloudellisten muuttujien kuten korkojen, valuuttakurssien, osakekurssien tai kiinteistöjen arvojen tai arvovaihteluiden (volatiliteetti) muutoksista.

Sijoitustoiminnan riskeiksi luetaan myös luotto-/vastapuoli- ja likviditeettiriskit. Luotto tai vastapuoliriskillä tarkoitetaan riskiä, että johdannaissopimuksen, transaktion, lainan tms. vastapuoli ei kykene selviytymään velvoitteistaan tai vastapuolen kyky selviytyä velvoitteistaan muuttuu. Likviditeettiriskillä tarkoitetaan rahoituslikviditeetti- tai markkinalikviditeettiriskiä. Edellinen liittyy rahoitustarpeiden ja -lähteiden eriaikaisuuteen ja sen hallintaan. Jälkimmäisellä tarkoitetaan tilannetta, jossa sijoitusomaisuutta ei kyetä myymään riittävän nopeasti vaikuttamatta markkinoiden hintatasoon.

Hallituksen hyväksymässä sijoitussuunnitelmassa kuvataan sijoitustoiminnan tuottotavoite, vakavaraisuustavoite, sijoitusomaisuuden strateginen allokatio, sijoitusriskien oton rajat, riski- ja vakavaraisuusarvoja kuvaavat mittarit, sijoitustoiminnan ohjaus- ja raportointiprosessit sekä toimenpiteet vakavaraisuuden turvaamiseksi.

Taseenhallinnan päätehtävänä on hallitukselle esitetävän strategisen allokation mitoittaminen siten, että vakavaraisuus säilyy tavoitellulla tasolla riittävällä todennäköisyydellä viiden vuoden aikajänteellä ja on mitoitettu huomioiden yhtiön yksilöllinen riskinotto- ja -halukkuus.

Strategisen allokation muodostamisessa huomioidaan erityisesti korkotason muutoksesta johtuva yhtiön oman pääoman vaihtelu ja siitä aiheutuva riski yhtiön taseelle.

Taseenhallinta seuraa jatkuvasti strategisen allokation asianmukaisuutta ja valmistelee muutosesityksen yhtiön hallitukselle tarvittaessa. Koska strateginen allokatio edustaa pitkän aikavälin tavoitteita, sitä muutetaan vain riittävän painavista syistä, jotka liittyvät muutoksiin vakavaraisuudessa, vakuutuskannassa, sijoitusten pitkän aikavälin tuotto- ja riskiodotuksissa, yhtiön asiansuhteiden politiikassa tai vakavaraisuusstrategiassa. Taseenhallinnan tavoitteena on varmistaa tehokas ja toimiva markkinariskeille kohdistettujen pääomien käyttö LähiTapiola-ryhmässä sekä toiminnan jatkuvuuden varmistaminen.

Markkina-, luotto- ja likviditeettiriskejä mitataan ja seurataan jatkuva-aikaisesti yleisesti käytössä olevilla menetelmillä. Riskejä hallitaan limiiteillä ja hajautuksella.

Sijoitustoiminnan liikennevalot ovat vakavaraisuus-seurannan keskeinen työkalu. Vihreä valo tarkoittaa tilannetta, jossa omaisuudenhoitajat voivat toimia sijoitussuunnitelman normaalien limiittien mukaan. Keltainen valo liittyy tilanteeseen, jossa sijoitussuunnitelman puitteissa tapahtuvat sijoitusriskien lisäykset tai neutraali sijoitusallokatio eivät ole hyväksyttävissä taseen riskillisyyden kannalta. Punaisen valon tilanteessa taseen riskillisuus on liian korkea ja tarvitaan aktiivisia riskien vähentämistoimia. Keltaisen ja punaisen valon riskiasemassa määritellään tiukennetut rajoitukset sijoitusriskeille ja mahdolliset riskien vähentämistoimenpiteet.

Pitkän aikavälin markkinaskenaarioiden vaikutusta vakavaraisuuteen ja yhtiön toimintaan tarkastellaan vuosittain laadittavassa riski- ja vakavaraisuusarviossa (OR-SA).

Operatiivisten riskien hallinta

Operatiivisilla riskeillä tarkoitetaan tappionvaaraa, joka aiheutuu riittämättömistä tai epäonnistuneista sisäisistä prosesseista, henkilöstöstä, järjestelmistä ja ulkoisista tekijöistä. Juridiset/oikeudelliset riskit ja tapahtuma-/vahinkoriskit sisältyvät operatiivisiin riskeihin. Toiminnan suunnittelun riskeillä tarkoitetaan vuosisuunnittelun valintoihin, tavoiteasetantaan ja liiketoiminnan muutostilanteisiin sisältyviä riskejä. Operatiivisten riskien hallinnan lähtökohtana on pyrkiä ehkäisemään riskien toteutumista ja minimoimaan riskeistä aiheutuvia vahinkoja.

Operatiivisten riskien hallinnan keskeisimmät osat alueet ovat riskien kattava tunnistaminen, arviointi ja raportointi eri organisaatioissa ja eri riskialueilla sekä toiminnan laadun ja oikeellisuuden varmistaminen valvonta- ja kontrollitoimenpiteillä.

Operatiiviset riskit kartoitetaan määrämuotoisella riskien kartoitusmenettelyllä vuosittain osana vuosisuunnitteluprosessia sekä aina riskitilanteen olennaisesti muuttuessa. Kartoituksissa tunnistetut riskienhallintatoimenpiteet kytketään osaksi eri liiketoimintayksiköiden vuosisuunnitelmia. Lisäksi jokaisesta hankkeesta, projektista ja merkittävästä liiketoiminnan muutostilanteesta laaditaan aina erillinen riskikartoitus.

Prosesseihin sisältyvien valvonta- eli kontrollitoimenpiteiden avulla varmistetaan toiminnan oikeellisuudesta ja laadusta. Osana operatiivisten riskien hallintaa kirjataan toteutuneet riskit ja läheltä piti -tapahtumat sekä tarvittavat jatkotoimenpiteet ryhmän riskitapahtumarekisteriin. Toiminnan häiriöiden ja virheiden sekä operatiivisten riskien aiheuttaminen tappioiden raportointi viiranomaisille toteutetaan asetettujen vaatimusten mukaisesti.

Toiminnan jatkuvuuden hallinta varmistetaan jatkuvuus- ja valmiussuunnitelmien säännöllisellä päivittämisellä ja testauksella. Ryhmän yhtiöt ovat vastuussa toimintansa asianmukaisesta järjestämisestä, niihin kuulu-

vista velvoitteista ja toiminnan jatkuvuuden hallinnasta myös kaikkien ulkoistettujen toimintojensa osalta.

Operatiivisten riskien hallitsemiseksi on lisäksi erillisiä menettelytapoja ja ohjeistuksia mm.:

- prosessiriskien hallintaan
- järjestelmäriskien hallintaan
- juridisten riskien hallintaan
- turvallisuusriskien hallintaan
- tietoturvariskien hallintaan
- hankkeiden ja projektien riskienhallintaan
- vakuutettavissa olevien riskien hallintaan (oma vakuutusturva)

Muiden ryhmän yhtiöiden kuin vakuutusyhtiöiden riskienhallinta

Muut ryhmän yhtiöt kuin vakuutusyhtiöt noudattavat riskienhallinnassaan samoja periaatteita kuin ryhmän vakuutusyhtiöt siltä osin, kuin ne eivät ole erityisesti vakuutusyhtiön toimintaan tai toimialaan liittyviä. Yhtiöiden hallituksilla on kokonaisvastuu yhtiönsä riskienhallinnasta. Toimiva johto vastaa riskienhallintaprosessin ylläpidosta ja kehittämisestä ryhmän riskienhallintatoiminnon kanssa.

Toimintaympäristön ja strategian riskien hallinta

Toimintaympäristöön ja strategiseen tahtotilaan liittyviä riskejä ovat mm. yleisen toimintaympäristön, markkinoiden ja asiakaskäyttäytymisen muutoksien, kilpailun ja kilpailijoiden, omien strategisten valintojen ja yhtiöryhmänä toimimisen ja ryhmäsijoitusten riskit.

Toimintaympäristöön ja strategiseen tahtotilaan liittyvät riskit kartoitetaan ja niiden merkittävyys arvioidaan vuosittain vuosisuunnitteluprosessin yhteydessä. Menettelynä on ohjeistettu itsearviointi. Tunnistettujen riskien vähentämiseksi ja pienentämiseksi sekä mahdollisuuksien hyödyntämiseksi vastuulliset tahot suunnittelevat ja toteuttavat riskienhallintatoimenpiteitä, jotka toteutetaan osana vuosisuunnitelmia. Oleellinen osa strategisten riskien hallintaa on strategisten kehityshankkeiden yhteydessä toteutettava riskienhallintatyöskentely. Riskitilannetta käsitellään säännöllisesti hankkeiden ohjausryhmissä. Strategian toteuttamisen riskejä hallitaan strategiamittaristojen määrittelyllä ja säännöllisellä seurannalla.

Toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen allekirjoitukset

Espoossa 25. päivänä maaliskuuta 2019

Erkki Moisander
Hallituksen puheenjohtaja

Matti Bergendahl

Jari Eklund

Merja Fischer

Timo Hiltunen

Sami Kulla

Ulla-Maija Moisio

Hannu Niilekselä

Jari Sundström
Toimitusjohtaja

Tilinpäätösmerkintä

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Espoossa 8. päivänä huhtikuuta 2019

KPMG Oy Ab

Mikko Haavisto
KHT

Tilintarkastuskertomus

LähiTapiola Keskinäinen Vakuutusyhtiön yhtiökokoukselle

Tilinpäätöksen tilintarkastus

Lausunto

Olemme tilintarkastaneet LähiTapiola Keskinäinen Vakuutusyhtiön (y-tunnus 0211034-2) tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.–31.12.2018. Tilinpäätös sisältää sekä konsernin että emoyhtiön taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja liitetiedot.

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan konsernin sekä emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset.

Lausuntomme on ristiriidaton hallitukselle annetun lisäraportin kanssa.

Lausunnon perustelut

Olemme suorittaneet tilintarkastuksen Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvän tilintarkastustavan mukaisia velvollisuuksiamme kuvataan tarkemmin kohdassa *Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa*.

Olemme riippumattomia emoyhtiöstä ja konserniyrityksistä niiden Suomessa noudatettavien eettisten vaatimusten mukaisesti, jotka koskevat suorittamaamme tilintarkastusta ja olemme täyttäneet muut näiden vaatimusten mukaiset eettiset velvollisuutemme.

Emoyhtiölle ja konserniyrityksille suorittamamme muut kuin tilintarkastuspalvelut ovat parhaan tietomme ja käsityksemme mukaan olleet Suomessa noudatettavien, näitä palveluja koskevien säännösten mukaisia, emmekä ole suorittaneet EU-asetuksen 537/2014 5. artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja kiellettyjä palveluja. Suorittamamme muut kuin tilintarkastuspalvelut on esitetty tilinpäätöksen liitetiedossa 3.4.

Käsityksemme mukaan olemme hankkineet lausuntomme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä.

Olennaisuus

Tarkastuksemme laajuuteen on vaikuttanut soveltamamme olennaisuus. Olennaisuus on määritetty perustuen ammatilliseen harkintaamme ja se ohjaa tarkastustoimenpiteiden luonteen, ajoituksen ja laajuuden määrittämisessä, sekä todettujen virheellisyyksien vaikutusten arvioimisessa suhteessa tilinpäätökseen kokonaisuutena. Olennaisuuden taso perustuu arvioomme sellaisten virheellisyyksien suuruudesta, joilla yksin tai yhdessä voisi kohtuudella odottaa olevan vaikutusta tilinpäätöksen käyttäjien tekemiin taloudellisiin päätöksiin. Olemme ottaneet huomioon myös sellaiset virheellisyydet, jotka laadullisten seikkojen vuoksi ovat mielestämme olennaisia tilinpäätöksen käyttäjille.

Merkittävimmät arvioidut olennaisen virheellisyyden riskit

Olemme alla kuvanneet arviomme merkittävimmistä olennaisen virheellisyyden riskeistä, mukaan lukien väärinkäytöksestä johtuvan olennaisen virheellisyyden riskeistä, sekä esittäneet yhteenvedon siitä, miten olemme toimineet näiden riskien johdosta.

**MERKITTÄVIMMÄT ARVIOIDUT
OLENNAISEN VIRHEELLISYYDEN RISKIT****KUINKA OLEMME TOIMINEET NÄIDEN
RISKIEN JOHDOSTA**

---

1 Sijoitusten arvostus (tilinpäätöksen laatimisperiaatteet s. 90–91)

Konsernin sijoitusomaisuus sisältäen sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevat sijoitukset muodostaa taseen varoista merkittävimmän erän.

Sijoitukset arvostetaan tilinpäätöksessä pääsääntöisesti alkuperäiseen hankintamenuon tai, kuten kiinteistöt, suunnitelman mukaisin poistoin vähennettyyn hankinta-arvoon tai edellä mainituja alempaan käypään arvoon.

Tilinpäätöksen liitetiedoissa esitetään sijoitusten kirjanpitoarvojen lisäksi sijoitusten käypä arvo sekä sijoitusten nettotulos käyvin arvoin.

Omaisuserien käyvät arvot perustuvat joko markkinanoteerauksiin tai yleisesti hyväksytyjen periaatteiden mukaisesti määritettyihin käypiin arvioihin. Sijoitusten käyvän arvon määrittämiseen liittyy harkinnanvaraisuutta erityisesti niiden omaisuserien ja instrumenttien osalta, joiden markkina-arvoa ei saada julkisista markkinanoteerauksista; näitä ovat esim. pääoma- ja kiinteistösijoitukset.

Sijoitusomaisuuden huomattavan tasearvon sekä sen arvostamiseen liittyvän harkinnanvaraisuuden johdosta sijoitusomaisuus ja sen esittäminen on määritelty tilintarkastuksen kannalta eräksi, johon sisältyy olennaisen virheellisyysriski.

Olemme arvioineet yhtiön soveltamien tilinpäätösperiaatteiden ja arvostusmenetelmien asianmukaisuutta.

Olemme testanneet arvopapereiden, johdannaisien ja kiinteistöomaisuuden kirjaamiseen ja arvostusprosessiin liittyviä sisäisiä kontroleja.

Tarkastuksen yhteydessä olemme myös verranneet sijoitusomaisuuden arvostuksessa käytettyjä käypiä arvoja ulkopuolisiin hintanoteerauksiin ja muiden sovellettujen arvostusmenetelmien antamiin tuloksiin sekä arvioineet yhtiön omien arvostusmenettelyjen asianmukaisuutta.

Lisäksi olemme arvioineet sijoitusomaisuutta koskevien liitetietojen oikeellisuutta.

2 Vakuutustekninen vastuuelva (tilinpäätöksen laatimisperiaatteet s. 93–94)

Vakuutusyhtiölain 9 luvun mukainen vakuutustekninen vastuuelva on taseen velkojen merkittävin erä.

Vakuutusteknisen vastuuelvan laskennan perustana on monimutkaisia vakuutusmatemaattisia laskentamalleja ja johdon harkintaa edellyttäviä oletuksia, jotka liittyvät mm. eläkemuoitoisissa vakuutuslajeissa vakuutettujen eliniän odotukseen ja käytettävään diskonttaus korkokantaan. Eläkemuoitoisten vahinkojen korvausvastuun laskennassa käytettävän diskonttokoron määrittäminen ja vahinkotapahtumien arviointi on tehtävä turvaavasti.

Konsernin henkivakuutusyhtiön omalla riskillä on takuukorkoisia eläke- ja säästöhenkivakuutuksia, joille on luvattu laskuperustekorko. Luvattuun laskuperustekorkoon liittyy sijoitustuottojen riski. Vastuuelkaa laskettaessa käytettävä korko on valittava turvaavasti.

Vastuuelvan laskenta perustuu useiden eri tietojärjestelmien tuottamiin tietoihin ja niiden yhdistelyyn. Tietokannat ovat laajoja ja järjestelmien käsittelemät tietomäärät suuria.

Näiden tekijöiden perusteella vastuuelva on arvioitu tilintarkastuksessa eräksi, johon sisältyy olennaisen virheellisuuden riski.

Olemme arvioineet vakuutusteknisen vastuuelvan kirjaamiseen ja laskentaan liittyviä periaatteita ja laskentaprosessia.

Vakuutusmatemaatikkomme on osallistunut tarkastukseen ja arvioinut käytettyjen oletusten ja menetelmien asianmukaisuutta, muun muassa arvioimalla erityisesti kollektiivivaruksen ja korvauskäsittelyvarauksen laskentakaavojen loogisuutta.

Lisäksi olemme käyneet läpi vastuuelvan kirjanpidollisen käsittelyn asianmukaisuutta ja arvioineet vastuuelkaa koskevien liitetietojen oikeellisuutta.

Tilinpäätöstä koskevat hallituksen ja toimitusjohtajan velvollisuudet

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat tilinpäätöksen laatimisesta siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset. Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat myös sellaisesta sisäisestä valvonnasta, jonka ne katsovat tarpeelliseksi voidakseen laatia tilinpäätöksen, jossa ei ole väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyyttä.

Hallitus ja toimitusjohtaja ovat tilinpäätöstä laatiessaan velvollisia arvioimaan emoyhtiön ja konsernin kykyä jatkaa toimintaansa ja soveltuvissa tapauksissa esittämään seikat, jotka liittyvät toiminnan jatkuvuuteen ja siihen, että tilinpäätös on laadittu toiminnan jatkuvuuteen perustuen. Tilinpäätös laaditaan toiminnan jatkuvuuteen perustuen, paitsi jos emoyhtiö tai konserni aiotaan purkaa tai toiminta lakkauttaa tai ei ole muuta realistista vaihtoehtoa kuin tehdä niin.

Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa

Tavoitteenamme on hankkia kohtuullinen varmuus siitä, onko tilinpäätöksessä kokonaisuutena väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyttä, sekä antaa tilintarkastuskertomus, joka sisältää lausuntomme. Kohtuullinen varmuus on korkea varmuustaso, mutta se ei ole tae siitä, että olennainen virheellisyys aina havaitaan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti suoritettavassa tilintarkastuksessa. Virheellisyyksiä voi aiheutua väärinkäytöksestä tai virheestä, ja niiden katsotaan olevan olennaisia, jos niiden yksin tai yhdessä voitaisiin kohtuudella odottaa vaikuttavan taloudellisiin päätöksiin, joita käyttäjät tekevät tilinpäätöksen perusteella.

Hyvän tilintarkastustavan mukaiseen tilintarkastukseen kuuluu, että käytämme ammatillista harkintaa ja säilytämme ammatillisen skeptisyyden koko tilintarkastuksen ajan. Lisäksi:

- Tunnistamme ja arvioimme väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvat tilinpäätöksen olennaisen virheellisuuden riskit, suunnitteleme ja suoritamme näihin riskeihin vastaavia tilintarkastustoimenpiteitä ja hankimme lausuntomme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä. Riski siitä, että väärinkäytöksestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, on suurempi kuin riski siitä, että virheestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, sillä väärinkäytökseen voi liittyä yhteistoimintaa, väärentämistä, tietojen tahallista esittämättä jättämistä tai virheellisten tietojen esittämistä taikka sisäisen valvonnan sivuuttamista.
- Muodostamme käsityksen tilintarkastuksen kannalta relevantista sisäisestä valvonnasta pystyäksemme suunnittelemaan olosuhteisiin nähden asianmukaiset tilintarkastustoimenpiteet mutta emme siinä tarkoituksessa, että pystyisimme antamaan lausunnon emoyhtiön tai konsernin sisäisen valvonnan tehokkuudesta.
- Arvioimme sovellettujen tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden asianmukaisuutta sekä johdon tekemien kirjanpidollisten arvioiden ja niistä esitettävien tietojen kohtuullisuutta.
- Teemme johtopäätöksen siitä, onko hallituksen ja toimitusjohtajan ollut asianmukaista laatia tilinpäätös perustuen oletukseen toiminnan jatkuvuudesta, ja teemme hankkimamme tilintarkastusevidenssin perusteella johtopäätöksen siitä, esiintyykö sellaista tapahtumiin tai olosuhteisiin liittyvää olennaista epävarmuutta, joka voi antaa merkittävää aihetta epäillä emoyhtiön tai konsernin kykyä jatkaa toimintaansa. Jos johtopäätöksemme on, että olennaista epävarmuutta esiintyy, meidän täytyy kiinnittää tilintarkastuskertomuksessamme lukijan huomiota epävarmuutta koskeviin tilinpäätöksessä esitettäviin tietoihin tai, jos epävarmuutta koskevat tiedot eivät ole riittäviä, mukauttaa lausuntomme. Johtopäätöksemme perustuvat tilintarkastuskertomuksen antamispäivään mennessä hankittuun tilintarkastusevidenssiin. Vastaiset tapahtumat tai olosuhteet voivat kuitenkin johtaa siihen, ettei emoyhtiö tai konserni pysty jatkamaan toimintaansa.
- Arvioimme tilinpäätöksen, kaikki tilinpäätöksessä esitettävät tiedot mukaan lukien, yleistä esittämistapaa, rakennetta ja sisältöä ja sitä, kuvastaako tilinpäätös sen perustana olevia liiketoimia ja tapahtumia siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan.
- Hankimme tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä konserniin kuuluvia yhteisöjä tai liiketoimintoja koskevasta taloudellisesta informaatiosta pystyäksemme antamaan lausunnon konsernitilinpäätöksestä. Vastaamme konsernin tilintarkastuksen ohjauksesta, valvonnasta ja suorittamisesta. Vastaamme tilintarkastuslausunnosta yksin.

Kommunikoimme hallintoelinten kanssa muun muassa tilintarkastuksen suunnittelusta laajuudesta ja ajoituksesta sekä merkittävistä tilintarkastushavainnoista, mukaan lukien mahdolliset sisäisen valvonnan merkittävät puutteellisuudet, jotka tunnistamme tilintarkastuksen aikana.

Muut raportointivelvoitteet

Tilintarkastustoimeksiantoa koskevat tiedot

Olemme toimineet LähiTapiola Keskinäinen Vakuutusyhtiön yhtiökokouksen valitsemana tilintarkastajana vuodesta 2013 alkaen yhtäjaksoisesti 6 vuotta.

Muu informaatio

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat muusta informaatiosta. Muu informaatio käsittää toimintakertomuksen. Tilinpäätöstä koskeva lausuntomme ei kata muuta informaatiota.

Velvollisuutenamme on lukea muu informaatio tilinpäätöksen tilintarkastuksen yhteydessä ja tätä tehdessämme arvioida, onko muu informaatio olennaisesti ristiriidassa tilinpäätöksen tai tilintarkastusta suoritettaessa hankkimamme tietämyksen kanssa tai vaikuttaako se muutoin olevan olennaisesti virheellistä. Velvollisuutenamme on lisäksi arvioida, onko toimintakertomus laadittu sen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Lausuntonamme esitämme, että toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat yhdenmukaisia ja että toimintakertomus on laadittu toimintakertomuksen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Jos teemme suorittamamme työn perusteella johtopäätöksen, että toimintakertomuksessa on olennainen virheellisyys, meidän on raportoitava tästä seikasta. Meillä ei ole tämän asian suhteen raportoitavaa.

Espoossa 8. huhtikuuta 2019

KPMG OY AB

Mikko Haavisto
KHT